

De kulturpolitiska målen

En textanalys av kulturproposition (2009/10:3) samt kulturplaner för Region Halland, Region Skåne, Region Gotland, Norrbottens läns landsting samt Västra Götalandsregionen

Lisbeth Lindström

2012-09-28

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Inledning	7
Begreppet kultur	7
Barn och unga.....	8
Mål- och resultatstyrning	9
Disposition	10
Syfte och frågeställningar	10
Avgränsning	10
Teoretiskt ramverk.....	10
Metod, genomförande och analys	11
Resultat	13
Kulturpolitiska grundantaganden och värderingar.....	13
Kulturpolitiska mål.....	15
Kulturpolitiska intentioner	16
Kulturpolitiska aktörer.....	19
Kulturpolitiska sakområden.....	22
Identifierade grupper och/eller grupper av individer	26
Sammanfattning av proposition (2009/10:3).....	26
Regionernas kulturpolitiska grundantaganden och värderingar	27
Regionernas kulturpolitiska mål	28
Regionernas kulturpolitiska intentioner	33
Regionernas kulturpolitiska aktörer.....	37
Regionernas kulturpolitiska sakområden.....	46
Identifierade grupper och/eller grupper av individer	63
Sammanfattning regionernas kulturplaner.....	69
Resultatdiskussion och analys	70
Kulturpolitiska grundantaganden och värderingar.....	71
Kulturpolitiska mål.....	72
Kulturpolitiska intentioner	74
Kulturpolitiska aktörer.....	76
Kulturpolitiska sakområden.....	79
Identifierade grupper och/eller individer	83
Validitet och reliabilitet.....	84
Slutord	84
Referenser	86

Förord

Myndigheten för kulturanalys har till uppdrag att utvärdera regeringens kultur-politik med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen. Som ett led i en genomgång av regeringens åtgärder mot bakgrund av genomförandemålet att ”särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”, har vi gett lektor Lisbeth Lindström vid Luleå tekniska universitet i uppgift att göra en studie av officiella styrdokument på nationell och regional nivå som berör insatser för barn och unga inom kulturpolitiken. Detta är Lisbeth Lindströms rapportering av uppdraget. Myndigheten för kulturanalys ska använda rapporten som ett av flera underlag till den tematiska rapport om barns och ungas kultur som vi planerar att publicera hösten 2013.

Alla slutsatser och förslag som redovisas i föreliggande rapport är författarens egna.

Stockholm 5 oktober 2012

Clas-Uno Frykholm

Direktör

Sammanfattning

Det övergripande syftet med studien *De kulturpolitiska målen* var att beskriva och analysera de nationella och regionala kulturpolitiska målen med utgångspunkt från regeringens proposition (2009/10:3) *Tid för kultur* samt *kulturplaner* för Norrbottens läns landsting, Region Skåne, Region Gotland, Region Halland samt Västra Götalandsregionen.

För att uppnå syftet med studien sökte jag svaret på följande forskningsfrågor:

1. Vilka mål, värderingar och intentioner ger styrdokument på nationell och regional nivå uttryck för inom den valda tidsperioden.
2. Vilka sakområden, aktörer, grupper och individer framhålls i de valda texterna inom den valda tidsperioden.

Det empiriska materialet i denna studie bestod av offentliga dokument. Dessa är politiska dokument och har tagits fram i en politisk kontext. För att få svar på ställda forskningsfrågor är det av intresse att studera idéer eller intentioner som rör samhället. En idé kan vara en tankekonstruktion, en föreställning om verkligheten, som en värdering av något, en företeelse, eller en föreställning om hur man bör handla.

Arbetet med texterna har bestått av granskning av textens struktur och formuleringar vilka studeras med textanalys. Innehållet i texterna har granskats, vilket har skett med idé-, innehålls- och argumentationsanalys. Fokus har legat på vem som talar i texten, vem sändaren talar till, i vilken situation sändaren talar till mottagaren och hur texten är anpassad till sin situation. I denna studie beaktas samtliga dessa aspekter i textanalysen. Den tolkningsstrategi som används i denna studie är att relatera texten till avsändaren eftersom intresset är att förstå statliga intentioner. Därefter har studien satts in i ett kontextuellt sammanhang.

Policys beslutas och genomförs inom olika samhällsnivåer med olika aktörer som samspelar, både statliga, regionala, kommunala och privata. Ansvarsfördelningen kan vara oklar och resultaten inte sällan avviker från det förväntade. Arbetsgången i denna studie följer policyprocessen, den administrativa process som sker mellan beslut och implementering av offentliga mål och riktlinjer. Arbetet inledes med att samla in det empiriska materialet. Därefter påbörjas arbetet med att läsa, systematisera och bearbeta materialet. De bearbetade materialet sammanställdes och analyserades utifrån forskningsfrågorna.

Resultatet visar att följande områden och insatser prioriteras i regeringens proposition (2009/10:3).

En ambition uttrycks i proposition (2009/10:3) om att det ska finnas en kulturpolitik för hela landet med tillgång till kultur av hög kvalitet och möjlighet till eget skapande för alla. I propositionen uttrycks en önskan om en minskad detaljstyrning inom kulturområdet och ökad frihet för myndigheterna och institutionerna att själva göra sina bedömningar och prioriteringar. Regeringen menar att materiell och ekonomisk hänsyn behöver vägas mot djupare mänskliga, sociala och kulturella värden. Med ett sådant synsätt menar man kan kulturpolitiken bidra till att sprida och förankra en humanistisk människosyn i samhället. I propositionen framgår att barn och ungdomar ska ges möjlighet till inflytande och göras delaktiga såväl i planeringen som i genomförandet av de verksamheter som rör

dem. I propositionen framkommer att kulturens frihet ska värnas och främjas och att kulturen ska vara en dynamisk, utmanade och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.

Det anges i propositionen att kulturpolitiken ska ha ett medborgarperspektiv. Det finns en intention om att ingen samhällsmedborgare ska känna sig utestängd från kulturlivet. Barns och ungdomars rätt till kultur prioriteras inom alla områden. För att nå målet om ALLAS rätt till kultur riktas särskild uppmärksamhet mot grupper som riskerar att inte ha tillgång till kultur på samma sätt som den genomsnittlige medborgaren har. Det framgår även i propositionen att regeringen ser kulturpolitikens uppgift att motverka att människor känner sig exkludera eller inte inbjuda att ta del av kulturlivet som andra. Faktorer som ålder, sexuell läggning eller funktionsnedsättning ska inte hindra människor från att aktivt delta i kulturlivet menar regeringen. I proposition (2009/10:3) framkommer kulturutredningens SOU (2010:11) förslag för den nationella kulturpolitiken. En av utredningens slutsatser är att kulturpolitiken ska ta sin utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet. Resultatet visar att några myndigheter tillkommer, andra myndigheter avvecklas. Vissa myndigheter eller institutioner får förändrade uppdrag och ombildas.

Av resultatet av de analyserade kulturplanerna för regionerna Halland, Gotland, Västra Götaland, Norrbotten samt Skåne framgår en rad identifierade sakområden såsom bild- och formkonst, teater, musik, dans, museiverksamhet, regionala arkiven, kulturmiljövård, film, hemslöjd, biblioteken, litteraturen, konsulentverksamhet samt kultur och hälsa.

Inom samtliga regioner har en omfattande inventering av verksamma aktörer inom hela kulturområdet gjorts. Inventeringen har omfattat vilka aktiviteter och projekt som genomförts och planeras att genomföras. Resultatet visar att samtliga regioner har en hög ambition om att kulturen ska prioriteras och omfatta barn och unga. I flertalet av kulturplanerna prioriteras det processinriktade arbetssättet där en bred samverkan eftersträvas med regionernas kulturpolitiska aktörer. I Västra Götalandsregionens underlag talas om ledorden samarbete, mänskliga rättigheter, kulturell infrastruktur och kompetensförsörjning. Norrbottens läns landsting talar om kulturplanen som en plan för hur kulturlivet i Norrbotten ska kunna utvecklas i en vidare mening. Av flertalet kulturplanerna framkommer en strävan efter att bygga en kulturell infrastruktur inom kulturområdet. Barn och ungas eget skapande och deltagande prioriteras genomgående i alla kulturplanerna. Region Halland behandlar samarbetet i ett eget kapitel i kulturplanen. Region Gotland talar om att göra Barnkulturbokslut.

I alla kulturplaner talas om att kulturpolitikens mål är att nå alla medborgare, ett brett medborgerligt deltagande samt en förhoppning om en bred medborgardialog. Region Gotland talar också om att nå nya grupper och ny publik. Speciellt kulturplanen för Norrbotten och Gotland visar på en ambition om att kulturen ska nå ut till alla både i stad och landsbygd samt året runt. I Norrbottens kulturplan talas om de långa avstånden och befolkningsstrukturen som en speciell utmaning för tillgängligheten av kultur. Det skrivs också om insatser för att stärka minoriteternas kulturliv.

I samtliga kulturplaner framgår att regionerna vill skapa möjlighet för konstnärer, musiker, dansare, teatergrupper, filmare och andra fria kulturskapare att bo och verka i regionerna. I flertalet av kulturplanerna framkommer att regionerna strävar efter att föra en kulturpolitik som ska bidra till ett öppet och demokratiskt samhälle präglad av humanistiska värderingar.

FN:s Barnkonvention om de mänskliga rättigheterna omnämns i flera av kulturplanerna. Begreppet ”Bästa livsplatsen” återkommer kontinuerligt i Hallands kulturplan. Av Skånes kulturplan framgår att den kulturella mångfalden i Skåne ska tas tillvara som en resurs för regionen. Liknande skrivningar återfinns i Hallands kulturplan. I flertalet av kulturplanerna framkommer att kulturpolitiken ska utgöra

ett bidrag i integrationsarbetet och på så sätt värna om alla människors lika värde. Tillgänglighet till kultur behandlas i alla kulturplaner. Här framgår att hänsyn ska tas till den särskilda situation eller de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning lever med.

Genomgående i kulturplanerna framgår en ambition om att genomföra pedagogisk verksamhet för barn och unga inom olika kulturområden som dans, film, teater, musik med flera. Skolbiblioteken, Skapande skola och musik- och kulturskolor anges i samtliga kulturplaner som strategiskt viktiga aktörer för att nå barn och unga.

I alla kulturplaner kan vi läsa att de kulturella näringarna ses om en potential för att utveckla regionen. Kulturen ses som en viktig del i utvecklingen av turismen och besöksnäringen i regionerna. Flera av kulturplanerna omnämner också kultur som en viktig del av medborgarnas hälsa. I samtliga kulturplaner behandlas de möjligheter som finns genom användning av Internet och ny teknik. I Hallands kulturplan kan vi läsa att vi lever i en värld där vi genom digital teknik har kommit närmare varandra. I andra kulturplaner talas om betydelse av den virtuella arenan, det talas också om att utveckla webbplatser för kultur i skolan.

Barns och ungdomars förutsättningar att ta del av kultur skiljer sig beroende på ålder, bostadsort, föräldrarnas utbildning, vid vilken skola barn och unga går i samt i vissa fall beroende på föräldrarnas ekonomi. Personer med någon typ av funktionsnedsättning ägnar sig i mindre utsträckning åt kulturella aktiviteter än genomsnittet av befolkningen. I samtliga kulturplaner har detta uppmärksammats och det talas om allas tillgänglighet till kultur. Det finns också en skillnad i kulturvanor mellan flickor och pojkar samt mellan barn och unga från storstäder och från mindre städer och orter. I samtliga kulturplaner prioriteras barn och ungas möjlighet att ta del av kultur oavsett bostadsort. Med tanke på Ungdomsstyrelsen rapport (2011) om att ungdomar ofta ägnar sin tid åt slöjd och hantverk är det glädjande att konstatera att samtliga regioner prioriterar barn och ungdomars möjlighet att ta del av slöjd och hantverk.

Många av regionerna bygger upp sin verksamhet på det som är unikt för regionen. Utmaningen för varje region skiljer sig åt beroende på regionens geografiska läge, befolkningstäthet, befolkningsstruktur, antalet kommuner i regionen samt behovet av extra stöd och stimulans genom extra medel. Kultur är inget stort politikområde. Statens utgifter för kultur är bara en dryg procent av statsbudgeten. ”Trots den blygsamma omfattningen är det ett rikt varierat verksamhetsfält som rymmer många olikartade offentliga åtaganden” (Ungdomsstyrelsen, 2011, s. 7).

Det är ingen tvekan om att ambitionerna är högt ställda i samtliga regioner i frågan om vad man vill åstadkomma. Regionerna har inspirerats och vägletts av proposition (2009/10:3). Men vad som är politisk retorik och vad som faktiskt har genomförts och kommer att genomföras kan inte denna undersökning ge besked om. Som nästa steg föreslås en enkät- och intervjustudie som ger röst åt brukarna och skaparna av kultur och som kan ge svar på frågan om vi har en kulturpolitik för alla.

Inledning

Sverige är en demokrati med ett parlamentariskt styrelsesätt. Den svenska förvaltningsmodellen kan sägas ha tre nivåer, fyra om den europeiska nivån medräknas. På nationell nivå representeras befolkningen av riksdagen som har den lagstiftande makten. Regeringen tar initiativ till nya lagar och verkställer riksdagens beslut. Regeringskansliet omfattar ett antal departement och ungefär 400 myndigheter och verk. Sverige är indelat i 21 län. Länsstyrelsen är regeringens företrädare i länen. Den viktigaste uppgiften är att se till att de mål som riksdagen och regeringen slagit fast inom en rad olika politikområden uppnås samtidigt som hänsyn tas till länets förutsättningar.

På regional nivå är Sverige indelat i 20 landsting inklusive regionerna Gotland, Halland, Skåne och Västra Götaland. På lokal nivå är Sverige indelat i 290 kommuner. Hur uppgifter mellan stat, landsting och kommun har fördelats under årens lopp har varierat och Kommunallag (1991:900) reglerar kommunernas indelning samt kommunernas och landstingens organisation och befogenheter (SFS 2010:1429).

Regeringens årliga regleringsbrev till myndigheterna beskriver vilka mål och budgetramar som satts upp för arbetet vid respektive myndighet och vilka krav regeringen ställer på återrapportering om myndigheternas resultat. Regeringens lagförslag, eller propositioner handlar ofta om stora övergripande avgöranden som kommer att påverka samhället under mer eller mindre lång tid. I den här rapporten behandlas kulturproposition (2009/10:3).

Enligt statistik från Statens kulturråd från 2007 avsatte stat, landsting och kommuner sammanlagt drygt 21,7 miljarder kronor till kultur, av dessa medel avsatte staten 10 miljarder. Allmänna arvsfonden är också en betydelsefull bidragsgivare och avsatte 40 miljoner kronor för kulturprojekt under år 2008.

Myndigheten för kulturanalys har till uppgift att, med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen, utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet. I uppgiften ingår att analysera utvecklingen både inom kulturområdet och inom andra samhällsområden som har betydelse för kulturlivet (SFS 2011:124).

Begreppet kultur

Begreppet kultur är inte entydigt eller möjligt att avgränsa på ett enkelt sätt. Begreppet kan växla i betydelse beroende på vem som använder det och i vilket syfte och sammanhang som det används. Begreppet hänger också samman med samhällssyn och ideologiska utgångspunkter, betydelsen av ordet skiftar också över tid. I proposition (2009/10:3) framgår att begreppet i sin allra vidaste mening kan sägas handla om alla aspekter av det mänskliga livet det vill säga allt som skapas eller förädlas av människan. I andra sammanhang kan begreppet förstås som de värderingar, ritualer, traditioner och livsmönster som används för att förstå, tolka och ge mening åt tillvaron i ett samhälle eller inom en grupp människor. De gånger som begreppet ges en snävare innebörd sägs det omfatta konstens olika uttryck inom litteratur, dans, musik, bildkonst, teater och arkitektur.

Begreppet kulturarv används också på olika sätt. Ett sätt att beskriva kulturarvet är att säga att det handlar om traditioner, språk konstnärliga verk, historiska lämningar, arkiv och föremålssamlingar samt kulturmiljöer och kulturlandskap som överförs från generation till generation.

Johannisson (2010) menar att uppdelningen mellan ett estetiskt kulturbegrepp som har fokus på utövandet och tillägnandet av de traditionella konstarterna och det antropologiska kulturbegreppet som har fokus på människans totala livssituation är väl dokumenterat. Hon menar vidare att i den svenska kulturpolitiken har det antropologiska kulturbegreppet använts framförallt för att förmedla ett medborgarperspektiv där villkoren för människors deltagande i det estetiskt inriktade utbudet samt eget kulturellt utövande prioriterats. Föreliggande studie kan belysa huruvida denna distinktion finns i strategiska politiska dokument och i sådana fall hur dessa kommer till uttryck.

Barn och unga

Av Sveriges befolkning är nästan 2,8 miljoner barn och ungdomar under 25 år och var femte invånare är under 18 år. Regeringens ungdomspolitik omfattar alla unga mellan 13 och 25 år. I statistik från 2007 framgår att 95 % av Sveriges ungdomar i åldersgruppen 15-24 år har tillgång till Internet i hemmet (Proposition, 2009/10:3). En undersökning från Statens Medieråd (2007) som har genomförts bland föräldrar till barn i åldern 2-5 år och 5-9 år visar att en fjärdedel av barn i åldern 2-9 år använder Internet regelbundet, varje dag eller flera gånger i veckan. Trots den tekniska utvecklingen deltar barn och unga i oförändrad utsträckning i traditionella kulturaktiviteter och under 2007 var det 360 000 unga som deltog i musik- och kulturskolornas aktiviteter.

Ungdomsstyrelsen (2011) har identifierat vilka konstformer unga ägnar sig åt på sin fritid. De populäraste kulturutövandeformerna, där mellan 30 och 46 procent av de unga är aktiva är i fallande skala slöjd och hantverk, bildskapande, musicerande och skrivande följt av dans och teater. I rapporten framgår att slöjdande, bildskapande och skrivande är aktiviteter där flickor dominerar. Detta skall sättas i relation till de största offentligt finansierade arenorna för kulturutövande som är musik- och kulturskolorna, studieförbunden och de öppna mötesplatserna för unga såsom fritidsgårdar, ungdomens hus och allaktivitetshus. På dessa arenor är musiken en stor del av verksamheten och inte sällan är killar i majoritet bland besökarna (Lindström, 2009; 2010; 2011).

I ungdomsstyrelsens rapport (2011) konstateras att många unga utövar kultur i hemmet, antingen på egen hand eller tillsammans med kompisar. Ungdomsstyrelsen ser positivt till att många unga finner former för sina egna kulturella uttryck utanför de offentliga strukturerna men de ser samtidigt en risk för att de som inte får uppmuntran hemifrån att utöva kultur utanför hemmet inte heller får tillgång till kultur.

En slutsats som ungdomsstyrelsen drar i sin rapport är att det offentliga inte finansierar de former av kultur som unga helst ägnar sig åt. Det finns också de som hävdar att det finns tecken på att kommunal kulturpolitik i allt större utsträckning har knutits samman med tillväxttänkande och ekonomi. Forskning visar att detta också gäller till viss del den regionala kulturpolitiken där ett sådant tänkande kan gynna stödet till mera konsumtionsinriktad kultur som ungdomsfestivaler vilket i sin tur kan missgynna stödet till fritidsgårdar, föreningsliv och studieförbund (Lagergren, 2008; Nielsen, 2010, Johannisson, 2006; 2010).

I ungdomsstyrelsens rapport (2011) framgår också att ungas eget kulturutövande på fritiden inte är ett prioriterat område på den regionala nivån. I kulturutredningens betänkande SOU (2009:16) görs en genomgång av olika tendenser i samhällsutvecklingen som är viktiga när det gäller inriktningen av kulturpolitiken. Här nämns det faktum att Sverige i allt ökande grad präglas av etnisk och kulturell mångfald, den tekniska utvecklingen samt globaliseringen.

En viktig uppgift i denna studie är att belysa de kulturpolitiska målen på nationell och regional nivå för att kunna synliggöra de prioriteringar som görs. I dessa sammanhang är det viktigt att uppmärksamma tidigare forskning som konstaterat att slutsatser som bygger på enkätundersökningar kan innehålla icke jämförbara kategorier eller sammanslagningar av olika typer av kulturutövande som gör det svårt att göra jämförelser och analyser (Trondman & Lund, 2009). Genom kompletterande intervjuer kan representativiteten av ett sådant statistiskt grundmaterial öka. Kvalitativa undersökningar skulle kunna ge en fördjupad analys om medborgares uppfattning och upplevelse av vilken roll kulturen spelar i deras liv. Det känns viktigt att klargöra att i föreliggande studie presenteras, beskrivs och textanalyseras innehållet i fem regionala kulturplaner och att en fördjupad analys kunde bestå av en intervju och/eller enkätstudie.

Mål- och resultatstyrning

Christensen, Laegreid, Roness, Røvik (2005) talar om en målförskjutning. Detta inträffar när mål har blivit föråldrade till följd av starka samhällsförändringar. Formella och informella normer och värderingar träder fram och har betydelse för verksamheten i offentliga organisationer. Sannerstedt (1997; 2001) menar att realistiskt är att kräva att målen är klara och precisa och att de inte ska komma i konflikt med varandra samt vara lätta att konkretisera. Christensen et al. (2005) anser att ett mål- och resultatstyrningssystem, den modell som tillämpas idag, idealiskt sett skall utgå från mål som formulerats av politiker och som i sin tur ska reflektera medborgarnas behov och önskemål. Detta verkställs därefter i en administrativ implementeringsprocess och återrapporteringen skall visa huruvida målen är uppnådda. Dessa mål är ofta aktivitetsmål eller resultatindikatorer som aggregerats till politiska mål. Implementeringsforskning är en del av en bredare ansats som brukar benämnas policyanalys. Den handlar om vad som sker i den administrativa processen när politiska reformprogram skall genomföras. Policys beslutas och genomförs inom olika samhällsnivåer med olika aktörer som samspekar, både statliga, regionala, kommunala och privata. Premfors (1989) ser policy som en kedja av beslut för att förverkliga offentliga riktlinjer eller program. I policyprocessen kan data samlas in, systematiseras, analyseras och förhoppningsvis kan ny kunskap därefter utvecklas.

Idealt och genom ett traditionellt sätt att se på styrning ska det gå en obruten linje mellan statligt fattade beslut om mål och intentioner genom alla samhällsnivåer och ändå fram till att brukaren möter utföraren. Ett motargument till mera traditionella styrningsperspektiv anges av Lipsky (1980). Lipsky (1980) lanserar en teori om Street-Level Bureaucrats, och menar att typiska Street-Level Bureaucrats är socialarbetare, pedagoger, poliser, hälsoarbetare och många andra offentligt anställda. Lipsky (1980) menar att den operativa personalen måste ha möjlighet att utforma åtgärder efter situationerna och deras egna bedömningar. Dessa byråkrater har så stor faktisk handlingsfrihet i sin dagliga verksamhet att det i själva verket blir de och inte politikerna som utformar politiken inom området. Det är heller inte ovanligt att Street-Level Bureaucrats arbetar efter nya intentioner innan det auktoritativa beslutet är fattat. Den alltmer heterogena gruppen av samhällsmedborgare med nya krav, ofta på selektiva lösningar, behov och önskemål har lett till en ny utmaning för Street-Level Bureaucrats. Deras avvägningar och arbetsgång, det vill säga vad de faktiskt gör, blir avgörande för att förstå utfallet av offentlig politik. Om det uppstår problem menar Schierenbeck (2003), kan detta bero på att Street-Level Bureaucrats, ibland inom en och samma myndighet, har olika syn på regelverket och det handlingsutrymme som finns. Om det uppstår en situation där de förvaltningsdemokratiska principerna om likabehandling och opartiskhet inte kan upprätthållas kan det innebära en legitimitetskris där tilltron till institutionerna och myndighetsutövningen vacklar (Schierenbeck 2003). Detta innebär att valda politiker bara har ett begränsat inflytande över utformningen av den offentliga politiken (Blomqvist & Rothstein, 2000).

Disposition

Innehållet i denna rapport är strukturerat på följande sätt: Inledningsvis presenteras syftet och frågeställningarna för studien, därefter några rader om den teori som arbetet bygger på, kapitlet har rubriken Teoretiskt ramverk. Metoden, genomförande processen och analysverktygen för studien presenteras under rubriken Metod, genomförande och analys. Därefter presenteras resultatet i kapitlet med samma namn slutligen diskuteras och analyseras resultatet i kapitlet Resultat och analys.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med studien *De kulturpolitiska målen* är att beskriva och analysera de nationella och regionala kulturpolitiska målen med utgångspunkt från regeringens proposition (2009/10:3) *Tid för kultur* samt *kulturplaner* för Norrbottens läns landsting, Region Skåne, Region Gotland, Region Halland samt Västra Götalandsregionen. Dessa fem regioner är pilotregioner för att pröva den nya samverkansmodellen för samverkan mellan staten, landstingen och kommuner.

För att uppnå syftet med studien söker jag svaret på följande forskningsfrågor:

1. Vilka mål, värderingar och intentioner ger styrdokument på nationell och regional nivå uttryck för inom den valda tidsperioden?
2. Vilka sakområden, aktörer, grupper och individer framhålls i de valda texterna inom den valda tidsperioden?

Avgränsning

Hur omfattande kulturutövandet kan sägas vara hänger samman med hur kultur definieras och vad som läggs i utövandebegreppet. Betydelsen av ordet kultur skiftar också över tid och hänger samman med samhällssyn och ideologiska utgångspunkter (Proposition, 2009/10:3). En viktig fråga är om kultur för barn och unga ska förstås enbart utifrån kulturpolitiken eller om analysen ska omfatta andra politikområden. Politiska mål kring ungas kulturutövande formuleras genom en rad olika politikområden såsom utbildnings-, ungdoms-, fritids- och socialpolitik – både nationellt, regionalt och lokalt. I detta arbete har av tidsmässiga skäl en avgränsning skett till att studera den kulturpolitiska propositionen *Tid för kultur* (Proposition, 2009/10:3) samt *kulturplaner* från Norrbottens läns landsting, Region Skåne, Region Gotland, Region Halland samt Västra Götalandsregionen. I studien kommer också SOU (2009:16) Betänkande av kulturutredningen och SOU (2010:11) *Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*, Delbetänkande av Kultursamverkansutredningen att beaktas.

Teoretiskt ramverk

I denna studie intresserar jag mig för hur politiska beslut har kommit till, dess innehåll och hur dessa har förverkligats via förvaltningar eller andra organisationer. Denna process kallas ofta för policyprocess och delas in i olika faser, problemorientering, policyutformning, policyimplementering samt policyutvärdering. Denna studie har sitt fokus på policyimplementering. Begreppet policy är knappast entydigt men avser oftast de åtgärder som vidtas för att förverkliga offentliga riktlinjer och handlingsprogram (Premfors, 1989; Bengtsson, 2005; Lundqvist, 1998). Att studera policyn inom ett visst politikområde kallas policyanalys. Bogason (1987:291) menar att en policy måste förstås utifrån syftet med den och vilka nyttigheter som den kan tänka skapa eller förändra och att de måste ses som kontextbundna.

Avsikten med denna studie är att utifrån dessa teoretiska utgångspunkter beskriva och analysera den nationella kulturpolitiken och implementeringen av denna på regional nivå. Ambitionen är också att studera hur olika handlingslinjer tolkas, prioriteras och hanteras av olika aktörer.

Metod, genomförande och analys

Det empiriska materialet i denna studie består av offentliga dokument. Dessa är politiska dokument och har tagits fram i en politisk kontext. För att få svar på ställda forskningsfrågor är det av intresse att studera idéer eller intentioner som rör samhället. En idé kan vara en tankekonstruktion, en föreställning om verkligheten, som en värdering av något, en företeelse, eller en föreställning om hur man bör handla.

Följande avsnitt beskriver de verktyg som används vid granskningen av de valda texterna. Arbetet med texterna består av granskning av textens struktur och formuleringar vilka studeras med textanalys. Innehållet i texterna granskas vilket har skett med idé-, innehålls- och argumentationsanalys.

Textanalys är ett sätt att bedriva samhällsvetenskapliga undersökningar. Begrepp som text, diskurs och kontext är vanligt förekommande. Hellspong (2001) beskriver en enkel modell i form av kommunikationsanalys. Fokus i modellen ligger på vem som talar i texten, vem sändaren talar till, i vilken situation sändaren talar till mottagaren och hur texten är anpassad till sin situation. I denna studie beaktas samtliga dessa aspekter i textanalysen. När det gäller tolkningsstrategier skiljer Alvesson och Sköldbreg (1994) mellan en eller ett antal tolkningsstrategier. Den strategi som används i denna studie är att relatera texten till avsändaren eftersom intresset är att förstå statliga intentioner. Därefter sätts studien in i ett kontextuellt sammanhang.

Språk och texter har två huvudfunktioner menar Hellspong (2001). Den ena är författarens sätt att använda språket för att reflektera och för att uttrycka sina inre upplevelser. Den andra funktionen är att ge en bild av den omgivande verkligheten. Om språket nyttjas till att uttrycka en åsikt, informera om något, för att utöva en handling, eller till att ställa en fråga, är språket en social relation. Hellspong (2001) talar om den interpersonella strukturen som vad som kännetecknar texten som social aktivitet. De utgörs av de språkhandlingar texten visar, vilka attityder och vilka slags samspel som texten vill föra in läsaren i. Texter förekommer i sammanhang. I denna studie analyseras vilka språkhandlingar texten visar, vilka attityder och vilka slags samspel som texten vill föra in läsaren i.

Gustavsson (2004) menar att texttolkning sker i två steg, en inomtextlig tolkning där olika delar av primärtexten relateras till varandra och en kontextuell tolkning där primärtexten relateras till sekundära texter och ges betydelse i relation till dessa. I denna studie görs en inomtextlig tolkning av primärtexterna i flera steg för att sedan göra en kontextuell tolkning.

Innehållsanalyser kan göras både kvalitativt och kvantitativt. I en kvantitativ innehållsanalys kan förekomsten av ord eller uttryck, metaforer, argument av en viss typ eller olika mönster i texten räknas. Det kan ske genom att man också gör kategoriseringar och väljer ut citat som illustrerar de olika kategorierna. Förändringar i inställning till något, hur något värderas och framställs, om sändaren är objektiv, saklig eller opartisk är exempel på kategorier.

Innehållsanalysen av dokumenten i denna studie kan sägas ha utgått ifrån olika steg. Ett av dessa var urvalet av material och studiens tidsperiod. Därefter konstruerades ett analysinstrument med utgångspunkt ifrån studiens forskningsfrågor. I detta fall ett antal ord eller teman, se figur 1 och 2. I den här studien är det av intresse att studera vad texten uttrycker samt vilka intentioner som förmedlas

och hur något värderas och framställs. Det är av intresse att finna modeller, begrepp och/eller hela meningar, meningsbärande ord, argument på det sätt som beskrivits ovan, olika åldrar, grupper av individer som nämns och aktörer som lyfts fram. Tolkingsstrategin skulle vara, för att tala med Alvesson och Sköldberg (1994) att relatera texten till avsändaren och den omgivande kontexten. Av intresse är att undersöka vilka skäl som en text ger för en viss uppfattning, hur dessa förstärker eller försvagar varandra. Toulmin i Bergström och Boréus (2000) talar om argumentationens premisser och menar då de skäl som texten ser som så självklara att de inte behöver någon motivering. För att förstå dessa premisser på ett bättre sätt, för att förstå vilket perspektiv som texten utgår ifrån sätts dessa in i ett större sammanhang. Av intresse är att studera på vilka grunder som vissa argument har valts ut, om det kan finnas aspekter som texten inte tar hänsyn till och om de uttrycker rimliga och genomförbara handlingsnormer.

Den metodkritik som har framförts gäller möjligheten att visa på det outtalade, det som står mellan raderna. En annan reflektion rör metodens möjlighet att fånga upp ord och frasers betydelse, dess eventuella skiftningar med olika avsändare samt dess förändringar över tid.

Polycys beslutas och genomförs inom olika samhällsnivåer med olika aktörer som samspelar, både statliga, regionala, kommunala och privata. Ansvarsfördelningen kan vara oklar och resultaten inte sällan avvikande från det förväntade. Arbetsgången i denna studie följer policyprocessen, den administrativa process som sker mellan beslut och implementering av offentliga mål och riktlinjer. Arbetet inleds med att samla in det empiriska materialet. Därefter påbörjas arbetet med att läsa, systematisera och bearbeta materialet. De bearbetade materialet kommer därefter att sammanställas och analyseras utifrån forskningsfrågorna. I slutet av rapporten diskuteras arbetets validitet och reliabilitet (Svenning 1999).

Resultat

I detta kapitel redovisas den empiriska studien. I studien har kulturproposition (2009/10:3) samt kulturplaner för regionerna Halland, Gotland, Västra Götaland, Norrbotten samt Skåne ingått.

Resultatet av textanalysen av kulturproposition (2009/10:3) härnäst omnämnt som proposition (2009/10:3) presenteras först och därefter följer resultatet av textanalysen av de fem pilotregionernas kulturplaner.

Kapitlet som behandlar proposition (2009/10:3) är strukturerat enligt följande rubriker. Kulturpolitiska grundantaganden och värderingar, Kulturpolitiska mål, Kulturpolitiska intentioner, Kulturpolitiska aktörer, Kulturpolitiska sakområden samt Identifierade grupper och/eller grupper av individer. Sist i kapitlet finns en kort sammanfattning.

Kulturpolitiska grundantaganden och värderingar

Ett antal strategiska överväganden redovisas i proposition (2009/10:3). Här framkommer bland annat att regeringen anser sig ha minskat detaljstyrningen inom kulturområdet och istället ha ökat myndigheternas och institutionernas frihet att själva göra sina bedömningar och prioriteringar. Regeringen säger sig ha minskat antalet mål, återrapporteringskraven och särskilda uppdrag för både myndigheter och övriga institutioner samt att ha tydliggjort sina prioriteringar. Däremot menar man att myndigheternas ansvar att förse regeringen med relevanta underlag har ökat.

Av propositionen framgår också att det i instruktionerna till flera myndigheter finns en skrivning om att myndigheten ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra. ”Ett genomgående tema i denna proposition är ambitionen att stärka samverkan mellan myndigheter och institutioner på kulturområdet, liksom med aktörer på andra områden” (Proposition 2009/10:3, s. 86).

I propositionen belyses också den övergripande myndighetsstrukturen inom kulturområdet. Ett kännetecknande drag för kulturområdets struktur på nationell nivå menar regeringen är det stora antalet statliga eller statligt stödda institutioner och myndigheter. En anledning till detta anses vara att mångfald är ett uttalat mål med kulturpolitiken och att mängden aktörer är ett uttryck för detta. Regeringen menar vidare att det finns ett värde i att kulturlivet har många röster som kan ha en självständig roll i samhällsdebatten och i den konstnärliga och kulturella diskussionen. Kulturutredningens SOU (2009:16) förslag om att ersätta den nuvarande förvaltningsstrukturen inom kulturområdet med en ny organisering av kulturfrågorna avvisas i propositionen.

I proposition (2009/10:3) påtalas kulturskaparnas villkor rent generellt på ett flertal ställen. Dels handlar det om att beakta kulturskaparnas ekonomiska, upphovsrättsliga och sociala villkor men också om att stödja och värna den konstnärliga friheten genom att stödja konstnärlig förnyelse och utvecklingsarbete.

Ett antal grundvärderingar som regeringen gör framkommer i proposition (2009/10:3). De menar att materiell och ekonomisk hänsyn behöver vägas mot djupare mänskliga, sociala och kulturella värden. Med ett sådant synsätt menar man att kulturpolitiken kan bidra till att sprida och förankra en humanistisk människosyn i samhället.

I proposition (2009/10:3) görs även tydliga grundantaganden som att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kulturpolitiken ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att

utveckla sina skapande förmågor. ”Kulturpolitiken ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor” (s. 29). Det framgår bland annat att ”Personer med funktionsnedsättning ska beaktas i alla regeringsinitiativ på kulturområdet” (s. 29). Motivet till detta är att personer med funktionsnedsättning ägnar sig åt kulturella aktiviteter i mindre utsträckning än genomsnittet av befolkningen. Vidare framgår att ”Den tekniska utvecklingen har bl. a. fört med sig helt nya möjligheter när det gäller att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning” (s. 17).

Genomgående anges också i propositionen att kulturpolitiken särskilt ska uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Kulturpolitiken bör ge förutsättningar för att barn och unga i hela landet har tillgång till ett kulturutbud och kulturella aktiviteter som präglas av mångfald och hög kvalitet. Genom att uppleva kultur och ägna sig åt eget skapande kan barn och unga behålla och utveckla sin fantasi och sitt självständiga tänkande. Kulturella aktiviteter ger barn och ungdomar utrymme att utbyta tankar och använda sin kreativitet i gemenskap med andra. Att lära känna kulturarvet och förstå historiska sammanhang stärker barns och ungas identitet och ger perspektiv på tillvaron (s. 32).

Regeringen menar också att ”Barn och ungdomar ska också ges möjlighet till inflytande och göras delaktiga såväl i planeringen som i genomförandet av de verksamheter som rör dem ” (s. 32). Regeringen anser att barns och ungdomars deltagande i kulturlivet är av stor betydelse även ur ett samhällsperspektiv. Samhället och vuxenvärlden pekas ut som de som har ett särskilt ansvar för att barn och unga får goda och likvärdiga möjligheter att delta i kulturlivet med motivering att barn och ungdomar har begränsade möjligheter att själva påverka eller ta ansvar för sin uppväxtmiljö.

I proposition (2009/10:3) framkommer att kulturens frihet ska värnas och främjas och att kulturen ska vara en dynamisk, utmanade och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Regeringen tar också ställning till att kulturpolitiken ska syfta till att kulturella och estetiska värden blir beaktade inom alla områden som berörs av offentligt beslutsfattande. Hänvisningar görs till konventionen om barns rättigheter som bland annat stadgar rätten för barn att fritt få delta i kulturella och konstnärliga livet. Kulturpolitikens betydelse för vårt demokratiska samhälle poängteras också. ”Att många olika erfarenheter, tankar och historier tillvaratas och speglas är en förutsättning för en levande demokrati” (s. 22).

Utgångspunkten för kulturpolitiken anses vara kulturens egenvärde och roll i samhället. I propositionen uttrycks det på följande sätt;

Värdet av en rik och mångsidig kultur som ges utrymme att utvecklas och som är tillgänglig för alla är i sig fullt tillräcklig anledning för statens engagemang. Kulturpolitikens legitimitet behöver inte sökas i de eventuella effekter den får i förhållande till andra politiska målsättningar (s. 17).

Som citatet ovan visar uttrycker regeringen att grunden för kulturpolitiken ska vara kulturens egenvärde men i propositionen framgår även andra perspektiv. Som exempel anges kulturens och kreativitetens betydelse för andra samhällsområden. De samhällsområden som anges är landsbygdsutveckling, internationella idrottsevenemang, besöksnäringen och en särskild satsning som

har inletts för att uppmärksammat kulturens betydelse ur hälsosynpunkt. Dessutom menar regeringen att estetiska och konstnärlig hänsyn i samhällsplaneringen gör våra gemensamma miljöer intressantare och mer levande.

Regeringen återkommer några gånger till att det inte är kulturpolitikens uppgift att lägga ett nyttoperspektiv på kulturen utan att erbjuda möjligheter så att kulturen kan utvecklas på sina egna villkor utifrån kulturens egenvärde. Men i propositionen påtalas att regeringen faktiskt har genomfört en rad åtgärder som har bidragit till att stärka kulturen genom att tydliggöra kopplingar till andra samhällsområden. Områden som nämns förutom de ovan nämnda är inom miljön, näringsliv, regional tillväxt och internationellt utbyte.

I propositionen anger också regeringen skälen till att proposition (2009/10:3) läggs fram. De menar att de samhällsförändringar som har skett och de nya förutsättningar som växt fram gör att de kulturpolitiska målen behöver förnyas och anpassas till vår tid.

I proposition (2009/10:3) poängteras att människor i alla tider har sökt sig till bildkonsten, musiken, dansen eller berättandet samt till de föremål, minnen och traditioner som gått i arv från tidigare generationer för att få skönhetsupplevelser, skapa sammanhang och ge tillvaron nya perspektiv. Det anges också klart och tydligt att kulturens och konstens innehåll inte kan styras genom politiska beslut. Däremot kan samhället genom en väl genomförd kulturpolitik skapa förutsättningar för att stärka kulturlivet som då kan utvecklas och blomstrar på egna villkor. ”Kulturen och konstens innehåll ska inte och kan inte styras genom politiska beslut, men samhället kan med en väl genomförd kulturpolitik, skapa förutsättningar för ett stärkt kulturliv som utvecklas och blomstrar på egna villkor” (s. 9).

I propositionen lyfter regeringen fram att det inte är politikens uppgift att definiera kulturbegreppet men att så gjorts redan i 1974 års kulturpolitiska proposition. Men å andra sidan anges tydligt att det av praktiska skäl knappast är möjligt att utgå från ett alltför vitt omfattande kulturbegrepp när ansvaret för kulturpolitiken ska definieras. Även om det poängteras att gränserna hela tiden överskrids och omprövas anses kulturpolitikens huvudsyfte vara att stödja insatser som riktas inom ordets, scenens, bildens och tonens område samt för kulturarvet. Regeringen gör en avgränsning mot mediepolitiken som sägs ha egna mål och syften likaså görs en avgränsning mot folkbildningen och föreningslivet.

I proposition (2009/10:3) framgår också tydligt att det ses som positivt om det ekonomiska ansvaret för kulturen ” delas mellan offentliga och privata finansiärer samt ideella krafter” (s. 13). Ett motiv till detta anses vara att kulturens möjlighet till utveckling och oberoende stärks genom detta och med hänvisning till att andelen sponsring och ideell finansiering av kulturen är betydligt högre i andra länder anses det positivt om inslaget av icke offentlig finansiering också ökar i Sverige.

Kulturpolitiska mål

I proposition (2009/10:3) framkommer att de kulturpolitiska målen ska utgöra fundamentet för en långsiktig kulturpolitik som stöder konstnärlig förnyelse och kulturell mångfald, främjar ett levande kulturarv samt bidrar till allas möjlighet till delaktighet i kulturlivet.

Kulturpolitikens specifika syfte anges vara att

stödja konstnärligt skapande i olika former, att skapa förutsättningar för att bevara, tolka, tillgängliggöra och utveckla kulturarvet, att bidra till att människor i hela landet har möjlighet att ta del av ett rikt och mångsidigt kulturutbud samt att medverka till att kulturen återspeglar den stora mångfald som präglar dagens samhälle. Vi menar också att kulturpolitiken ska syfta till att kulturella och estetiska värden blir beaktade inom alla områden som berörs av offentligt beslutsfattande (Proposition, 2009/10:3, s.12).

I proposition (2009/10:3) refereras till kulturutredningen SOU (2010:11) och utredningens förslag för den nationella kulturpolitiken. En av utredningens slutsatser är att kulturpolitiken ska ta sin utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet. Kulturutredningen menar också att de gamla kulturpolitiska målen är föråldrade. En uppfattning som regeringen delar och kulturutredningens resonemang har också tagits till vara i regeringens förslag. Regeringen menar att de nya målen bör;

ge uttryck för en kulturpolitik som är anpassad till dagens samhälle och till framtidens möjligheter och utmaningar. Målen bör därför omformuleras bl.a. genom att kulturens egenvärde och oberoende, medborgarperspektivet och kulturens roll i samhället betonas på ett tydligare sätt än i dag (s. 27).

I proposition (2009/10:3) föreslår regeringen följande nya nationella kulturpolitiska mål:

”Kulturen ska vara en dynamisk utmanade och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling” (s. 26).

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.
- Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
- Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.
- Särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Det framgår att de nya kulturpolitiska målen ska vara nationella och styra den statliga politiken och de ska även kunna inspirera och vägleda politiken i kommuner och landsting.

Kulturpolitiska intentioner

I texterna i proposition (2009/10:3) presenteras ett antal intentioner och viljeinriktningar. En sådan inriktning är att det ska vara en kulturpolitik för hela landet och att det ska finnas tillgång till kultur av hög kvalitet och möjlighet till eget skapande i hela landet. ”En viktig målsättning för politiken inom kulturområdet är att det ska finnas god tillgång till kultur av hög kvalitet och möjlighet till eget skapande i alla delar av vårt land” (s. 21).

Det framgår också tydligt att kulturpolitiken ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse samtidigt klargörs att innebörden av kvalitet inte ska bli föremål för politiska bedömningar. ”Att kvalitet är centralt för kulturpolitiken innebär inte att dess innebörd ska bli föremål för politiska bedömningar” (s.

30). De motiv som regeringen anger för sitt ställningstagande är att vad som definieras vara kvalitet varierar mellan tider och platser, genre till genre och mellan grupper och individer. De anser att kulturskaparna har en nyckelroll i den diskussion som ständigt pågår om vad som är kvalitet inom kulturområdet.

Regeringen anger i proposition (2009/10:3) att kulturpolitiken ska ha ett medborgarperspektiv. Det finns en intention om att ingen samhällsmedborgare ska känna sig utestängd från kulturlivet. Att upprätthålla och utveckla jämställdheten inom kulturområdet ses som en nödvändig kulturpolitisk uppgift.

Att upprätthålla och utveckla jämställdheten inom kulturområdet är en nödvändig kulturpolitisk uppgift. De allmänna ska också främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Ingen samhällsmedborgare ska känna sig utestängd från kulturlivet eller inte inbjuden att delta och påverka, på grund av social, religiös eller etnisk bakgrund. Här ska principen om icke-diskriminering vara vägledande (s.30).

I proposition (2009/10:3) uttrycks att en av kärnuppgifterna för kulturpolitiken är att främja ett levande kulturarv. Detta gäller både de kulturella arv som överlämnas från tidigare generationer och det som formas i dagens samhälle. Som exempel ges fysiska miljöer, kulturminnen och arkiv- och föremålssamlingar till berättelser, traditioner, föreställningar och konstnärliga uttryck. Medborgarnas engagemang och delaktighet ses som en viktig förutsättning för att kulturarvet ska leva vidare och utvecklas. ”Ur ett medborgarperspektiv är det viktigt att det förs ett öppet samtal om dessa tolkningar och vad de representerar” (s. 30).

Vikten av samspel och samarbete mellan statlig, regional och lokal nivå poängteras genomgående i hela propositionen. En ambition uttrycks om att föra ut kulturen närmare medborgarna för att främja ett lokalt och regionalt engagemang för kulturfrågor. En tanke är att behovet av ett regionalt engagemang och ansvarstagande för kulturfrågorna blir större genom att den regionala nivån ges ett ökat inflytande.

Civilsamhällets roll för ett vitalt kulturliv betonas. Regeringen menar att när det statliga stödet flyttas till regional nivå flyttas också kulturpolitiken närmare medborgarna. ”Det är vår uppfattning att det stora engagemanget för kulturfrågor som finns runt om i landet bäst tas tillvara genom att den regionala och lokala nivån får ett tydligare inflytande över kulturpolitikens genomförande” (s. 32).

I propositionen belyses villkoren för konstnärligt skapande vid ett antal tillfällen. Grundinställningen är att professionella kulturskapare ska kunna försörja sig på sin konstnärliga eller kulturella yrkesverksamhet och regeringen vill även fortsättningsvis uppmärksamma denna fråga. ”Utgångspunkten för regeringens politik är att professionella kulturskapare ska kunna försörja sig på sin konstnärliga eller kulturella yrkesverksamhet och att beroendet av de generella trygghetssystemen därmed ska minska” (s. 24).

I proposition (2009/10:3) föreslås en ny samverkansmodell för statens bidragsgivning till regional kulturverksamhet. Regeringens förslag överensstämmer delvis med kulturutredningens förslag (SOU, 2010:11) vars huvudsakliga motiv för förslaget var att en ny modell för fördelning av statligt kulturstöd till kulturverksamhet på den regionala och kommunala nivån skulle vitalisera

kulturpolitiken. ”Utredningen menar att en sådan modell kan öka både politikernas och medborgarnas engagemang för kulturområdet, samtidigt som detaljstyrningen minskar och flexibiliteten blir större” (s. 35). I propositionen framkommer att regeringen har för avsikt att ta initiativ till en dialog om kulturfrågor med kommunerna och landstingen samt den ideella sektorn. Ett syfte menar de kan vara att stärka barns och ungas möjligheter att delta i kulturlivet och att utveckla sina skapande förmågor. Vidare framgår det att ”kultur riktad till barn och unga lyftas fram” (s. 20).

I SOU (2010:11) anges hur det praktiska genomförandet ska ske. Här framgår att fördelningen av statliga medel till respektive län för regional kulturverksamhet enligt den nya samverkansmodellen ska beslutas av Statens kulturråd. Medlen ska betalas ut till landstingen som fördelar bidrag till respektive verksamhet i enlighet med de regionala kulturplaner som tagits fram och som utgjort underlag för Statens kulturråds beslut. I SOU (2010:11) framgår att utredarna vill att modellen ska införas omgående. Detta har också skett genom de fem län/regioner som redan under 2011 utarbetat sina kulturplaner och som ingår i föreliggande studie. Utredarna bedömer att ytterligare ett antal län kan ingå i modellen och resterande län från och med den 1 januari 2013. Från och med 2015 bedöms modellen vara fullt utbyggd med alla län.

I proposition (2009/10:3) uppmärksammas på flera ställen ny teknik och nya medier. ”Varje person med tillgång till Internet har möjlighet att välja bland en stor mängd kulturuttryck. Utbudet av film, musik, konst, bilder, böcker, museiutställningar och annan kultur har aldrig varit så stort och så tillgängligt som idag” (s.14). Vidare kan vi läsa att ”Tekniken ger nya möjligheter till eget skapande” (s. 14) och att ”Internetkulturen kan från det perspektivet sägas ha medfört att medborgarperspektivet stärkts och breddats, inte bara inom kulturområdet, utom i hela samhället” (s. 14). I propositionen framkommer också för att bättre kunna ta tillvara den tekniska utvecklingens möjligheter och möta dess utmaningar inleds en process för en samordnad nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande av kulturarvet. Regeringen menar att det är av strategisk betydelse att hitta användarvänliga lösningar. ”Det är också av stor betydelse att institutionerna utnyttjar nya möjligheter att öka tillgängligheten för grupper med särskilda behov. Goda exempel bör spridas och möjliga samarbeten med privata aktörer undersökas” (s. 48).

Musiken är en omfattande del av kulturområdet. I proposition (2009/10:3) finns en intention om att statens stöd till Stiftelsen Svenska Rikskonserter avvecklas och att en ny plattform för musiken bildas. Motivet som anges är att en ny nationell myndighet behövs där statens insatser renodlas och inriktas på nationell överblick, kompetensuppbyggnad och internationell samverkan. Detta leder senare fram till att Statens musiksamlingar byter namn och att Statens Musikverk bildas.

En annan prioriterad fråga i proposition (2009/10:3) är att främja läsning och intresset för litteratur bland barn och unga. Motivet som regeringen anger är att få fler elever att nå skolans kunskapsmål och att stärka elevernas basfärdigheter i att läsa. ”De statliga insatserna på litteraturområdet syftar bl. a till att stimulera en bred utgivning av kvalitetslitteratur, öka tillgången till och intresset för litteratur i hela landet samt medverka till att barn och ungdomar har tillgång till litteratur” (s. 59). Regeringen bedömer att regelverket kring det statliga stödet till folk- och skolbibliotekens inköp av barn- och ungdomslitteratur behöver bli mer flexibelt och att bibliotekens insatser för att utveckla metoder för läsfrämjande insatser bör öka.

Regeringen menar också att kulturpolitiken ska främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. ”Internationellt utbyte ger nödvändiga impulser till Sverige och svenskt kulturliv” (s. 31)

och ”Samhällets internationalisering ger kulturlivet bättre möjligheter att utvecklas samt att samspela och fördjupa kontakterna med andra länder” (s. 31). I propositionen framgår att kulturen är en viktig brobyggare inom olika politikområden.

Kulturpolitiska aktörer

I proposition (2009/10:3) anges en mängd aktörer som på ett eller annat sätt är delaktiga i kulturområdet. Dessa aktörer finns på alla fyra nivåer, kommunal, regional, statlig och europeisk. I några fall anges också aktörer som verkar globalt, vilket kan ses som ett uttryck för globaliseringens påverkan i samhället. ”Regeringen har genom ett flertal olika insatser stimulerat det svenska kulturlivets internationalisering” (s. 80).

Sveriges inträde i EU 1995 anges i proposition (2009:10:3) ha haft stor betydelse för den svenska kulturpolitiken. Det är främst EU:s kulturartikel (nr 151), Unescos världsarvskonvention samt Unescos konvention om främjande av kulturell mångfald som avses. I propositionen poängteras även att kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer har pekats ut som en av EU:s åtta nyckelkompetens. Dessa nyckelkompetenser anses nödvändiga för personlig utveckling, aktivt medborgarskap och anställningsbarhet i ett kunskapssamhälle.

I proposition (2009:10:3) hänvisas även till de initiativ som tagits inom EU för att uppmuntra och samordna medlemsstaternas arbete för att öka mediekompetensen hos medborgarna. Ett sådant är inrättandet av ett europeiskt digitalt bibliotek – Europeana för digitaliserat kulturellt material från hela Europa. Som exempel nämns böcker, tidningar, fotografier, film, audiovisuella verk, arkivhandlingar, museiföremål, monument och arkeologiskt kulturarv. Som en tänkbar samarbetspartner för att utveckla de kulturella och kreativa näringarna nämns EU tillsammans med Kreation, Nordiska ministerrådets globaliseringsinitiativ. I propositionen kan vi också läsa att satsningen ”Skapande skola” har uppmärksamats inom EU där Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet deltar i en expertgrupp under EU:s ministerråd.

Regeringens utgångspunkt är att den statliga kulturpolitiken ska komma till uttryck genom den verksamhet som bedrivs inom ramen för de statliga myndigheterna och institutionerna inom kulturområdet. Kulturens finansiering förutsätts vara de bidrag och ersättningar som ges till kulturskapare, institutioner, organisationer och fria grupper. Vidare att aktörerna på kulturområdet samverkar med andra politikområden, med det civila samhället och med näringslivet. I proposition (2009/10:3) förtydligas detta perspektiv ytterligare. Här anges att det är en viktig uppgift för hela samhället – det allmännas likväl som den enskildes att verka för ett rikt och nyskapande kulturliv som är tillgängligt för alla människor. Dessutom är det en uppgift för hela samhället att bevara och tillgängliggöra kulturarvet så att alla som bor i Sverige ”... / ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och kunna uppleva, dans, musik, teater, litteratur, bildkonst samt utställningar och levande kulturmiljöer” (s.16).

Regeringen konstaterar att runt om i landet på lokal, regional och nationell nivå bedrivs ett viktigt och mångsidigt kulturarbete med barn och unga som målgrupp och medaktörer. De menar också att det till stor del skapas både kultur- och fritidsaktivitet i ungas egna organisationer men landets musik- och kulturskolor pekas också ut som betydelsefulla. ”Landets musik- och kulturskolor är betydelsefulla inte bara för barnen utan även för att vitalisera och skapa gemenskap i lokalsamhället i stort” (s.19–20).

”Skapande skola” är regeringens långsiktiga kultursatsning för att successivt nå alla barn och för att skapa hållbara förutsättningar för samverkan mellan kulturlivet och skolan. Regeringen poängterar dock att det är skolans mål, behov och intressen som ska styra inriktningen. I proposition (2009/10:3) framkommer att det finns en ambition om att successivt bygga ut satsningen på ”Skapande skola” vilket också sedermera har skett.

I propositionen framgår att samverkan mellan staten, den kommunala nivån och den ideella sektorn behöver utvecklas. ”Dialogen mellan företrädare för staten, kommunerna och landstingen samt ideella och idéburna organisationer och nätverk behöver utvecklas inom kulturrådet. Regeringen avser därför att inbjuda till en dialog kring gemensamma framtidsfrågor” (s. 38).

Betydelsen av det civila samhället betonas det vill säga organisationer och aktörer som varken bedriver vinstdrivande verksamhet eller är en del av det allmänna. ”Civilsamhället är ett vitt begrepp och omfattar förutom den ideella sektorn även bl.a. oorganiserat frivilligt arbete och enskilda insatser. Dessa insatser är viktiga för kulturområdet” (s. 39).

I proposition (2009/10:3) kan vi läsa att vissa myndigheter eller enheter upphör eller föreslås upphöra medan andra inrättas. En enhet som upphör är Stiftelsen framtidens kultur. Stiftelsen har verkat under 15 år, under denna tid har ca 800 miljoner kronor fördelats till omkring 2 500 projekt. Stiftelsen har bedrivit sin verksamhet med medel från avkastningen av fonderade medel (avkastning från de upplösta löntagarfonderna). I propositionen fastslår regeringen att de vill tillsätta en utredning som tillvarata erfarenheterna från Stiftelsen framtidens kulturs arbete. Svaret på detta blev Kulturbryggan som fick ett uppdrag att under perioden 2011–2012 pröva nya och alternativa finansieringsmöjligheter för kulturprojekt som är nyskapande, innovativa och experimentella till sin natur. En särskild uppgift för Kulturbryggan är att överväga hur de nya kulturpolitiska målen kan få genomslagskraft.

I proposition (2009/10:3) beskrivs Konstnärsnämndens arbete. Konstnärsnämnden är en statlig myndighet under Kulturdepartementet. Deras uppdrag kommer från regeringen och i deras verksamhet ska de besluta om statliga bidrag och stipendier till yrkesverksamma konstnärer. De ska hålla sig underrättade om och bevaka konstnärers ekonomiska och sociala villkor samt ge stöd till ökade internationella kontakter och verksamhet för konstnärer. I propositionen framhålls Konstnärsnämndens arbete vara av stor vikt som underlag för kulturpolitiska beslut och överväganden. Det fastslås i proposition (2009/10:3) att Konstnärsnämndens övervägande bör tas i beaktande när förändringar görs av regelverk inom olika politikområden.

Teater, dans och musik

I proposition (2009/10:3) behandlas kulturformerna dans, musik och teater varvid tre allianser, teater-, dans- och musikalliansen särskilt omnämns. I texterna framkommer att dessa allianser varit föremål för en diskussion om en eventuell sammanslagning. TeaterAlliansen är ett bolag, som ägs gemensamt av Teaterförbundet, Svensk Scenkonst och Trygghetsrådet (TRS). Bolaget ägs gemensamt av Teaterförbundet, Svensk Scenkonst, Danscentrum och Trygghetsrådet TRS. Verksamheten finansieras genom statligt anslag och har skapats enligt samma mönster som TeaterAlliansen. Musikalliansen bedrivs i bolagsform och ägs av Svensk Scenkonst, Svenska Musikerförbundet, Sveriges Yrkesmusikers Förbund, Symf, Teaterförbundet och Trygghetsrådet TRS. Verksamheten finansieras med statligt anslag via Statens Kulturråd. Noteras kan att regeringen i propositionen frångår kulturutredningen SOU (2009:16) och dess förslag om en sammanslagning till en gemensam scenkonstallians med argumenten om att verksamheten utvecklas väl i de tre konstellationerna.

”Regeringen bedömer att verksamheten vid teater-, dans- och musikallianserna utvecklas väl och att det i dagsläget inte är aktuellt att göra en sammanslagning av allianserna (s. 56).

I proposition (2009/10:3) presenteras en ambition om att öka samarbetet inom operaområdet. Regeringen anser att samarbetet mellan landets operainstitutioner behöver utvecklas för att främja konstnärlig förnyelse och för att öka utbud av och tillgång till föreställningar i hela landet. Samtal med företrädare för olika operaverksamheter i Sverige visar enligt regeringen att det samlat i landet finns en stor potential för utveckling och förnyelse av operakonsten.

I propositionen kan vi läsa att det finns ett antal centrumbildningar som verkar inom 11 olika konstområden. Dessa konstområden omfattar ord, bild, ton, teater, dans, film och foto. Dessa centrumbildningar förmedlar varje år ungefär 9 000 uppdrag till kulturskapare. I proposition (2009/10:3) framkommer att regeringen vill förstärka resurserna till dessa centrumbildningar. Regerings motiv till detta är att centrumbildningarna har funnits att ha särskilda möjligheter för att skapa nya arbetstillfällen genom att samarbeta med regionala institutioner och näringsliv. Deras insatser bedöms ha inneburit nya vägar för att vidga arbetsmarknaden för kulturskapare. ”Centrumbildningarna spelar en viktig roll för att vidga kulturskaparnas arbetsmarknad” (s. 57).

I proposition (2009/10:3) behandlas också den fria scenkonsten. Regeringen menar att den fria scenkonsten har stor betydelse även för den regionala kulturverksamheten och efterlyser därmed ökad grad av regional och lokal medfinansiering. Som argument anges att de fria teater-, dans- och musikgrupperna årligen når en publik på drygt 1,5 miljoner.

Regeringen bedömer det som viktigt att förstärka oberoende analys och uppföljning inom kulturområdet och föreslår samtidigt att en ny myndighet bildas för analys och uppföljning. Nuvarande myndigheten för Kulturanalys började sitt arbete 1 april 2011 och har regeringens uppdrag att utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet. Arbetet ska göras med utgångspunkt i de kulturpolitiska målen (Proposition, 2009/10:3).

Riksarkivet föreslås i proposition (2009/10:3) ombildas till en sammanhållen myndighetsorganisation genom att de sju landsarkiven avvecklas och deras verksamheter inordnas i Riksarkivet. Regeringens motiv till detta är att en ny myndighet med annan struktur kan bidra till en bättre samordning och effektivisering av verksamheten. Riksarkivet och landsarkiven styrs idag av en instruktion och ett årligt regleringsbrev med besked om vilka mål och krav på återrapportering som regeringen beslutat om. Riksarkivet och landsarkiven sorterar under kulturdepartementet och ett av de övergripande och generella målen för Riksarkivet är att tillgodose vars och ens rätt att ta del av allmänna handlingar.

Musiken

Regeringen menar i proposition (2009/10:3) att ”de statliga insatserna på central nivå för musikområdet behöver reformeras” (s. 62) och att ”En ny plattform för musiken kan bidra med nationell överblick och kompetensuppbyggnad” (s. 62). Svaret på detta blev Statens Musikverk som började sitt arbete 1 maj 2011 och har som ambition att främja ett varierat musikaliskt utbud präglat av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Myndigheten ska också bevara, främja och tillgängliggöra teaterns, dansens och musikens kulturarv. I Statens musikverk ingår Musikplattformen, Musik- och teaterbiblioteket, Musik- och teatermuseet, Svenskt visarkiv, Caprice Records samt Elektronmusikstudion EMS.

Biblioteken

Biblioteken verkar för läskunnighet, utbildning, livslångt lärande, kultur och informationsspridning. Regeringen bedömer Biblioteken som en viktig samhällslig resurs och att det finns stora utvecklingsmöjligheter för biblioteken i framtidens samhälle. I proposition (2009/10:3) efterfrågar regeringen ett samlat ansvar för statens stöd och samordning inom biblioteksväsendet och Kungliga biblioteket föreslås få en roll som samordnande myndighet: ”Kungl. biblioteket bör ges ett särskilt uppdrag när det gäller att svara för nationell överblick, främja samverkan och driva på utvecklingen inom biblioteksväsendet [...]” (s. 41)

Kungliga biblioteket ansvarar idag för att bevara det nationella kulturarvet genom att samla in, bevara och tillhandahålla det svenska trycket. Det innebär att de gör det möjligt att läsa och studera allt som trycks eller publiceras i Sverige, bland annat böcker, tidskrifter, rapporter, dagstidningar, handskrifter, kartor, bilder, affischer, musiktryck och vardagstryck som till exempel postorderkataloger och teaterprogram.

Regeringen efterlyser i proposition (2009/10:3) en förstärkt samordning och kunskapsspridning inom området barn- och ungdomskultur och det blir Statens Kulturråd som får i uppdrag att utveckla sitt utåtriktade arbete med barn- och ungdomskultur.

Statens medieråd är en statlig myndighet som bildades 1 januari 2011 med uppdrag att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. I proposition (2009/10:3) får Medierådet ett tilläggsuppdrag ”som syftar till att öka förståelsen för barns och ungas kreativitet och aktiviteter på Internet” (s. 40). De motiv som regeringen ger är att medielandskapet har förändrats under de senaste decennierna och att Internet har blivit en allt viktigare arena för att uttrycka sig kreativt och delta aktivt vilket ställer krav på att medborgaren kan bedöma och granska information. ”Denna mediekompetens är inte minst viktig när det gäller barn och unga” (s. 41). Av citatet ovan framgår att regeringen anser det vara en kompetens som är viktig när det gäller barn och unga men i propositionen konstateras även att många vuxna har begränsad kunskap om barns och ungas digitala aktiviteter.

I propositionen nämns ytterligare några aktörer inom kulturområdet. Det är Nationella Institutet Dans i skolan som inrättades vid Luleå tekniska universitet i mars 2009 samt Centrum för långsiktigt digitalt bevarande också vid Luleå tekniska universitet. Dessutom omnämns K-samsök som är en teknisk modell som kan förmedla digital information mellan museer och intresserade utanför sektorn. Huvudmannaskapet Svensk museitjänst föreslås i proposition (2009/10:3) övergå från riksarkivet till Riksantikvarieämbetet. Från 1 januari 2010 arbetar enheten med att tillhandahålla föremålsförvaring, förebyggande föremålsvård, dokumentation samt transport- och förvaringslogistik.

Kulturpolitiska sakområden

Följande kulturpolitiska sakområden redovisas nedan: Skapande skola, Museerna, Riksteatern, Riksställningar och Rikskonserter, Biblioteken, Hälsa och Kultur samt Internationalisering och interkulturellt arbete.

Skapande skola

I proposition (2009/10:3) aviserar regeringen en viljeinriktning om att satsningen Skapande skola ska byggas ut. Som skäl anges att kulturen är en viktig resurs för förskolan och skolan. Vidare menar regeringen att ge barn och unga möjlighet till eget skapande och att delta i kulturella verksamheter i samverkan med det professionella kulturlivet inom ramen för skolarbetet bidrar till att utveckla deras

kreativitet och till att nå skolans kunskapsmål. ”Skapande skola, som infördes 2008, är regeringens långsiktiga kultursatsning för att successivt nå alla barn och skapa hållbara förutsättningar för samverkan mellan kulturlivet och skolan. Det är skolans mål, behov och intressen som ska styra inriktningen” (s. 20). Den aviserade förstärkningen av Skapande skolan har också skett under 2011 och medel kan sökas för insatser som främjar eget skapande som en del av lärandet inom årskurserna 1-9.

I proposition (2009/10:3) framgår att regeringen vill genomföra en fortsatt satsning på kulturella och kreativa näringar och medel föreslås tillsättas under en treårsperiod. Skälen till regeringens bedömning är att de kulturella och kreativa näringarna bidrar till regionernas tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft och i förlängningen till det svenska väståndet. Vidare menar de att kulturen bidrar till att främja regionernas attraktivitet, utveckling samt tillväxt och därför är kulturen en potential som bör tas till vara och utvecklas både nationellt och regionalt. ”Ett levande kulturutbud samt väl underhållna och utvecklade kulturmiljöer är av stor betydelse för besöksnäringen både lokalt, regionalt och nationellt” (s. 73).

Det talas också om kulturarvets och kulturmiljöns betydelse för att skapa goda livsmiljöer och för att stärka humanistiska och historiska perspektiv i arbetet för en hållbar utveckling. Vikten av att myndigheter inom kulturmiljöområdet såsom Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna, det civila samhälle, regionala och kommunala aktörer samverkar för en hållbar samhällsutveckling poängteras. Kulturarvets betydelse för den demokratiska utvecklingen samt vikten av samarbete över nationsgränser lyfts också fram i propositionen. I propositionen kan vi också läsa att det är de offentliga verksamheterna inom kulturmiljöområdet som har ett särskilt uttalat ansvar att säkerställa allas tillgång till kulturarbete och möjlighet till delaktighet. Detta gäller speciellt barn och unga men det ses som angeläget att kulturarvet görs begripligt och angeläget för så många medborgare som möjligt. ”De offentliga verksamheterna inom kulturmiljöområdet har ett särskilt ansvar för att säkerställa allas tillgång till kulturarbete och möjlighet till delaktighet, inte minst när det gäller barn och unga. Det är viktigt att kulturarbete görs begripligt och angeläget för så många medborgare som möjligt” (s. 75).

En del av propositionen (2009/10:3) behandlar gestaltningen av den gemensamma miljön och det offentliga rummet såsom parker, torg, lekparker, skolor och förskolor. Här föreslår regeringen en samverkan mellan Arkitektmuseet, Riksantikvarieämbetet, Statens Konstråd, Formas och Boverket. Regeringen menar att ”Ett särskilt barn- och ungdomsperspektiv ska särskilt beaktas” (s. 77). Syftet med regeringens satsning är att stärka kvaliteten i den byggda och anlagda miljön genom ett samspel mellan olika perspektiv och behov. Genom samverkan finns en förhoppning om att olika perspektiv och arbetssätt kan ge ett helhetsperspektiv som omfattar sociala, stadsplaneringsmässiga, kulturhistoriska, arkitektoniska, konstnärliga och andra aspekter menar regeringen. I arbetet sägs att särskild hänsyn ska tas till ett barn- och ungdomsperspektiv men det finns också en förhoppning om att stärka medborgarperspektivet genom ett ökat engagemang för den gestaltande miljöns roll i samhällsutvecklingen som helhet. ”Boenden och andra som kommer att nyttja de aktuella miljöerna ska få möjlighet att komma till tals” (s. 79).

Museerna

Regeringen menar att Museerna har en central roll för att sprida, förvalta, tillgängliggöra samt bygga upp och sprida kunskap om kulturarvet. Inom museisektorn finns både privata och offentliga museer. I varje län finns ett eller flera regionala museer vilka drivs i stiftelseform med ett landsting, en region

eller en kommun som huvudman. I många kommuner finns museer där kommunen är huvudman. Därutöver finns exempelvis verksamuseer, hembygds museer och arbetslivsmuseer. Vid proposition (2009/10:3) tillkomst fanns 14 centrala museiinstitutioner, varav 10 var myndigheter och fyra var stiftelser.

Riksteatern, Riksutställningar och Rikskonserter

Riksteatern drivs i föreningsform och har ett utvecklat nätverk av lokala teaterföreningar. Rikskonserter är en stiftelse och Riksutställningar är en myndighet. I Proposition (2009/10:3) föreslås den verksamhet som bedrivits inom ramen för Riksutställningar, Riksteatern och Stiftelsen Svenska Rikskonserter få ändrade förutsättningar i och med att det regionala ansvaret för att stödja den regionala utvecklingen inom områdena scenkonst, musik och utställningar förändras. Både anslaget till Riksteatern och Riksutställningar föreslås minska. De motiv som anges är att statens insatser fortsättningsvis behöver inriktas på expertstöd och kompetensutveckling både i förhållanden till den regionala nivån och i förhållande till andra aktörer.

Riksutställningar är en myndighet under Kulturdepartementet. Genom instruktion och regleringsbrev förändrades 2011 Riksutställningars uppdrag till att främja utveckling och samarbete inom utställningsområdet. Deras kompetensområde finns inom teknik, media, webb, pedagogik, kommunikation och samtidskonst. I deras verksamhet ska de särskilt prioritera barn och ungdomar samt samtidskonstens utveckling och spridning i landet.

Riksteatern arrangerar, förmedlar, producerar och utvecklar scenkonst. Drygt 200 riksteaterföreningar är en del av Riksteatern. I regleringsbrev till Riksteatern framgår att deras uppgift är att berika kulturlivet i hela landet och att de särskilt ska verka för att öka intresse för scenkonst hos barn och unga.

Biblioteken

I proposition (2009/10:3) poängteras att biblioteken är en viktig samhällelig resurs och att det finns stora utvecklingsmöjligheter för biblioteken i framtidens samhälle. Biblioteken omfattas av bibliotekslagen (1996:1596). I Sverige finns folkbibliotek, skolbibliotek, läns- och regionbibliotek, universitets- och högskolebibliotek och andra forskningsbibliotek, myndighets- och specialbibliotek, sjukhusbibliotek och nationalbiblioteket, Kungliga biblioteket. ”Talboks- och punktskriftsbiblioteket samverkar med andra bibliotek för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till talböcker, punktskriftsböcker och e-text” (s. 44). Alla dessa bibliotek har offentlig finansiering med olika huvudmän såsom statliga, kommunala eller landstingskommunala. Därutöver förekommer företagsbibliotek och privata bibliotek. I propositionen framkommer ett behov av ökat samspel mellan den nationella, regionala och kommunala biblioteksverksamheten och av en nationell överblick. Som tidigare konstaterats föreslås Kungliga biblioteket få ett särskilt uppdrag när det gäller att svara för nationell överblick samt för att främja samverkan och driva utveckling inom biblioteksväsendet. Folkbibliotekens uppgift föreslås bli att arbeta läsfrämjande, med kulturell verksamhet och i ett lokalt sammanhang, ofta med barn och unga som huvudmålgrupp. I propositionen föreslås att Talboks- och punktskriftsbiblioteket får i uppgift att följa efterlevnaden av 8 § i bibliotekslagen om att folk- och skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt vissa utpekade grupper. I propositionen konstateras också att en femtedel av landets elever saknar tillgång till skolbibliotek i någon form.

I proposition (2009/10:3) finns ett avsnitt som heter ”Digitala resurser i medborgarnas tjänst” där framgår att regeringen vill främja kulturarvsinstitutionernas arbete med digitalt bevarande och förmedling. Behovet av en nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande inom kultursektorn poängteras. Riksarkivet, Kungliga Biblioteket, Riksantikvarieämbetet, Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Talboks- och punktskriftsbiblioteket och de centrala museerna får i propositionen uppdraget att komma med förslag. Motivet som regeringen ger till förslaget är att den digitala utvecklingen ger ”minnesinstitutionerna” helt nya möjligheter. Speciellt betonas den yngre generationens sätt att ta till sig kultur och att konsumerar kultur. Fokus läggs på användaren eller medborgarens möjlighet att bli medskapande där användaren på egen hand kan kombinera ljud, bild och text för att skapa egna presentationer.

Hälsa

En mycket liten del av proposition (2009/10:3) belyser sambandet mellan deltagande i kulturella verksamheter och förbättrad hälsa. Forskning har visat att de som ofta går på bio, teater och museer har generellt sett bättre hälsa än genomsnittsbefolkningen. Det är effekter som kan sägas vara både biologiska såväl som psykologiska. Regeringen hänvisar till det arbete som pågår inom kommuner, regioner och landsting kring hur konst och kultur kan komplettera traditionella metoder inom vård och omsorg samt inom folkhälsoarbetet. Som exempel nämns dans och musik i läkningsprocesser eller som kommunikationsmedel för dementa eller kulturupplevelser som smärtlindring.

Internationalisering och interkulturellt

I proposition (2009/10:3) konstanteras att internationalisering och interkulturellt samarbete är en prioriterad uppgift för kulturpolitiken och ett antal vägledande principer anges som att utveckla strategier för internationalisering inom olika kulturområden, fortsatt utveckling av myndigheternas internationella och interkulturella utbyte, främja nationella arenor för internationellt och interkulturellt utbyte, samverka över politikområdena samt att aktivt agera för kulturpolitiska frågor inom EU, UNESCO och inom det nordiska samarbetet. Regeringen ger ett exempel på ett långsiktigt målarbete inom Europeiska kommissionen, Europaparlamentet, Europa rådet och UNESCO för att föra in ett barn och ungdomsperspektiv i de samarbetsprogram som finns och i UNESCO:s konvention om skydd för världens natur och kulturarv. ”Ett långsiktigt mål är genom aktivt arbete gentemot Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och inom rådet föra in barn- och ungdomsperspektivet” (s. 84).

Regeringen gör också en avgränsning och en precisering av vad internationell kulturverksamhet avser och menar att det är verksamhet på kulturområdet som berör Sverige och minst ett annat land. ”Med interkulturell verksamhet avses verksamhet som främjar etnisk och kulturell mångfald” (s. 81).

Av proposition (2009/10:3) framgår att Sverige har erkänt fem nationella minoriteter och fem minoritetsspråk och dess särskilda rättigheter. Regeringen refererar till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och språklagen (2009:600). De fem nationella minoriteterna är Sverigefinnar, judar, tornedalingar, romer och samer och de fem minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Forum för levande historia föreslås av regeringen att få utreda hur romernas kultur och språk kan få en institutionell hemvist.

Identifierade grupper och/eller grupper av individer

I proposition (2009/10:3) har ett antal grupper eller individer av grupper identifierats. Barn och ungas behov och möjlighet att ta del av det kulturutbud som finns syns frekvent och genomgående i propositionen och vi kan läsa att det har en hög prioritet. ”Barns och ungas rätt till kultur står högt på regeringens agenda” (s. 16) och ”Det är därför angeläget att kulturpolitiken är utformad så att den även kan ta tillvara den unga generationens kunskaper, värderingar och kulturyttringar” (s.16). Här avses såväl tillgången till professionell kultur av hög kvalitet som möjligheten till eget skapande. Utgångspunkten är att barn- och ungdomskultur kan definieras som kultur för, med och av barn och unga. Det är barnets behov som ska stå i centrum för de prioriteringar som görs. ”Staten ska genom sina institutioners verksamhet och de olika stöd som ges inspirera, stödja och komplettera kulturell verksamhet för, av och med barn och ungdomar” (s. 20). I proposition (2009/10:3) poängteras att barns och ungas kreativitet och eget skapande kommer till uttryck på många olika sätt och en ambition och utgångspunkt i propositionen är att barns och ungdomars deltagande i kulturlivet är av stor betydelse ur ett samhällsperspektiv.

Alla barn och ungdomar ska ha möjlighet och rätt till kulturupplevelser, oberoende av familjeförhållanden eller var man växer upp. Oavsett ålder, kön, eventuell funktionsnedsättning eller etnisk, socioekonomisk eller religiös bakgrund ska barn och unga kunna ta del av och utforska kultur och konstnärliga uttryck i olika former (Proposition, 2009/10:3, s. 19).

Det framgår även i proposition (2009/10:3) att regeringen ser kulturpolitikens uppgift att motverka att människor känner sig exkludera eller inte inbjudna att ta del av kulturlivet som andra. ”Inte heller ska faktorer som ålder, sexuell läggning eller funktionsnedsättning hindra människor från att aktivt delta i kulturlivet” (s. 23). Alla statliga kulturinstitutioner ska också ha ett barnperspektiv i sin verksamhet. ”Regeringen har därför beslutat att alla statliga kulturinstitutioner ska ha som mål att integrera ett barnperspektiv i sina verksamheter” (s.20).

Här nedan följer en kort sammanfattning i punktform av det innehåll som jag har valt att lyfta fram från proposition (2009/10:3).

Sammanfattning av proposition (2009/10:3)

Följande områden och insatser prioriteras speciellt i regeringens proposition (2009/10:3).

- En ambition uttrycks i propositionen om att det ska finnas en kulturpolitik för hela landet med tillgång till kultur av hög kvalitet och möjlighet till eget skapande för alla.
- I propositionen uttrycks en önskan om en minskad detaljstyrning inom kulturområdet och ökad frihet för myndigheterna och institutionerna att själva göra sina bedömningar och prioriteringar.
- Regeringen menar att materiell och ekonomisk hänsyn behöver vägas mot djupare mänskliga, sociala och kulturella värden. Med ett sådant synsätt menar man kan kulturpolitiken bidra till att sprida och förankra en humanistisk människosyn i samhället.
- I propositionen framgår att barn och ungdomar också ska ges möjlighet till inflytande och göras delaktiga såväl i planeringen som i genomförandet av de verksamheter som rör dem.

- I propositionen framkommer att kulturens frihet ska värnas och främjas och att kulturen ska vara en dynamisk, utmanade och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.
- Det anges i propositionen att kulturpolitiken ska ha ett medborgarperspektiv. Det finns en intention om att ingen samhällsmedborgare ska känna sig utestängd från kulturlivet.
- Barns och ungdomars rätt till kultur prioriteras inom alla områden. För att nå målet om ALLAS rätt till kultur riktas särskild uppmärksamhet mot grupper som riskerar att inte ha tillgång till kultur på samma sätt som den genomsnittlige medborgaren har.
- Det framgår även i propositionen att regeringen ser kulturpolitikens uppgift att motverka att människor känner sig exkludera eller inte inbjudna att ta del av kulturlivet som andra. Faktorer som ålder, sexuell läggning eller funktionsnedsättning ska inte hindra människor från att aktivt delta i kulturlivet.
- Satsningen från 2008 ”Skapande skola” fortsätter.
- Det framgår i propositionen att värdet av en rik och mångsidig kultur som ges utrymme att utvecklas och som är tillgänglig för alla är i sig en fullt tillräcklig anledning för statens engagemang. Det sägs att kulturpolitikens legitimitet inte behöver sökas i de eventuella effekter den får i förhållande till andra politiska målsättningar.
- I proposition (2009/10:3) framkommer kulturutredningens SOU (2010:11) förslag för den nationella kulturpolitiken. En av utredningens slutsatser är att kulturpolitiken ska ta sin utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet.
- Några myndigheter tillkommer, andra myndigheter avvecklas. Vissa myndigheter eller institutioner får förändrade uppdrag och ombildas.
- En ny samverkansmodell för regionalt inflytande och ansvar införs. Modellen är också en modell för fördelning av vissa statliga medel till regional kulturverksamhet. År 2011 genomförs modellen i samarbete med Region Skåne, Norrbottens läns landsting, Västra Götalandsregionen, region Gotland samt Region Halland.

Regionernas kulturpolitiska grundantaganden och värderingar

Här nedan följer resultatet av textanalysen av regionernas kulturplaner. Kapitlet är strukturerat enligt följande rubriker. Regionernas kulturpolitiska grundantaganden och värderingar, Regionernas kulturpolitiska mål, Regionernas kulturpolitiska intentioner, Regionernas kulturpolitiska aktörer, Regionernas Kulturpolitiska sakområden samt Regionernas identifierade grupper och eller grupper av individer. Sist i kapitlet finns en kort sammanfattning.

I detta kapitel återges det som har tolkats och uppfattats som regionernas grundantaganden och värdering.

Region Gotland (Regional kulturplan 2011–2013, region Gotland) hänvisar i sin kulturplan till en avsiktsförklaring för samverkan med Statens Kulturråd från 2009. Här har tio angelägna områden identifierats. Dessa områden är Samverkansformer, Kultur för barn och unga, Kulturarv, Scenkonst,

Samtidskonst, Kreativa näringar, Internationellt samarbete, Folkbildning, föreningsliv och hembygdsrörelsen, Utbyte/samverkan mellan regioner samt Fristad för författare.

I Norrbottens läns landstings kulturplan framgår att kulturplanen har ett vidare syfte än att vara ett led i utvecklingen av den nya kultursamverkansmodellen mellan staten, regionerna/landstingen och kommunen. Kulturplanen ses som en plan för hur kulturlivet i Norrbotten i en vidare mening ska kunna utvecklas. ”Kulturplanen innehåller en genomgång av kulturlivet i Norrbotten, en diskussion om möjligheterna och behoven av utveckling samt ett förslag till prioriteringar av dels de aktuella årens insatser, dels på längre sikt” (Kulturplan 2011–2013, Norrbotten, s. 3).

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) framgår att Västra Götalandsregionen vill stärka kulturutvecklingsarbetet utifrån ledorden samarbete, mänskliga rättigheter, kulturell infrastruktur och kompetensförsörjning där hela Västra Götalands bredd och spets på kulturområdet medverkar. ”Det utmärkande för kulturaktörerna i Västra Götaland är ambitionen att utveckla arbetet kring de horisontella perspektiven, det som vi valt att i samverkansplanen rubricera som mänskliga rättigheter” (s.1).

Region Hallands kulturplan omfattar tre år, ett dokument som sägs vara rörligt och levande och som kan utvecklas, kompletteras och fördjupas årligen. Region Hallands utvecklingsstrategi ”Bästa livsplatsen” utgör grunden för hur den regionala kulturpolitiken är formulerad.

Genom att förstärka kulturens kraft i Halland ökar också attraktionskraften i boende och stadsmiljöer. Människors kreativitet ökar och fungerar som drivkraft för nya idéer och handlingar. Ett rikt kulturliv stärker gemenskapen, vitaliserar demokratin, gynnar folkhälsan och medverkar till en god livsmiljö (s. 6).

Av region Skånes kulturplan (2011–2012) framgår att utgångspunkten för arbetet har varit att låta planen beskriva hela det kulturpolitiska uppdraget i Skåne för att på så sätt samla de nationella och regionala resurserna. I kulturplanen beskrivs region Skånes roll som utvecklingsaktör som innebär att genom ett processinriktat arbetssätt tillsammans med kommunerna och kulturlivets intressenter utveckla Skåne som kulturregion. I kulturplanen framgår att;

Dokumentet ska ses som region Skånes strategiska handlingsplan där vi i huvudsak väljer att beskriva angelägna förhållanden, sektorer och processer snarare än enskilda aktiviteter, grupper och aktörer. Då detta trots allt sker är det för att de ska tjäna som goda exempel eller för att visa på representanter för kulturlivets olika delar (s. 2).

Vidare anges att människors engagemang och skapande förmåga är förutsättningen för ett rikt kulturliv där yttrandefrihet råder och bidrar till att kulturen blir en positiv kraft i samhället för demokratins utveckling.

Regionernas kulturpolitiska mål

I detta kapitel redovisas ett urval av de texter som presenterats i kulturplanerna och som har uppfattats vara regionernas kulturpolitiska mål.

Region Gotland hänvisar i sin kulturplan till två dokument, de nationella kulturpolitiska målen och till Kultursamverkansutredningens förslag. I kulturplanen anges ett antal punkter från Kultursamverkansutredningen SOU (2010:11) som har tagits i beaktande. Dessa är att utveckla den kulturella infrastrukturen, att främja en regional mångfald genom att de skilda förutsättningar som

kulturlivet har runt om i landet tas tillvara på bästa sätt samt för att ge möjligheter för kulturskapare i hela landet att arbeta och utveckla sitt konstnärskap.

I kulturplanen beskrivs de Gotländska kulturpolitiska målen såsom de antogs av kommunfullmäktige 2009. ”Målet med Gotlands kulturpolitiska program 2009 är att säkra kulturell kvalitet och bredd på Gotland, med tydlig prioritering av barn och ungdomar, samt minst likvärdighet i kulturutbudet sett i ett nationellt perspektiv. Ytterligare ett mål är att bidra till att den gotländska kulturen synliggörs i både nationellt och internationellt perspektiv” (Regional kulturplan, 2011–2013, Region Gotland, s. 10).

Detta konkretiseras ytterligare i kulturplanen under rubriken ”Detta vill region Gotland 2011–2013, mål och förslag” (s. 14). Samlat under nio rubriker i kulturplanen anges förslag och mål för region Gotland. Dessa mål och förslag är inom följande områden, Professionell teater, Dans och musikverksamhet, Regional arkivverksamhet, Hemslöjdsfrämjande verksamhet, Regional museiverksamhet, Konst- och kulturfrämjande verksamhet, Regional biblioteksverksamhet, Filmkulturell verksamhet, Regional konst- och kulturverksamhet samt Fria professionella kultutövare och arrangörer. Region Gotlands mål för en professionell teater, dans och musikverksamhet är ”En samlad och profilerad scenkonst på Gotland, där dansen får ökat utrymme” (s. 15). En ambition för den samlade scenkonstorganisationen är att tillgodose sin publik över hela Gotland samt också resten av landet och i övriga Östersjöregionen med dans, musik och teater i olika och oväntade kombinationer. I kulturplanen framkommer att Landsarkivet i Visby och Gotlands kommunarkiv är institutioner för livslångt lärande och kunskapsförmedling och målet för arkivverksamheten är ”Ett öppet och levande arkiv för lärande (s. 16).

I kulturplanen framgår att region Gotland vill arbeta med hemslöjdsfrämjande verksamhet för att medverka till att levandegöra och utveckla kulturarvet inklusive hemslöjden. Målet har formulerats enligt följande ”MÅL: Hemslöjd – både kulturarv och näring” (s. 17). Målet för den regionala museiverksamheten är ”Ett museum för alla” (s. 18). I kulturplanen framgår att Gotlands museum kontinuerligt arbetar med detta mål ”Oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, etnisk eller kulturell bakgrund” (s. 18).

I kulturplanen kan vi också läsa att konst- och kulturfrämjande verksamheten har en stor betydelse för hur de nationella och regionala kulturpolitiska målen kan uppnås för medborgarna och för kulturskaparna. I texten refereras till Gotlands särskilda förhållanden som ett ö-läget och med ett litet befolkningsunderlag. Målet är att ”Stimulera utvecklingen inom kulturlivet och särskilt barns och ungas eget skapande och deltagande” (s. 19).

Målet för den regionala biblioteksverksamheten är ”Levande och tillgängliga bibliotek för alla med ett brett tjänsteutbud och med modern teknik” (s. 20). Utmaningen för att nå målet sägs vara att nå nya grupper för att kunna erbjuda alla medborgare möjligheter till delaktighet i samhällsutvecklingen. ”Särskilt viktigt är barns och ungas rätt till och förmåga att orientera sig i litteratur och medier i kunskaps- och upplevelsesamhället” (s. 20).

Region Gotland driver sedan 1997 Film på Gotland som är ett av Sveriges 19 regionala resurscentrum för film. Under 2011–2013 vill region Gotland fortsätta sin satsning på filmkulturell verksamhet och samtidigt satsa på produktion och utbildning inom film och crossmedia. Målet är att Gotland ska vara en av Sveriges mest attraktiva platser för filmpedagogik, filmkultur och filmproduktion. Under 2011 vill region Gotland bland annat ”öka insatser för barn och ungas möjligheter att uttrycka sig med film

och andra moderna medier” (s. 21), ”trygga den årligen återkommande Bergmanveckan inom ramen för stiftelsen Bergmancenter på Fårö” (s. 21) och ”stärka nätverket Filmön Gotland och kopplingar mellan regionala filmaktörer inom utbildning, talangutveckling, professionell produktion och utåtriktade arenor för film” (s. 21).

Konstverksamheten på Gotland behandlas också i kulturplanen och där framkommer att konstverksamheten ska vända sig till den prioriterade målgruppen barn och ungdom men även till vuxna och gamla samt till personer med olika behov, kunskap och förutsättningar. Målet för regional konst- och kulturverksamhet är att ”Samkonsten når ny publik” (s. 22). De fristående professionella kulturaktörerna inom region Gotland ses som en oumbärlig förutsättning för kulturverksamheten på Gotland för att uppnå de nationella och regionala målen. Målet för deras verksamhet är att ”Synliggöra och ta tillvara de kulturella och kreativa näringarnas betydelse för kulturlivet och för ökad sysselsättning och tillväxt i regionen. Medverka till att skapa bättre villkor för konstnärligt skapande” (s. 23).

I arbetet med att ta fram underlaget för en kulturplan för Västra Götalandsregionen har nio arbetsgrupper varit delaktiga. Arbetet vilar på Vision Västra Götaland, framtagen i samverkan med Västra Götalands 49 kommuner och i dialog med ett stort antal aktörer. Visionen som anges är från 2005 och i kulturplanen görs också hänvisning till ett dokument kallat ”Kulturpolitik för västra Götaland” som antogs redan 2005. I dokumentet framgår vad kulturpolitiken kan tänkas bidra med.

Kulturpolitiken ska bidra till verksamheter som har hög kvalitet med regional, nationell och internationell lyskraft. Kulturen ska leva i alla delar av regionen. Kulturpolitiken ska vara öppen och ge plats för såväl det smala som det breda, det etablerade och det nya samt det välkända och det främmande. Västra Götalandsregionen ska vara attraktiv för kulturutövare att bo och verka i. Kulturpolitiken ska bidra till ett öppet och demokratiskt samhälle präglad av humanistiska värderingar, brett medborgerligt deltagande och intresse för gårdagens, dagens och morgondagens mångfald av uttryck och synsätt med avtryck i alla regionens delar. Därigenom ska kulturen bidra till människans, medborgarnas och samhällets utveckling (Underlag till regional kulturplan 2011–2012, Västra Götalandsregionen, s. 2-3).

Förutom ovanstående dokument bygger också Västra Götalandsregionens kulturpolitik på fem handlingsprogram. Dessa handlingsprogram är, Rätt att vara med – ett handlingsprogram för att säkerställa barn och ungas delaktighet, Lust att lära – kring det livslånga lärandet, Det maritima och industriella kulturarvet – berör de civila organisationernas kompetens och engagemang, Natur- och kulturturism samt Handlingsprogram för att näringsutveckla kultursektorn. De främsta målen i handlingsprogrammen och utvecklingsplanen för kultur anges vara att ”Tillgången till kulturen ska utvecklas och öka. Därigenom ökar också möjligheten för kulturen att spela en större roll i samhällsutvecklingen och för alla regionens kvinnor och män” (s. 6).

Region Skånes kulturplan har utarbetats i samtal med Skånes 33 kommuner, dess kulturliv och civilsamhälle. I kulturplanen framgår att de flesta kommunerna är relativt små befolkningsmässigt och har därmed begränsade resurser för att bedriva det kulturpolitiska utvecklingsarbetet. Region Skånes kulturplan (2011–2012) utgår ifrån de nationella kulturpolitiska målen vilka också anges i kulturplanen. I kulturplanen anges också region Skånes regional kulturpolitiska vision, inriktning och mål. Den kulturpolitiska visionen framgår enligt nedan:

Region Skånes kulturpolitik ska bidra till ett dynamiskt, öppet och demokratiskt samhälle präglat av humanistiska värderingar, bred medborgardialog och intresse för gårdagens, dagens och morgondagens mångfald av uttryck. Den ska ge identitet och hemhörighet samt skapa social gemenskap. Kulturen ska upplevas som en kraft som bidrar till individens och samhällets utveckling och välfärd (s. 7).

I kulturplanen anges också ett antal strategiska inriktningar som att konstnärers och det konstnärliga uttryckets frihet ska värnas och stödjas även när det utmanar och provocerar rådande normer. Motivet sägs vara att kulturinstitutionernas professionella integritet är en förutsättning för en dynamisk utveckling av hela kultursektorn. Vidare anges att eget skapande ska uppmuntras och den skånska kulturella mångfalden ska bejakas och ge avtryck i Öresundsregionen, nationellt och internationellt. ”Kulturen ska vara livskraftig i alla delar av Skåne och bidra till att ge människor ett gott liv oavsett ålder, genus, etnicitet och intressen” (s.7). Det framkommer också att kulturen som näring ska stimuleras. Slutligen anges en strategisk inriktning om att kulturen genom insikten om dess betydelse ska vara ett högt prioriterat politikområde i Skånes 33 kommuner och i region Skåne.

Ett antal målområden har identifierats i regional kulturplan för Skåne (2011–2012). Dessa är för det första ”Skånska identiteten – Mångfald, öppenhet och tillgänglighet”, för det andra ”Den nya kartan”, för det tredje ”En reviderad ansvarsfördelning” och slutligen ”Lokala kulturpolitiska mål”. Dessa målområden sägs ha tillkommit utifrån en kulturpolitik som bejakar mångfald, tillgänglighet och öppenhet.

Med utgångspunkt ifrån de nationella, regionala och lokala kulturpolitiska målen har dessutom ett antal kulturpolitiskt prioriterade områden för region Skåne identifierats. Ett av dem är utveckling av kulturlivet med särskilt fokus på barn och unga.

I kulturplanen finns också ett avsnitt som behandlar syftet med regional samverkan kring de kulturpolitiska prioriteringarna. Ett annat avsnitt behandlar olika strategier för samverkan och samråd. Syftet med samverkan anges bland annat vara att stärka medborgarperspektivet genom ökat kommunalt inflytande men även genom att tydliggöra resursbehoven samt rollfördelningen inom området. Vidare finns en förhoppning om att synliggöra helheten i de regionala och kommunala prioriteringarna. De politiska samtalen i den regionala kulturpolitiska samverkan föreslås i första hand ha två forum, Kulturparlamentet och Delregionala KulturParlamentet. Det årliga KulturParlamentet antas samla kommunala kulturpolitiker och chefstjänstemän tillsammans med regionala kulturpolitiker och tjänstemän. Fokus i arbetet sägs vara att spegla och följa upp aktuella kulturpolitiska utmaningar.

Norrbottnens läns landsting kulturplan omfattar 14 kommuner. Utgångspunkten för arbetet med kulturplanen har varit de nationella kulturpolitiska målen och visionen om att ”Norrbottningarna ska leva ett rikt och utvecklande liv i en region med livskraft och tillväxt (Komplettering för 2012 till Kulturplan, (2011–2013), Norrbotten, s. 12). Av kulturplanen framgår att arbetet med planen har skett på olika nivåer. En rad möten har hållits runt om i länet med kommunpolitiker, kommundienstjänstemän, civilsamhället och enskilda kulturutövare. Till detta tillkommer arbetsgrupper inom flertalet av kulturplanens områden samt dialoger med företrädare från länsstyrelsen och olika kulturområden som konst, teater, dans, musik, hemslöjd och teater. Mot bakgrund av de nationella kulturpolitiska målen och landstingets och kommunernas vision för Norrbotten har tre övergripande regionala mål formulerats för perioden 2011–2013. De framgår av kulturplanen att dessa övergripande regionala mål ligger till grund för kulturplanen och att de övergripande regionala målen har präglat denna (Kulturplan, 2011–2013, Norrbotten).

Dessa mål är för det första att ”Öka tillgängligheten till kultur genom en stabilare infrastruktur som ger möjligheter för alla i Norrbotten att ta del av och delta i ett brett kulturutbud av hög kvalitet inom alla kulturområden fördelat över hela länet” (s. 6). För det andra att ”De i kulturplan (2011–2013) kulturpolitiska insatserna bidrar till regionens utveckling och tillväxt, förtydligar kulturens roll och förstärker visionen om ett bra liv i Norrbotten” (s. 7). Slutligen för det tredje att ”Barn och ungdomar ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet” (s. 7).

I Kulturplan (2011–2013) för Norrbotten kan vi läsa att Norrbotten är ett stort län till ytan med en befolkningsstruktur där antalet äldre ökar i många kommuner. Avstånden och befolkningsstrukturen ses som en särskild utmaning när det gäller tillgängligheten. ”Det är stor skillnad mellan att vara kulturutövare i Sapmi eller i Luleå” (s. 7). I kulturplanen framgår att det behöver bli enklare att delta i kulturlivet var man än bor eller befinner sig i länet. ”Att få tillgång till upplevelser eller vara delaktig i kulturutövande möter helt andra svårigheter i ett län där resor om 30 mil för att få denna möjlighet tillhör vardagen”(s. 7).

Vidare framkommer i kulturplanen att Norrbottens infrastruktur behöver se annorlunda ut för att kunna möta medborgarnas behov men även för att kunna skapa möjligheter till utveckling och för att främja tillgängligheten. ”Tillgängligheten innebär dessutom att kulturen ska vara tillgänglig för alla i Norrbotten, även för alla med någon form av funktionshinder” (s. 7).

I kulturplanen kan vi också läsa om betydelsen av ett rikt och utvecklat kulturliv för bilden av Norrbotten i Sverige men även i Europa. ”Ett rikt kulturliv, en aktiv fritid och en levande kulturmiljö medverkar till regionens attraktivitet vid företagsetableringar, skapar arbetstillfällen och har betydelse när människor väljer bosättningsort” (s. 7).

I kompletteringarna för 2012 till Kulturplan (2011–2013) för Norrbotten poängteras den starka utvecklings- och förändringsfas som flera samhällen i Norrbotten genomgår med gruvnäringen som bas. ”Det innebär både kulturella förändringar och ett behov av en kulturell dimension där den idag inte är helt tydlig” (s. 5). En viljeinriktning framträder i kulturplanen om att denna fråga ska belysas även i framtida kulturplaner. Följande regionalt prioriterade mål framkommer i kulturplanen. ”De kulturpolitiska insatserna bidrar till regionens utveckling och tillväxt, förtydligar kulturens roll och förstärker visionen om ett bra liv i Norrbotten” (Kulturplan, 2011–2013, Norrbotten, s. 7).

Unga människor är en prioriterad grupp i Norrbottens läns utvecklingsarbete. Att förstå och ta till vara unga människors perspektiv ses som en framgångsfaktor för Norrbotten. Det finns en ambition om att kulturellt skapande och deltagande ska vara tillgängligt för de unga generationerna, på deras villkor och utifrån deras egna förutsättningar. Kulturplanens tredje mål och övergripande prioritering gäller barn och unga. ”Barn och ungdomar ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet” (s. 7).

Förutom dessa tre övergripande mål för perioden 2011–2013 har också formulerats sex områden där insatserna anses få en påtaglig betydelse för de övergripande målen.

Dessa prioriterade områden är insatser för att utveckla den kulturella infrastrukturen, arbetet vid institutionerna, arbetet med kultur och hälsa inkluderat ett folkhälsoperspektiv, arbetet med läns- och landsövergripande projekt, insatser för att utveckla ett centrum för ny musik samt slutligen insatser för att stödja det civila samhällets och de ideella krafternas arbete för kultur samt insatser för att stärka de nationella minoriteternas kulturliv i Norrbotten. Inom de prioriterade programområdena framgår

också att ”Ett särskilt fokus ska genomgående finnas i allt arbete med kultur kring kvalitetsarbete, uppföljningsarbete, mät- och jämförelsetal” (s. 8).

Hallands kulturplan (2011–2013) tar sin utgångspunkt från de nationella kulturpolitiska målen och utvecklingsstrategin ”Bästa livsplatsen” vilka sedan bryts ner till regionala mål. Begreppet ”Bästa livsplatsen” återkommer sedan konsekvent i hela kulturplanen. I kulturplanen framgår att utvecklingsstrategin är grunden för den regionala kulturpolitiken. ”Genom att förstärka kulturens kraft i Halland ökar också attraktionskraften i boende och stadsmiljöer. Människors kreativitet ökar och fungerar som drivkraft för nya idéer och handlingar. Ett rikt kulturliv stärker gemenskapen, vitaliserar demokratin, gynnar folkhälsan och medverkar till en god livsmiljö” (s. 6).

Hallands kulturplan (2011–2013) har tagits fram i samverkan med kommuner, kulturorganisationer, ideella organisationer och fria kulturskapare. Hallands sex kommuner, Falkenberg, Halmstad, Hylte, Kungsbacka, Laholm och Varberg har lämnat underlag för planen och länsstyrelsen i Hallands län har medverkat i seminarier som hållits i samband med arbetet med kulturplanen. Huvudprocessen har genomförts med workshops, offentliga debatter och seminarier.

I Hallands kulturplan ges uttryck för att den regionala kulturverksamheten ska bidra till att ge befolkningen en möjlighet till att del av ett varierat kulturutbyte präglad av förnyelse och kvalitet. För att uppnå detta vill man utveckla den kulturella infrastrukturen, främja den regionala mångfalden samt ge kulturskapare i hela landet möjlighet att utveckla sitt konstnärskap.

Till utvecklingsstrategin ”Bästa livsplatsen” finns ett antal mål kopplade vilka anses kunna väl ansluta till målen för den nationella kulturpolitiken. Dessa sju mål är formulerade genom att de beskriver vad de ska göra och hur dessa mål skall uppnås. ”Vi ska värna, vårda, utveckla och använda vårt kulturarv genom att ge kulturen en central position i vår livsmiljö” (s. 6), ”Vi ska skapa mötesplatser som är tillgängliga för alla – både med inriktning på barn och unga och på ökad attraktivitet för vuxna – och som inbjuder till att skapa, uttrycka sig och till att uppleva kulturens olika yttringar” (s. 6-7), ”Vi ska medverka till förnyelse, spets och kvalitet i kulturlivet”, ”Vi ska vara öppna för impulser och inflöden av nya idéer från exempelvis etniska minoriteter, barn och unga och från utbyten över regions- och nationsgränser” (s. 7), ”Vi ska underlätta för kulturskapare att bo och verka i Halland, ”Vi ska medverka till att de kreativa och kulturella näringarna och företagsamheten kan spela en viktig roll” (s. 7) samt slutligen ”Vi ska utveckla samarbetsformer så att kulturinstitutioner, föreningsliv och företag tillsammans ska kunna svara för ett ökat och mångsidigt kulturutbud i hela Halland. Den regionala kulturverksamheten ska vara en samlad kraft som skapar möjligheter för Halland” (s. 7).

I kulturplan för region Halland (2011–2013) hänvisas också till en utredning som presenterades i februari 2008 med titeln *Kultur för ökad attraktivitet*. Syftet med denna utredning var att förnya kulturverksamheten och att skapa en mer ändamålsenlig organisation av den regionala kulturen. I Kulturplanen för region Halland (2011–2013) framgår att utredningen blev starten på ett arbete för att med kulturen som medel öka Hallands attraktivitet och utvecklingskraft. Vidare framgår att detta arbete har fått en fortsättning när kulturplanen tagits fram. Genom utredningen identifierades ett antal vägar. Dessa vägar presenteras längre fram i denna rapport under rubriken ”Regionernas kulturpolitiska intentioner” som följer direkt här nedan.

Regionernas kulturpolitiska intentioner

Här nedan presenteras vad som har uppfattats och tolkats som regionernas kulturpolitiska intentioner.

Av kulturplanen för Gotland framgår att region Gotlands kulturpolitiska program består av tre utvecklingsområden. Dessa tre utvecklingsområden är; "Kulturutbud – kulturscenen, kulturutövare" och "Kulturutbildning, kulturskapare" samt "Kultur som yrke och näring". För vart och ett av utvecklingsområdena finns ett antal intentioner presenterade.

Tillgänglighet till kultur är en sådan intention. "Tillgången till rum för kultur ska vara tillgängliga för alla – på landet och i staden och på virtuella arenor – året om" (s.10). Internet behandlas i kulturplanen och ses som en tillgång i arbetet med att öka tillgängligheten till kultur. "Det virtuella rummet på nätet är en mötes- och informationsplats som har en växande betydelse och som vi anser är viktig att utveckla som ett led i arbetet med ökad tillgänglighet (s. 10) och "Den digitala visningstekniken ger fantastiska möjligheter att ta del av det bästa kulturella utbudet från hela världen" (s. 10). Det finns en ambition om att det ska finnas kulturmötesplatser på hela ön och att dessa ska vara tillgängliga för alla året om. "Kulturmötesplatser ska finnas såväl i Visby som runt om på ön. Dessa ska vara tillgängliga för alla, året runt" (s. 10).

Bibliotekens roll lyfts också fram. "Biblioteken på Gotland är och blir allt viktigare som etablerade kulturmötesplatser med ett varierat program" (s. 10). Kulturskolans verksamhet lyfts fram som central när det gäller att göra kulturutbildningar tillgängliga. "Region Gotland ska verka för att Kulturskolan på Gotland utvecklas till att ge fler barn och ungdomar möjlighet till kvalitativt god undervisning inom musik, dans, teater, konst, film och nya medier" (s. 10) och "Skolan på Gotland, från förskolan till gymnasienivå och andra utbildningssamordnare har en viktig roll i att låta barn och unga utöva kultur och lära genom skapande processer" (s. 10).

Inom det tredje utvecklingsområdet, "Kultur som yrke och näring" framkommer att "Region Gotland ska bidra till att synliggöra den kreativa sektorn som en del av det gotländska näringslivet" (s. 12).

I regional kulturplan (2011–2013) region Gotland talas om varumärket Gotland och hur gotlänningarna vill bli sedda. "Varumärket är ett verktyg för att utveckla och marknadsföra Gotland samt stärka Gotlands attraktions- och konkurrenskraft" (s. 28) och "Varumärkeslöftet är Gotland – den magiska ön" (s. 28). Visionen om vad man vill uppnå presenteras också vilken anges vara en kreativ och magisk plats. "Gotland är Östersjöregionens mest kreativa och magiska plats präglad av närhet, hållbar tillväxt och fylld av livslust" (s. 28).

I underlag till regional kulturplan (2011–2012), Västra Götalandsregionen framkommer en rad intentioner. Här konstateras bland annat att alla ska ha lika möjlighet att ta del av kulturutbudet samt att medverka och delta i kulturlivet på lika villkor. "Kulturnämnden lägger stor vikt vid genusaspekten, tillgänglighetsfrågorna och mångfaldsfrågorna i tilldelningen av medel, till institutioner och till det fria kulturlivet och relaterar sina beslut till de styrdokument som finns" (s. 1). I kulturplanen framkommer att kulturpolitiken ska utgöra ett bidrag i Västra Götalandsregionens integrationsarbete och att de vill värna alla människors lika värde.

Men det kulturpolitiska målet om allas rätt till kulturupplevelser bildning och att utveckla sina skapande förmågor innebär även en uppriktighet i att analysera vems röst som blir hörd eller gestaltas och om ett inkluderande arbetssätt råder. Detta måste utvecklas oavsett om det handlar om produktion, arrangörskap, intresseföreningsverksamhet eller möjlighet till eget skapande (s. 1).

En annan utmärkande viljeinriktning i underlag till regional kulturplan (2011–2012), Västra Götalandsregionen sägs vara att ytterligare stärka samverkan och samarbetet mellan kommunen,

kulturaktörer och det civila samhället. I kulturplanen uttrycks ett antal områden där samverkan med den nationella nivån kan diskuteras. Dessa tolv områden är: "Filmens fritidsformer", "Trappan", "Dansområdet", "Musik Direkt", "Kulturarvsområdet", "Den samtida musiken", "El Sistema", "Interkulturell pedagogik", "En plattform för ungas delaktighet", "Nationell plattform för arkitektur med fokus på barn och ungdomars deltagande", "Ett tidskriftscentrum" samt "Bild och form området". Dessa områden återkommer och kommenteras längre fram i denna rapport.

En intention eller ett huvudsyfte som presenteras i region Skånes kulturplan är att den ska tjäna som ett regionalt planeringsverktyg och som underlag i dialogen med staten om de regionalt fördelade statliga kulturbidragen. Ambitionen sägs vara att låta kulturplanen beskriva hela det kulturpolitiska uppdraget i Skåne för att kunna synliggöra de samlade nationella och regionala resurserna och att på så sätt kunna utveckla Skåne som kulturregion. Region Skånes roll beskrivs som utvecklingsaktör tillsammans med kommunerna och kulturlivets intressenter för att utveckla Skåne som kulturregion. Ytterligare intentioner anges såsom Region Skåne som initierar och utvärderar insatser utifrån de kulturpolitiska målen och strategierna. "I detta arbete spelar uppföljningen av kulturpolitikens effekter en bärande roll" (Regional kulturplan för Skåne, 2011–2012, s.1).

Kulturplanen för Region Skåne beskrivs av dem själva som att i vissa avseenden vara oprecis. I andra delar beskrivs den som vara mera exakt och precis med tydlig profil på beskrivna insatser. Detta sägs vara en medveten hållning och att region Skåne på detta sätt vill visa hur de menar att hållbar utveckling inom kultursektorn bäst stimuleras och utformas "... / nämligen i nära samspel med dem som ska involveras – från de professionella kulturskaparna till de berörda medborgarna – inte minst barnen och ungdomarna" (s. 2). Region Skåne har inga ambitioner på att ge någon heltäckande beskrivning av Skånes kulturliv men nämner ändå de kommunala kulturskolorna, biblioteken och föreningslivet som centrala byggstenar i kulturens infrastruktur. "Dessa borgar för att tidigt skapa nyfikenhet, lust och engagemang för kulturens olika uttryck hos barn och unga (s. 2).

I Kulturplan (2011–2013) för Norrbotten samt i komplettering för 2012 till Kulturplan (2011–2013) för Norrbotten anges ett antal viljeinriktningar och intentioner. Dessa utfästelser görs med bakgrund av att Norrbotten är ett mångfasetterat län med olika förutsättningar både geografiskt och kulturellt. Norrbottens län utgör en fjärdedel av landets yta däremot är endast 2,8 % av landets befolkning bosatt i länet. "Varje del av länet har sin unika prägel och måste utvecklas utifrån sina egna villkor" (Kulturplan 2011–2013, Norrbotten, s. 6). I kulturplanen framgår att länets olikheter ses som en tillgång. "Styrkan i länets utveckling och i kulturarbete är att med länets olikheter som tillgång skapa en stark gemensam och hållbar utveckling för hela länet" (s. 6).

I Kulturplanen (2011–2013) framkommer att målet för alla insatser som görs inom den offentliga sektorn i Norrbotten är visionen om ett gott län att leva i. Visionen handlar om hälso- och sjukvård, näringsliv, utbildning, kultur, fritid och om sociala sammanhang samt om ett hälsosamt liv. Frågor som rör samband mellan kultur och hälsa anses ha en viktig plats och har lyfts fram i kulturplanen. "Landstingets och kommunernas vision innebär att länets livsmiljöer ska utvecklas så att människor både kan och vill bo på olika platser i länet, samtidigt som länet är ett attraktivt besöksmål" (s. 7).

I kulturplanen framkommer också intentionen om att kulturen även har ett egenvärde som ger upplevelser som kan delas med andra eller som kan vara unika för varje individ. "Att ta del av kultur genom ett utbud eller att själv delta i kulturaktiviteter ger nya tankar och värderingar som påverkar alla delar i livet" (s. 7). Vidare framkommer att den demokratiska debatten kan vitaliseras genom att kulturyttringar av olika slag diskuteras. "Kulturyttringar av olika slag är också ett samhällets

tryckmätare där kritik, innovativa tankar och det mest aktuella ibland också det mest provocativa – kan skapa en demokratisk diskussion och debatt” (s. 7).

I komplettering för 2012 till Kulturplan (2011–2013) för Norrbotten anges också att ett arbete med barn och ungdomar och deras inflytande över kulturutvecklingen har påbörjats. ”Ungdomar från olika delar av Norrbotten, kommer att arbeta som en form av länsungdomsråd under 2012 för att ytterligare förstärka målet om barn och ungdomars delaktighet i och påverkansmöjlighet på kulturutbud och kulturutveckling” (s. 6).

I region Hallands Kulturplan (2011–2013) finns ett avsnitt som har rubriken ”Vägar för att öka Hallands attraktivitet och utvecklingskraft”. Här anges ett antal framtida utfästelser eller intentioner. En av dessa handlar om kulturens basuppdrag och strävan efter spets. ”Den regionala kulturpolitikens basuppdrag är att ge alla hallänningar, inte minst barn och ungdomar, tillgång till berikande kulturupplevelser och utlopp för egen kreativitet” (s. 9). I kulturplanen framgår vikten av att hallänningarna själva måste uppleva att Halland är attraktivt och känna en vilja att bo och verka där för att det i sin tur ska locka företag och fler människor att vilja flytta till Halland. Vidare framgår att det är genom kulturen som grunden för ett attraktivt Halland läggs. Genom att samverka med de sex hallandskommunerna och staten uttrycks förhoppningar om att en infrastruktur skapas och upprätthålls för den regionala kulturpolitikens basuppdrag. Detta basuppdrag formuleras som ett uppdrag som vårdar, tillgängliggör och utvecklar kulturarvet, understödjer, förmedlar och utvecklar kulturlivet samt producerar professionell scenkonst.

När det gäller region Hallands spetsuppdrag sägs det vara att skapa utrymme för utveckling och experiment. Detta sägs särskilt gälla professionella institutionerna och konstnärer inom musik, teater, dans, film, musik och bildkonst och uttrycks i kulturplanen enligt följande; ”Strävan efter konstnärlig spets är ofta en förutsättning för att uppnå kvalitet i basuppdraget och för att nå konstnärlig lyskraft nationellt och internationellt. Konstnärlig spets innebär också ökat fokus på vuxenpubliken” (s. 9).

En annan intention som framkommer i kulturplanen är att den regionala kulturen ska komma hela Halland till godo inte bara de orter där verksamheten är lokaliserad. I kulturplanen finns också en del som belyser internationaliseringen och globaliseringen. I kulturplanen framgår att kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet anses vara en förutsättning för att kunna stärka och utveckla Hallands attraktivitet. ”I och med att kvalitetskriterier ställs upp garanteras diskussionen, kritisk granskning och utveckling av kulturbegreppet” (s. 10).

Av kulturplanen för region Halland (2011–2013) framgår också att ”Ett barn- och ungdomsperspektiv är beaktat under varje utvecklingsområde i kulturuppdraget” (s. 11). Hänvisningar görs i kulturplanen till ett arbete som skett under 2009 och som genomförts av de regionala halländska kulturinstitutionerna vilket sedan utmynnat i en gemensam vision för arbetet med barn och ungdom kallad ”En vision för kulturpedagogik i Halland” (s. 11). I vision för kulturpedagogik i Halland framgår bland annat att den kulturpedagogiska verksamheten i regionen ska främja demokrati och åsiktsbildning, kulturpedagogiken och det egna skapandet. Demokrati och åsiktsbildning ska exempelvis främjas genom att ge plats för barns och ungas uttryck och åsikter i kultur och samhällsdebatten och ge dem möjligheter att påverka. Kulturpedagogiken ska främjas genom att ha en väl kommunicerad värdegrund och en pedagogisk profil där barn, unga och pedagogisk personal känner sig trygga och eget skapande främjas genom att bland annat ge barn och unga en grund för livslångt framtida kulturutövande.

I kulturplan för region Halland (2011–2013) ses det som angeläget att region Halland skapar en jämställdhetspolicy där visionen ska vara ett kulturliv där alla har lika möjligheter att utöva sitt yrke oavsett, kön, sexuell läggning eller härkomst. Mångfald ses som en tillgång. ”Vi ska öka toleransen och dra nytta av individers olikheter för att gynna kreativiteten” (s. 12). I kulturplan för Halland framgår också att i planering av kulturverksamhet ska region Halland ta hänsyn till den särskilda situation eller de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning lever med. Slutligen framkommer det att gemenskap, delaktighet, goda uppväxtvillkor, kompetens och sysselsättning ligger till grund för att människor ska få en god hälsa och att området hälsa därför ingår i uppdraget till kulturinstitutionerna i region Halland.

Regionernas kulturpolitiska aktörer

I samtliga kulturplaner namnges en rad aktörer inom det kulturpolitiska området. Denna del av det empiriska materialet har inte som avsikt och kan inte heller av utrymmes- och tidsskäl behandla samtliga av dessa aktörer. För en heltäckande information av dessa aktörer hänvisas läsaren till respektive kulturplan. I denna rapport har ett urval gjorts av aktörer utifrån en tolkning av vilken möjlighet olika aktörerna har att påverka kulturområdet som helhet med utgångspunkt utifrån deras storlek, uppdraget, omfattning och geografiska läge. Urvalet har också gjorts utifrån en tolkning av vilka aktörer som regionerna själva har lagt störst uppmärksamhet på eller lagt störst vikt vid.

I Norrbottens kulturplan (2011–2013) värnas det samiska perspektivet på olika sätt så som den samiska konsten, samisk teater, samisk musik. Som aktörer inom teatern nämns bland annat Giron Sami Teahter, Norrbottensteatern och Tornedalsteatern. Här framkommer att ”LKAB-avtalet som ger skolbarn i Malmfälten gratis skolteater är ett unikt samverkansprojekt mellan kultur och näringsliv” (Komplettering för 2012 till Kulturplan 2011–2013, s. 6). Det framkommer också i komplettering för 2012 till Kulturplan (2011–2013) att länsteatern Norrbottensteatern försätter sitt intensiva arbete med föreställningar för förskole- och lågstadieskolor och för gymnasieelever både på turné och i Luleå. Som en aktör kan också nämnas Skådespelarutbildningen vid Luleå tekniska universitet.

I Norrbottens kulturplan (2011–2013) men även i kompletteringarna till Kulturplan 2012, (2011–2013) framgår att Norrbottensmusiken, Norrbotten Big Band, Musikhögskolan i Piteå samt Studio Acusticum är värdefulla aktörer inom musiklivet. I kompletteringarna för 2012 till Norrbottens Kulturplan (2011–2013) framgår också att ”Norrbottens län genomgår en fas där musikskolor/kulturskolor både läggs ner och återupptar verksamhet” (s.7). Vi kan också läsa att ”Norrbottensmusikens barn- och ungdomsverksamhet arbetar med att öka ungdomars möjlighet till påverkan genom referensgruppen för barn och unga” (s.7). Dans i Nord anges som en betydelsefull aktör som har till syfte att stärka den regionala strukturen för dans. En annan aktör är Nationella institutet för dans i skolan som är etablerat vid Luleå tekniska universitet.

Av kulturplan Norrbotten (2011–2013) framgår att Museiverksamheten i Norrbotten är omfattande. Norrbottens museum är ett kulturhistoriskt länsmuseum, Ajtte är huvudmuseum för den samiska kulturen och Silvermuséet i Arjeplog är både museum och ett centrum för kulturlandskapsforskning i subarktiska områden. I kulturplan för Norrbotten (2011–2013) kan vi läsa att Försvarsmuseet Boden har till uppgift att hjälpa att bevara och gestalta Boden som garnisonsstad under 1900-talet. Det framgår även att Laestadiusmuseet som bedrivs av Pajala kommun ska bidra till att informera om och levandegöra familjen Lars Levi Laestadius liv och verksamhet under 1800-talet. I kulturplanen poängteras att museerna kommer att få en speciell betydelse i och med den omfattande stadsomvandlingen i malmfälten.

Den regionala arkivverksamheten i Norrbottens kallas Norrbottens minne. Norrbottens minne består av tre olika arkiv, Norrbottens Museums eget arkiv, Folkrorelsearkivet i Norrbotten och landstingsarkivet. Dessutom finns Centrum för Långsiktigt Digitalt Bevarande (LDB-Centrum) som är ett kompetenscentrum och som arbetar med konkreta metoder för arkivering och återskapande av digitalt material.

Kulturmiljövården i Norrbotten består bland annat av vården av de tre världsarven Laponia, Struves meridianbåge samt Gammelstads kyrkstad. Dessutom omnämns friluftsmuseet Hägnan i Gammelstad utanför Luleå som bedriver en omfattande skolverksamhet med ett stort utbud av tematiska, åldersanpassade program.

I kulturplan Norrbotten (2011–2013) framgår att Filmkulturell verksamhet i Norrbotten bedrivs genom Filmpool Nord som sägs vara Sveriges näst största regionala produktionscentrum för film- och TV-produktion. Andra aktörer som påtalas är Folkets Bio, Folkets Hus och parker samt Förenade Filmstudios. Här kan vi också läsa att ”För ungdomar upp till femton års ålder kan verksamheten bedrivas i samarbete med skola och kommunernas fritidsverksamhet” (s. 29).

I Norrbotten arbetar två hemslöjdskonsulenter med hemslöjdsfrämjande verksamhet i Norrbotten. Sameslöjdstiftelsen med säte i Jokkmokk är huvudman för tre sameslöjdskonsulter. Här framkommer också att samverkan över landsgränserna inom Barentsområdet är viktig.

Biblioteksverksamheten i Norrbotten består av 14 huvudbibliotek och 25 filialer med kommunen som huvudman. Att Bokbussarna har en speciell betydelse i Norrbottens län är tydligt. Det finns sex mobila bibliotek och två specialbussar. Den lulesamiska bussen i det lulesamiska området i Norge och Gällivare i Sverige och en samnordisk bokbuss verksamhet mellan tre länder, fem kommuner och fyra språk. Bokbussen är stationerad i Muonio/Finland och besöker åtta byar i Karesuando området under en treveckorsperiod. I den del av kulturplanen som belyser den norrbottniska litteraturen och dess författare framgår att ”Det finns ingen kommunal eller regional verksamhet som har ansvar för eller särskilt uppdrag att stödja den litterära utvecklingen Norrbotten ”(s. 34).

Vad avser kultur och hälsa med fokus på folkhälsa i Norrbotten återfinns Norrbottens läns landsting som en strategisk aktör. En satsning som lyfts fram i texten och som sägs ha varit framgångsrik är de sjukhusclowner som har verkat vid två av länets sjukhus en satsning som därmed föreslås få en fortsättning.

Genomgående i kulturplanen kan vi läsa att EU medel har använts som delfinansiering inom flertalet av de kulturområden som omnämns dessutom anges projektfinansiering från Längmanska Företagarfonden.

I den Regionala kulturplanen för Skåne (2011–2012) omnämns en rad aktörer inom kulturområdet. Här framgår bland annat att Malmö Opera och Musikteater samt Skånes Dansteater har beviljats medel för att kunna öka antalet produktioner för att nå en bredare publik. Vi kan läsa att en samlokalisering till det så kallade Mazettihuset i Malmö planeras 2012 genom att Riksteatern, Riksteatern Skåne, Teatercentrum Södra regionen och Danscentrum Syd gemensamt bildar ett arrangörscentrum. Musik i Syd omnämns som ett aktiebolag bildat av stiftelserna Musik i Skåne och Musik i Kronoberg. Inom musikområdet anges att Musik i Syd arbetar med offentliga konserter och verksamhet för barn och unga i regionen. Inom teatern kan vi läsa att Musikteaterns barn- och ungdomsverksamhet har som mål att nå alla barn och unga i Skåne genom ett omfattande pedagogiskt arbete.

I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) framgår att ett beslut har fattats om att Malmös nya konsert-, kongress och hotellcentrum (KKH) ska vara klart vid årsskiftet 2014/2015. Vi kan också läsa att Malmö symfoniorkester (MSO) samverkar med det fria kulturlivet och en särskilt prioriterad uppgift är att göra symfoniska musiken tillgänglig för barn och unga. En så kallad Nalleverksamhet i samarbete med Skånes kulturskolor genomförs med syftet att nå en ny och yngre publik med sina konserter. Helsingborgs symfoniorkester (HSO) är en annan aktör som omnämns.

Malmö stadsteater sägs vara den tredje största stadsteatern i Malmö. Teatern arbetar gentemot barn och unga, nya malmöbor och med funktionsnedsatta. Under 2010 var en tredjedel av teaterns publik under 26 år.

Den fria scenkonsten bedrivs till stor del av de ca trettioåttio fria professionella teatergrupperna som finns inom region Skåne. Flera av dessa större grupper spelar nästan uteslutande för en ung publik och turnerar också på förskolor och skolor. Riksteatern Skåne är en riksteaterförening med 24 lokala teaterföreningar och är sammankallande för nätverket ”Kultursamordnare barn och unga”. Nätverkets träffar fokuserar på erfarenhetsutbyte, information och kompetensfrågor inom olika aspekter av barn- och ungdansfrågor.

”Inkonst” är ett mångdisciplinärt kulturhus i Malmö som omnämns i kulturplanen som en gästspelsscen av stor betydelse för regionen. Skånes dansteater producerar och utvecklar dansverksamheten i regionen. Detta sker genom medverkan i Danskollegiet och genom samproduktioner samt kring Konstnärsnämndens internationella dansprogram med gästateljéer. Danskonsulenternas uppdrag är att stärka den professionella dansens ställning bland annat med fokus på barn och unga. I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) omnämns också en barn- och ungdomsfestival Salto som når 10 000–15 000 barn och unga per år samt turnerande teater- och dansföreställningar som når cirka 60 000 barn och unga per år.

I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) kan vi läsa att Skåne är en av landets starkaste bildkonstregioner men att det saknas en sammanhållen infrastruktur på området. Form/Design Center i Malmö anges vara Skånes främsta utställningsarena för design och form. Wanås Konst som består av ett medeltida slott, ett ekologiskt jordbruk, en konsthall och en skulpturpark anses vara en av de viktiga aktörer som placerar Skåne på den internationella konstkartan. Vidare kan vi läsa i kulturplanen att Malmö Konstmuseum har ett regionalt kulturpedagogiskt uppdrag inom området konst och visuell kommunikation och att Moderna Museet i Malmö är ett av Europas ledande museer för modern och samtida konst med en samling i absolut världsklass. ”Ett modernt museum av denna kaliber i Malmö är en mötesplats och en attraktion som påverkar inte bara Skåne och Sydsverige, utan även Danmark och Nordtyskland” (s. 36). I Skåne finns också flertalet kommunala konsthallar. ”Flera av dessa är bland de största i landet och de bedriver utställningsverksamhet som i sitt innehåll är angeläget lokalt, regionalt, nationellt och internationellt” (s. 36).

När det gäller museiverksamhet och kulturarvet framgår det att region Skåne samarbetar med en rad aktörer såsom de regionala museerna (Malmö museer, Kulturen, Lund och Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien). I kulturplanen framgår att museernas basverksamhet utgörs av samlingar med förvaltning samt pedagogisk och publik verksamhet för olika grupper i samhället ”med fokus på barn och unga” (s. 37). Museerna sägs också vara en mötesplats där historia och samtid kan förenas. Ett exempel på detta är museernas roll som viktiga aktörer ”för att motverka de främlingsfientliga krafter som använder kulturarvet som argumentationsbas” (s. 37).

Kulturen i Lund anses vara ett av världens äldsta friluftsmuseer. ”Kulturen är föreningsdrivet och ett av världens äldsta friluftsmuseer” (s. 38). Malmö Museer är det största museet i Skåne och strävar efter att vara en mötesplats för alla medborgare. Ebbas Hus, Slottsmöllan, Fiskehoddorna och Wowragården tillhör museet. ”I Kommendanthuset ges utställningar, föreläsningar och kvällsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet för barn och ungdomar” (s. 38).

Skånes Hembygdsförbund har som övergripande uppgift att vårda och utveckla det lokala kulturarvet samt att göra det tillgängligt för alla. Skånes Hembygdsförbund är en paraplyorganisation för den skånska hembygdsrörelsen med 104 medlemsföreningar spridda över hela Skåne. I deras verksamhet är samarbetet med skolor prioriterat.

I regional kulturplan för Skåne (2011–2012) kan vi också läsa att den regionala arkivverksamheten är uppbyggd av folkrörelserna och det civila samhället. Skånes Arkivförbund har ett regionalt kulturpedagogiskt uppdrag inom området samhällsbyggnad, etik och ideolog vilket sägs vara en resurs för förskolor och utbildningar i regionen samt att det kulturpedagogiska uppdraget fungerar ”som en länk mellan skolan och arkiven i länet” (s. 41).

Hemslöjd i region Skåne och Hemslöjdsfrämjande verksamhet finns också upptaget i kulturplanen. Här framgår att länshemslöjds konsulenter arbetar utifrån ett närings-, kulturarvs- och kunskapsförmedlande perspektiv. ”Hemslöjdskonsulenterna förmedlar kunskap och är organisatörer inom olika prioriterade områden och har företrädesvis barn och unga som målgrupp” (s. 17).

Vi kan läsa i kulturplanen att den Konst- och kulturfrämjande verksamheten i region Skåne ska arbeta med informationsspridning, nätverk, omvärldsanalyser och rapporter samt med att stödja och utveckla det konstpedagogiska arbetet i regionen ”och rikta en del av arbetet mot målgruppen barn och unga” (s. 40).

Film i Skåne är en del av region Skånes filmkulturella verksamhet. I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) framgår att region Skåne bland annat vill stärka möjligheterna för barn och unga att skapa och exponera film, rörlig bild och crossmedia. Ett antal aktörer omnämns som resurs i detta arbete som exempelvis Skapande Skola, BoostHbg, Ystad Film Camp och olika filmfestivaler.

Biblioteksverksamheten i region Skåne är omfattande, det finns 164 folkbibliotek och nio bokbussar. I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) står att läsa att barnboken är den mest utlånade kategorin och att samarbetet med skolorna i region Skåne är utbrett. ”Arbetet med barn – ofta i samarbete med förskola och skola – är en framgångsrik och mångfacetterad verksamhet” (s. 43). I kulturplanen framgår även att skolbiblioteken behöver större uppmärksamhet i och med den nya skollagens ikraftträdande.

I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) framgår att utbildningar i skrivande på både universitet och folkhögskolor har bidragit till framväxten av många produktiva författarskap. En seriefestival för barn och unga arrangeras vart annat år i Malmö. Barn- och ungdomslitteraturen uppmärksammas särskilt på ”LitteraLund” som är en nationell årlig konferens/bokfestival i Hässleholm. Skolbiblioteksdagarna arrangeras tillsammans med skolbibliotekscentralerna i Malmö och Lund. Noteras kan också att inom folkbildningen är hela 17 Folkhögskolor samt tio studieförbund verksamma.

Verksamheten Kultur och Hälsa inom region Skåne är ett samarbete med Kommunförbundet Skåne. Målgruppen för kultur i vården är främst äldre men även barn och unga på sjukhus. I regional kulturplan för Skåne (2011–2012) framgår att det finns 16 institutioner som har regionala kulturpedagogiska uppdragsöverenskommelser. Dessa överenskommelser finns inom fem profilområden; Publik arkeologi, Konst och visuell kommunikation, Hållbar utveckling, Samhällsbyggnad, etik och ideologi samt Natur, kultur och demokrati. Bidraget är tänkt till samordning och utvecklingsarbete inom respektive profilområden. Följande citat visar att barn och unga prioriteras. ”Målgrupp för kulturpedagogiken är lärare och andra pedagoger som har barn och unga som sin målgrupp” (s. 46).

I regional kulturplan för Skåne (2011–2013) anges Skapande skola som en av aktörerna inom kulturområdet. För att möjliggöra och stödja Skapande skola beskrivs ett antal medaktörer och arbetspartners, dessa är Kommunförbundet Skåne, kommunernas kultursamordnare för barn och unga, centrumbildningar, kulturinstitutioner, det fria kulturlivet, grundskolan samt högskolor, universitet och konstnärliga utbildningar i Skåne. En annan aktör som omnämns är Barnrättsforum Skåne som är Kommunförbundet Skånes nätverk i arbetet med den internationella strategin. Men i regional kulturplan för Skåne (2011–2012) framkommer också tveksamheter kring konstruktionen kring Skapande Skola. ”Konstruktionen kring Skapande Skola tenderar att ha minskat arbetsmarknaden för fria grupper, vilket står i motsatsförhållande till avsikten med detta insatsområde” (s. 48) och ”Offentliga medel avsatta för inköp av konst och kultur samt utvecklingen av Skapande Skola påverkar också kulturarbetarnas arbetsvillkor” (s. 48).

Vid några enstaka tillfällen omnämns EU som en aktör. Den ena gången i samband med att samarbetet i Öresundsregionen och södra Östersjöregionen beskrivs. ”För EU är kultursamarbeten och kulturutveckling ett högt prioriterat område” (s. 28). Det andra tillfället som EU omnämns är i samband med att det skrivs i kulturplanen om ett tvåårigt kulturprojekt KulturKraft Syd som syftar till kompetenshöjande aktiviteter för professionellt yrkesverksamma personer inom teater, dans, musik, film och TV där Europeiska socialfonden har varit finansiär.

I regional Kulturplan (2011–2013) för region Gotland presenteras de regionala kulturinstitutionerna såsom Länsteatern på Gotland, Gotlands Musiken, Länsdans på Gotland, Föreningen Gotlands fornvänner/Gotland Museum, Gotlands hemslöjdsförening, Gotlands läns bibliotek och Film på Gotland/Filmresurscentrum. De kommunala institutionerna är de 15 folkbiblioteken som finns på Gotland, en bokbuss och ett antal skol/undervisningsbibliotek samt några fackbibliotek. Kulturskolan Gotland erbjuder undervisning inom områdena musik, dans, teater och film och omnämns i kulturplanen vid flera tillfällen. Målgruppen för Kulturskolan Gotland är barn, ungdomar och vuxna i den mån som plats kan erbjudas.

I kulturplanen anges också ett antal nationella institutioner som finns på Gotland. Dessa är Riksantikvarieämbetet som ansvarar för frågor som rör kulturmiljö och kulturarv. Riksutställningar som har i uppdrag att producera och turnera med vandringsutställningar samt att förmedla kunskap om utställningsmediet. Riksarkivet och Landsarkivet är en gemensam myndighet med namnet Riksarkivet. Målet för riksarkivet är att tillgodose vars och ens rätt att ta del av allmänna handlingar samt lämna ut information. Landsarkivet i Visby ingår i Arkivcentrum Gotland i Visby och besöks årligen av cirka 7 000 personer.

På Gotland finns Högskolan på Gotland som arrangerar utbildningar och kurser inom kultur, humaniora och design. Bland annat erbjuds två grundkurser om Ingmar Bergman omfattande 7,5

högskolepoäng. I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland framkommer att det finns mer än 150 föreningar för såväl amatörer som professionella utövare inom dans, musik, teater, film, konst och hembygd. Av dessa föreningar är 15 museer. Dessutom finns studieförbund och ett stort antal bygdegårdar/samlingslokaler som har ett omfattande utbud av allmänskultur.

I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland kan vi också läsa att det finns ett 40-tal körer som är medlemmar i Gotlandskörförbund och att det totalt är 2 000 gotlänningar både barn, unga och vuxna som sjunger i kör på Gotland. Inom området dans anges en rad aktörer som exempelvis Gotlands dansutbildningar som är en eftergymnasial dansutbildning med statlig tillsyn. ”Gotland International Dance Seminar är exempel på ett årligt återkommande internationellt dansläger” (s. 32).

GotlandsMusiken gör cirka 400 framträdande per år. Gotlands Tonsättarskola bedriver högskoleförberedande kompositionsutbildning med specialitet samtida konstmusik. Folkhögskolan i Fårösund bedriver utbildning med inriktning mot rockmusik för unga kvinnor, Folkhögskolan i Hemse utbildning med inriktning mot folkmusik samt Elfrida André gymnasiet som erbjuder estetiska musikprogram. Gotlands Sinfonietta är sammansatt av amatörmusiker och professionella som ger ett par konserter per termin. Sveriges första filmgymnasium med riksintag finns på Gotland.

Förutom Länsteatern på Gotland finns flera fria professionella teatergrupper. Här kan nämnas Unga Roma, Teatergiveriet och Scenkonst Gotland. Gotlands teaterförening är en ideellt aktiv arrangör av Riksteaterns teaterproduktioner. Den gotländska hembygdsrörelsen har ett 80-tal föreningar och cirka 15 000 medlemmar många av dess arbetar med att utveckla socknen och med att skapa förutsättningar för att kunna leva med barn på landsbygden. Gotlands läns hemslöjdsförening hade 747 medlemmar verksamhetsåret 2009.

I kulturplanen framgår även att det finns nästan 100 medeltida kyrkor på Gotland och att 77 % av Gotlands befolkning tillhör Svenska kyrkan. Region Gotland har fått statliga medel för vård och underhåll av regionens kulturhistoriskt kyrkliga byggnader och inventarier. Vi kan läsa att Gotlands Museum årligen har mer än 160 000 besökare och producerar cirka 20 utställningar och har dessutom mer än tusen tillfällen med aktiviteter för bokade grupper, skola och allmänhet. Till Gotlands museum hör bland annat också Gotlands Konstmuseum samt barnverkstaden Krumelurum.

Av regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland ges en rad exempel på hur regionen har präglats av Ingmar Bergmans verksamhet. Uppbyggandet av Ingmar Bergman-verksamheterna på Fårö är ett av flera tydliga exempel på hur offentliga, privata och ideella krafter har samspelat inom det kulturturistiska området. ”Här sker utvecklingen genom en växelverkan mellan kommunala medel, regionala tillväxtmedel, EU-medel, ideellt arbete och privat finansiering” (s. 29). Stiftelsen Bergmancenter på Fårö är ett kunskaps- och upplevelsecentrum i Fårö skola och tar sin utgångspunkt i Ingmar Bergmans konstnärliga gärning. Stiftelsen Bergmangårdarna på Fårö har bland annat som mål att bedriva utåtriktad verksamhet exempelvis ges en vinterfestival för barn under sportlovet. Andra aktörer är Gotlands filmfond AB och Gotland Film Studios samt Pedagogiskt medicentrum som samarbetar med Filmgymnasiet, Kulturskolan och Folkhögskolan i Fårösund. Vidare kan vi också läsa i kulturplanen att region Gotland har inlett ett samarbete med Tillväxtverket för att skapa bättre förutsättningar för befintliga entreprenörer och för att göra det möjligt för potentiella företagare inom kulturella och kreativa näringar att utveckla sina affärsidéer och sitt förtagande.

I Hallands kulturplan (2011–2013), program för utveckling av kulturen i Halland presenteras regionens olika kommuner. Här framgår att Falkenbergs kommun särskilt lyfter fram dans, film och

design som angelägna områden att stödja. ”Falkenbergs kommun vill stödja unga filmare genom att arbeta med filmväxthus” (s. 15). Halmstad kommun har ambitionen att vara ett konstcentrum med nationell och internationell ryktbarhet. ”Centrala punkter är Hallands Konstmuseum, Mellby Konstmuseum och Stadsgalleriet” (s. 16). Kungsbacka anges vara en snabbt växande kommun med en stor inflyttning ”detta ställer krav på kulturutbudet för den prioriterade målgruppen barn och unga” (s. 16). Av kulturplanen framgår att Tjolöholms slott i Kungsbacka kommun är en egendom med anor från 1200-talet. Där bedrivs hotell-, konferens- och restaurangverksamhet, slottsvisningar, trädgård samt kultur- och evenemangsverksamhet. Vidare sägs att Varbergs fästning med medeltida rötter ”utgör ett nationellt kulturarv av hög klass” (s. 18). Hela fästningsområdet med vallgrav och försvarsvallar, ”Utgör en levande miljö för att iscensätta historien” (s. 19). På fästningen finns Läns museet Varberg, vandrarhem, restaurang och privatbostäder.

Stiftelsen Teckningsmuseet är ägare av Teckningsmuseet i Laholm som idag omfattar omkring 16 000 teckningar. ”Det är unikt och uppmärksammat, med en ständigt växande samling teckningar av svenska konstnärer från 1700-talet till dags dato” (s. 21).

I kulturplanen kan vi läsa att Mjellby Konstmuseum i Halmstad kommun profilerar sig som ett surrealistcentrum i Sverige. ”Museet har också en stark inriktning på barn och unga. Hit kommer årligen över 30 000 besökare” (s. 21).

För att skapa möjligheter för konstnärer, musiker, dansare, teatergrupper, filmare och andra fria kulturskapare att bo och verka i regionen återfinns ett antal strategier i Region Hallands kulturplan. Strategier som nämns är att erbjuda ett rikt kulturbud för eleverna i grundskolor och gymnasieskolor, att starta musikutbildning för att behålla fler unga musiker samt fortbildning av unga talanger i så kallade växthus. Utvecklingsavtal har tecknats med gruppen Isildurs Bane som förväntas vara en oberoende kraft i Hallands musikliv, samt med den fria teatergruppen teater Albatross som på liknande sätt ska vara en oberoende kraft i Hallands teaterliv.

I Hallands kulturplan (2011–2013), program för utveckling av kulturen i Halland framgår att regionens två dansscener i Kungsbacka respektive Falkenberg är navet för Dans i Halland. I kulturplanen talas om att dessa ska utvecklas till fullfjädrade producenter och arrangörer. I kulturplanen framkommer också en ambition om ökat samarbete med Region Skåne och Västra Götalandsregionen med Skånes Dansteater samt ett önskemål om ett samarbete med Regionteater Västs barn- och ungdomsensemble. För att öka tillgängligheten till nya scener anses det som nödvändigt med ambulerande teknisk basutrustning. ”Uppbyggnaden av en teknikpool bör ske i samarbete med exempelvis Musik i Halland, Teater Halland och Riksteatern. Dansscenen i Falkenberg, belägen i mitten av regionen, ska vara värd för den tekniska poolen” (s. 35).

En del av Hallands kulturplan (2011–2013), program för utveckling av kulturen behandlar Musik i Halland. Här framkommer att barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp och att samtliga kommuner har musik- och kulturskolor. Musik i Halland tar årligen fram ett programutbud som vänder sig till skolelever. ”Ett mål är att utveckla en samverkan med kommunerna så att alla elever får ta del av en musikupplevelse varje år” (s. 36). I kulturplanen framgår även att Musik i Halland arrangerar årliga sommarkurser för barn och ungdomar samt medverkar vid utbildning av yrkesverksamma och blivande lärare. En tävling vid namn ”Musik direkt” arrangeras årligen. I Hallands kulturplan (2011–2013) framgår att det är kommunernas ansvar att ge halländska elever kultur- och musikupplevelser och att Region Hallands uppgift är att ge stöd till kommunerna för att få en lokal utveckling av kultur och musik i skolan. Hänvisningar görs till de nationella målen och de

regionala strategierna och i texten så trycker författarna på att region Halland har ett kulturpolitiskt ansvar i enlighet med de nationella målen och strategierna att se till att det finns professionell och konstnärligt kvalitativ musik och kultur tillgänglig för barn och unga. ”För att ge barn och ungdomar rätt till kultur behövs en kulturgaranti inom den halländska grund- och gymnasieskolan” (s. 38). Men i kulturplan för Region Halland (2011–2013) framgår också en ambition om att satsa på musik för vuxna. En rad aktörer och samarbetspartners omnämns som viktiga för att möjliggöra detta.

I kulturplan för Region Halland (2011–2013) poängteras att konst har en stor potential och en inneboende kraft att bli en unik tillgång för Halland som bästa livsplatsen. Konst i Halland, konstihalland.se, är en webbportal som samlar den halländska konsten. Av kulturplanen framgår en ambition om att webbportalen ska utvecklas mot att också bli ”Den digitala salongen” (s. 44) med en målsättning att kunna presentera alla halländska konstsamlingar i offentlig ägo på nätet. ”Presentationen blir ett sätt att göra den konst som bekostas med allmänna medel tillgänglig. Målsättningen bygger på ett demokratiskt och medborgartillvänt synsätt” (s. 44).

En rubrik i kulturplan för Region Halland (2011–2013) är ”Kulturhistoria”. Här framkommer att regionen har många museer och kulturhistoriska platser såsom Tjolöholms slott, Äskhults by, Fjärås bräcka, Radiostationen Grimeton, Varbergs fästning, Halmstads slott, Falkenbergs museum med flera. Som en av de största aktörerna beskrivs Läns museet i Varberg i kulturplanen kallad Hallands kulturhistoriska museum och beskrivs som ett av Hallands största besöksmål med Varbergs fästning och Bockstensmannen som viktiga dragplåster. Här framgår också att ”Några ingår också som besöksmål i ett projekt för att öka kulturplatsers tillgänglighet för barn och unga” (s. 49).

Film i Halland ingår som en del av kulturplan för Region Halland (2011–2013). Här sägs att det finns biografier i alla kommuner. En styrka i det halländska filmuttrycket sägs vara Svenska filmdagarna i Laholm, ett arrangemang som har funnits i 10 år. Inom region Halland finns en filmkonsulent anställd som en resurs för utveckling av film och medier. Film i Halland är engagerat i Skapande skola och har under 2010 tagit fram en rapport som bland annat visar vad ett arbete som sker i samarbete med lärare, professionella kulturskapare och kulturpedagoger kan betyda för kulturaktörer.

Riksteatern Halland som är ett regionalt centrum för utveckling och samordning med särskild inriktning på arrangörer inom teaterverksamheten i Halland och behandlas separat i Region Hallands kulturplan (2011–2013). Här sägs att ”En huvuduppgift är att subventionera professionell teater till barn och ungdomar i grundskolan” (s. 72) och att ”Riksteatern kommer också att utveckla sin regionala verksamhet i Skapande skola och på utbildningsområdet” (s. 72).

I region Halland är 130 grundskolor berörda av innehållet i Hallands kulturplan och Region Halland är också huvudman för två naturbruksgymnasier och två folkhögskolor. Vi kan läsa att handlingsplaner för kultur i för- och grundskolor är på väg att tas fram i de halländska kommunerna som en följd av statens satsning på Skapande skola. Det framkommer även att region Hallands arbete för barn och unga riktas i första hand mot skolan och att detta fullföljs genom region Hallands uppdrag till de olika kulturinstitutionerna där dessa har i uppgift att låta elever i skolan möta olika konstformer.

Den sista delen i Region Hallands kulturplan (2011–2013) behandlar de kulturella och kreativa näringarna. ”Region Halland ska skapa möjligheter för kulturella och kreativa näringar att spela en viktigare roll, också ekonomiskt, i Halland. Region Halland ska underlätta för kulturföretagare att bo och leva i Halland” (s. 84). Här talas om insikten om kulturens och kreativitetens betydelse som utvecklingsfaktor och om ett område som är komplicerat eftersom det inte är helt enkelt att avgränsa.

Kulturentreprenörerna tillskrivs en nyckelroll. ”Särskilt yngre kulturskapare är i behov av råd och stöd i sin strävan att etablera sig” (s. 84).

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) kan vi läsa att Regionteater Väst främst riktar sig mot teater och dansföreställningar för barn och unga och att ”Göteborgs Stadsteaters barn och ungdomsscenen, Backa teater, är en av Sveriges mest framgångsrika teatrar på barn- och ungdomsområdet” (s. 6). Av kulturplanen framgår också att landets nationalorkester, Göteborgs Symfoniker håller ställningen som en av Europas mest framgångsrika orkestrar och att ”Göteborgs Symfoniker har alltid arbetat med barn och ungas rätt att delta” (s. 6).

I kulturplanen framgår att i Västra Götaland finns betydande hantverkskluster som i sin tur har ett nära samarbete med näringslivet. Textilområdet kring Borås omnämns, Bohusläns stenindustri, trä- och möbelriket runt Tibro, porslinsstillverkning i Rörstrand/Lidköping och halmindustrin i Dalsland.

En del av Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) har rubriken ”Bild och form”. Här framgår att Göteborgs konstmuseum och Göteborgs konsthall är betydelsefulla aktörer för bildkonstens utveckling i Göteborg. Det talas också om fyra så kallade *konstfästen* och deras betydelse samt om Nordiska akvarellmuseet. Vi kan även läsa att Konstnärliga fakulteten vid Göteborgs universitet deltar i flera samarbetsprojekt inom bild- och formområdet däribland med skolor i området och här nämns Valand och Stenebyskolan.

Västra Götalandsregionens vill stärka den professionella dansen i Västra Götaland. Vi kan läsa att ett danskontor har inrättats och att Vara konserthus scenverksamhet får ett riktat regionalt stöd för utveckling av dansen. Vi kan också läsa att ett samarbetsavtal med Mölndal, Göteborg och Vänersborg utarbetas som en del i att bygga upp en struktur för den professionella dansen i regionen.

Inom området film i Västra Götalandsregionen återfinns för närvarande Film i Väst. Men i Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) framkommer att regionen har för avsikt att göra en översyn av filmområdets aktörer.

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) framkommer att Västra Götalandsregionens internationella arbete ses som omfattande och regionala samarbetsavtal finns med flera regioner både i och utanför Europa. Det konstateras att Göteborgs Symfoniker är en efterfrågad orkester i internationella sammanhang och Göteborgs Operans balettkompanis inbjudan till USA uppmärksammas i kulturplanen. Andra länder som nämns är Kina, Tyskland, Egypten och Mexiko i detta fall handlar det om utbyte mellan konstnärer. ”För att öka ungas rörlighet i Europa har Västra Götalandsregionen engagerat sig i ett treårigt projekt European regional Youth (ERY). KulturUngdom har en särskild samordnare för att ge unga människor tillgång till EU:s alla nätverk och projekt. Västra Götalandsregionen syftar med att delta i EU-projektet är möjligheten till att skapa nätverk av lokala nyckelpersoner/funktioner som kan stödja unga att ta del av och engageras i interkulturella möten.

Av kulturplanen framgår att Västra Götalandsregionen arbetar utifrån fem handlingsprogram. Dessa handlingsprogram är; Handlingsprogram för barn och ungdomars kultur, Handlingsprogram Lust att lära, Utvecklingsplan för det maritima och industriella kulturarvet, Handlingsprogram för att näringsutveckla kultursektorn, Handlingsprogram för natur och kulturturism, Idrottspolitiskt handlingsprogram och Handlingsplan för mänskliga rättigheter. Dessa handlingsprogram skapar en ram för de verksamheter som får regionala bidrag. Här anges att de verksamheter som får

kulturstrategiska uppdrag ska uppfylla minst ett av vad som angivits som riktlinjerna för att kunna söka dessa kulturstrategiska uppdrag.

Turismen finns också omnämnd i ett tiotal rader i en del av Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012). Här betonas kulturens roll för den regionala attraktiviteten. Ett handlingsprogram för Natur- och kulturturism har antagits och i kulturplanen sägs att det framtida arbetet ska följa EU:s satsning inom turism, ett arbete som bygger på samverkan mellan kommuner, institutioner, universitet, civilsamhället och turismen.

När det gäller scenkonstområdet framkommer en hel del aktörer i Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012). Här omnämns barn- och ungdomsproduktionerna på Backa teater, Regionteater Väst, Folkteaterns ”En trappa ner” och Göteborgs Symfonikernas arbete med barn och unga. ”GöteborgsOperans familjeföreställningar är omvittnat hög” (s. 20). Vid GöteborgsOperan finns en barnkör och ett annat utvecklingsområde är Folkteaterns Art and Education, en Folkteaterakademi som vänder sig både till skolor och vuxna. Ett samarbete mellan Högskolan för scen och musik och musikproducenter inom regionen samt musikstuderande gör det möjligt för studenter att under utbildningstiden få verktyg för att arbeta med barn och unga och Regionteater Väst vidareutvecklar sin dansverksamhet för barn och unga.

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) finns en del som behandlar natur- och kulturarvet och författarna beskriver att ”[e]n av de stora utmaningarna för området är frågan om vad som skall bevaras från vår samtid” (s. 22).

I kulturplanen framkommer att Västra Götalandsregionens mångkulturella arbete har pågått i sju år och att det finns stor erfarenhet av ett antal verktyg kring ett inkluderande kunskapsparadigm på interkulturell grund. Begreppet inkluderande synsätt ses i en bredare bemärkelse än etnicitet och i texten görs kopplingar till andra horisontella perspektiv inom ramen för mänskliga rättigheter. I kulturplanen framgår att Mångkulturkonsulenterna är samordnare för arbetet med att utveckla den interkulturella pedagogiken tillsammans med Göteborgs Universitet, Kvinnohögskolan, Agnesbergs Folkhögskola (Romska folkhögskolan) och Världskulturmuseet.

Regionernas kulturpolitiska sakområden

I de olika kulturplanerna framgår en rad kulturpolitiska sakområden som har identifierats och därmed också omfattar regionernas kulturplaner. Här nedan presenteras ett urval av dessa.

I Norrbottens kulturplan (2011–2013) har följande områden identifierats; bild- och formkonst, teater, musik, dans, museiverksamhet, regionala arkiven, kulturmiljövård, film, hemslöjd, biblioteken, litteraturen, konsulentverksamhet, kultur och hälsa, samt nationella minoriteter.

I kulturplanen finns förväntningar om att konsten kan bli en väldigt viktig del av den regionala utvecklingen i Norrbotten med många kulturutövare som arbetar som entreprenörer. ”Konsten lockar också mängder av turister till våra utställningar av olika slag tillsammans med kulturmiljöer och kulturliv och är viktig för utvecklingen av länets profil” (s. 10).

Av kulturplanen framgår också en förhoppning om att teaterverksamheten i Norrbotten i efterhand ska utvecklas till att bidra till den regionala tillväxten. För att möjliggöra detta anses det som viktigt att utveckla samarbetet med näringslivet avseende utbyte av tjänster och sponsring. Norrbottens teater menar man är i en sådan fas och den nya gruvexploateringen i Pajala anses kunna ge Tornedalsteatern

en betydande roll i denna utveckling. Norrbottensmusiken fungerar som ett nav i musiklivet i Norrbotten med sin länsverksamhet av produktioner/konserter i alla länets kommuner. Den samiska musiken, jojken omnämns ”Jojken har också kommit att få en viktig position som symbol för samisk identitet utåt i världen och inåt bland nya generationer av samer” (s. 15).

I Norrbottens kulturplan (2011–2013) kan vi läsa att dansen ses som en utmärkt konstform som del av utvecklingen av de kulturella näringarna och att dansen i Norrbotten idag är en etablerad konstform. Dans i Nord har haft som strategi att skapa aktiviteter runt om i länet med Piteå/Luleåområdet som nätverkets ram. ”De aktiviteter som Dans i Nord initierar, samordnar och genomför syftar till att stärka den regionala strukturen för dans och öka regionens kompetens och kunskap inom dansområdet” (s. 17). Dansen anses även ha en viktig funktion att fylla i skolan som en uttrycksform för att spegla vår egen tid. Museiverksamheten omnämns i kulturplanen och det framkommer att Norrbottens län har en mångfald av museer i olika storlekar och driftsformer. Det finns en ambition om att utveckla och stärka samverkan mellan Norrbottens museum och museerna på regional och kommunal nivå samt de folkrörelseanknutna museerna med gemensamma nätverksträffar och konferenser. En förhoppning uttrycks om att skapa olika projekt inom Skapande skola och inom det kulturhistoriska området och konstområdet. Arkivverksamheten i Norrbotten bedrivs av Norrbottens museum och kallas för Norrbottens minne i kulturplanen. Norrbottens minne arbetar för att stärka samarbete mellan arkiv i Norrbotten. Sju övergripande regionala mål anges i kulturplanen för kulturmiljövården i Norrbotten däribland att göra kulturmiljöer tillgängliga och förståeliga för alla (s. 27).

Norrbottens läns filmkulturella verksamhet bedrivs genom Film pool Nord. Film pool Nord har som mål att uppmuntra så många som möjligt att utforska filmmediet. De ser också som sin uppgift att initiera, samordna och stödja kommunernas filmpedagogiska verksamhet i skola och på fritid. I kulturplanen prioriteras ett samarbete med gymnasie- och grundskolan inom film- och mediepedagogik. I kulturplan för Norrbotten (2011–2013) framgår även att slöjden i länet har en nära koppling till den växande besöksnäringen. Duodji är den slöjd och det konsthantverk som tillverkas av samer och som utgår från samiska traditioner. Slöjd och konsthantverk med samiskt ursprung anses ha ett särskilt värde inom och utom Norrbotten. För att säkra målet att öka barns och ungdomars intresse för slöjd och slöjdteknik och samtidigt säkra slöjd av god kvalitet planeras ett länsövergripande projekt mellan Norr- och Västerbotten. ”Målgruppen är pedagoger och andra vuxna i de båda länen som arbetar med unga i förskola, skola, handikappomsorg och kulturskola, inom skapande skola eller bildningsförbundets verksamheter” (s. 31).

Det norrbottniska bibliotekslandskapet innehåller folkbibliotek, skolbibliotek, universitetsbibliotek, sjukhusbibliotek, bokbussar, specialbibliotek och två digitala bibliotek. För att kunna erbjuda flera sätt för barn att möta litteraturen har Barnens Polarbibliotek, en mötesplats på webben öppnats. I kulturplanen framgår det att för att kunna fullfölja uppdraget med att öka barns och ungdomars läsande och eget skrivande behöver verksamheten vid Barnens Polar bibliotek förstärkas. En del av Norrbottens kulturplan (2011–2013) har rubriken den ”Norbottniska litteraturen och dess författare” där beskrivs en oro över barns och ungas möjligheter att utveckla sitt skrivande. ”Skrivarläger, eller skrivargrupper på kommunal och länsnivå saknas helt” (s. 34) och ”Produktionen av ungdomslitteratur på samiska och meänkieli är mycket sparsam på Nordkalotten” (s. 34). I kulturplanen anges att det år 2010 fanns fem aktiva författare av litteratur för unga i Norrbotten. Vidare framkommer att en mer omfattande kartläggning av barns och ungas möjligheter att utveckla skrivandet behöver göras och att stöd till projekt och insatser som är nyskapande och utvecklande för barn- och ungdomslitteratur i länet t ex skrivarkurser behöver diskuteras. Kulturplan för Norrbotten (2011–2013) visar också på behovet av att en barn- och ungdomskonsulent för kultur tillsätts.

En del av kulturplanen har rubriken ”Kultur och Hälsa med Folkhälsa i Norrbotten” här konstateras att satsningar på kultur och hälsa anses viktiga för barns utveckling, hälsa och välmående. De utmaningar som kommer med en åldrande befolkning omnämns också. ”Visionen är att kulturen används som en resurs och ett komplement till traditionell vård och medicin” (s. 36). En prioriterad uppgift i kulturplanen är att med hjälp av en pedagogisk resurs stärka kopplingen mellan kultur och traditionell vård och omsorg. Slutligen framgår av Norrbottens kulturplan (2011–2013) att de nationella minoriteterna är speciellt prioriterade i kulturpolitiken. ”Insatser för att stärka minoritetsspråken ska göras, särskilt med avseende på barnens och de ungas lärande och för utvecklingen av litteratur på minoritetsspråken” (s. 39).

I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) redogörs för ett antal utvecklingsområden utifrån de kulturpolitiska utgångspunkterna, de gemensamma kulturpolitiska prioriteringarna samt av resultatet från en samverkansprocess med olika aktörer inom kulturområdet. En indelning har gjorts utifrån två principer, dels en indelning i sektorer inom kulturområdet och dels en indelning utifrån olika kulturpolitiska aspekter på kulturutvecklingen. När det gäller teater, dans och musik vill Region Skåne bland annat öka tillgängligheten till institutionernas och den fria scenkonstens verksamheter samt försöka att nå en bredare publik och publikförankring. Region Skåne vill också utveckla samverkan mellan institutioner, den fria scenkonsten och kommunerna. De vill också öka internationell samverkan och internationellt utbyte samt utveckla det pedagogiska arbetet med barn och unga utanför skolan.

I Regional kulturplan för Skåne (2011–2012) framgår att museerna är viktiga kunskapscentra och deras roll i samhället blir allt tydligare. Region Skåne vill utveckla utställnings- och programverksamheten för att nå ny publik med särskilt fokus på barn och unga.

I kulturplanen noteras att Skåne med sina invånare rymmer många olika kulturarv och att arbetet med att göra kulturarvet tillgängligt och synligt behöver utvecklas. ”Att ge fördjupade upplevelser av vårt kulturarv är ett demokratiskt åtagande som ligger i linje med kulturnämndens ambition och kulturpolitiska program” (s. 17) och ”I termer av ”argumented reality” (förstärkt verklighet) beskrivs hur visualisering och digital gestaltning av historiska miljöer växer fram” (s. 17). I kulturplanen finns också en förhoppning om att tillsammans med Skånes Näringslivsarkiv och övriga enskilda arkiv föra en gemensam dialog i arbetet med att göra kulturarvet tillgängligt. Region Skåne vill öka kunskapen om den regionala arkivverksamheten och bredda kontaktytorna mot verksamheter utanför den offentliga sektorn.

Avseende Region Skånes hemslöjdsfrämjande verksamhet framgår att region Skåne vill utveckla kulturyttringen slöjd för regionens alla medborgare genom att skapa mötesplatser för brukare, främjare och skapare. De vill också utveckla en högkvalitativ kunskapsförmedling, framförallt mot barn och unga.

Ett annat utvecklingsområde inom region Skåne är Konst- och kulturfrämjande verksamhet. Av kulturplanen framgår att region Skåne vill fortsätta utvecklingsarbetet inom ramen för konst- och kulturfrämjande verksamhet. ”Samverkan med andra konst- och politikområden ska utvecklas så att både konsten, de professionella kulturutövarna, delaktigheten i de olika målgrupperna och kulturens roll i den regionala utvecklingen stärks ” (s. 18).

I kulturplan för Skåne (2011–2013) kan vi läsa att film/rörlig bild/crossmedia är ett område i stark utveckling. Man menar att tack vare ny teknik demokratiseras möjligheten att skapa film och att

digitaliseringarna av biografier, mobiler och Internet, bidrar till nytt innehåll, nya visuella berättelser och uttryck. ”Det innebär att fler barn och unga har möjlighet att pröva uttrycket att fler kan skapa film” (s. 18).

Biblioteksverksamheten inom region Skåne belyses och i kulturplanen anges en rad områden som man vill utveckla. Här framgår att man vill utveckla och uppmärksamma bibliotekens roll för demokrati och yttrandefrihet. Region Skåne vill utveckla bibliotek som arenor för delaktighet och allas tillgång till information, lärande litteratur och kulturupplevelser. Här konstateras också att det livslånga lärandet ska vara en realitet för alla medborgare och att folkbibliotekens roll i det frivilliga lärandet ökar i och med detta. Region Skåne vill utveckla barns och ungdomars språk, bland annat genom läsfrämjande insatser. Men i kulturplan för Skåne (2011–2013) finns också en farhåga om att Internet skulle kunna skapa digitala klyftor. ”Den explosionsartade utvecklingen av Internet skapar digitala klyftor” (s. 20).

Av kulturplan för Skåne (2011–2013) framgår att region Skåne har ett gynnsamt klimat med flera nätverk kring litteratur och författande och att fritidsförfattare anses vara på väg att bli ett inslag i regionens kulturliv. Ett antal kriterier är uppsatta som region Skåne vill verka för som exempelvis att ”stödja läsfrämjande insatser för barn och vuxna i form av samarbete mellan forskning/högskola, vård, skola, bibliotek och andra litterära nätverk” (s. 20). Region Skåne vill också stärka och utveckla litterära mötesplatser och deras arrangörer.

Förutom ett antal utvecklingsområden anges också i kulturplan för Skåne (2011–2013) ett antal aspekter. De aspekter som har identifierats är Kultur och Hälsa, Kultur och näringsliv, Barn och unga, Mångfald, Delaktighet, Tillgänglighet, Forskning och utveckling, Civilsamhället, Internationellt, Interregionalt och interkulturellt samarbete, villkor för konstnärligt skapande samt God miljö och hållbar utveckling.

Inom utvecklingsområdet kultur och näringsliv kan vi läsa att region Skåne vill stärka de kulturella och kreativa näringarna. Insatserna sker bland annat i en process med de skånska kommunerna under arbetsnamnet Kulturnäring i Skåne – 33 kommuner i samverkan. Syftet är att möjliggöra för fler aktörer att bedriva kulturverksamhet som entreprenörer och näringsidkare.

Under rubriken barn och unga anges ett antal aspekter som uttrycks i kulturplan för Skåne (2011–2013). Dessa tar sin utgångspunkt från FN:s Barnkonvention och de nationella målen för barn och ungas rättigheter. Här anges rätten till yttrandefrihet och inflytande, vila och fritid, lek och rekreation samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. I kulturplanen framkommer att barn och unga 0-25 år utgör 31 % av Skånes befolkning. En ambition i kulturplanen presenteras om att kulturnämndens resursfördelning bättre ska spegla barns och ungas andel av Skånes befolkning ”... / andelen utvecklingsmedel och medel för forskning och utveckling i ökad omfattning ska avse barn och unga” (s. 23).

En tydlig viljeinriktning finns om att kulturens tillgänglighet för barn och unga och deras möjligheter till delaktighet ska öka och i kulturplanen anges också hur detta kan åstadkommas. Detta gäller både barn och unga som kulturkonsumenter men även deras möjligheter till eget skapande. ”Det kan gälla framväxten av kulturarenor, av verkstäder, växthus eller av möjligheten att aktivt involveras i institutioners/föreningars skapande processer” (s. 23). I kulturplanen framgår att många kommuner i region Skåne efterlyser en helhetssyn på Skapande skola i Skåne. ”För att stödja Skapande skola krävs strategiska samarbeten på nationell, regional och lokal nivå” (s. 24).

Vidare vill region Skåne initiera och stimulera mångfaldsarbetet inom samtliga kulturpolitiska ansvarsområden. De vill stärka delaktigheten genom att stärka samverkan mellan den idéburna sektorn och kulturlivet. En fråga som ställs i kulturplanen är hur region Skåne ska hantera att de unga inte längre organiserar sig i föreningar i samma utsträckning som tidigare.

I kulturplan för Skåne (2011–2013) står att läsa att region Skåne driver ett omfattande utvecklingsarbete inom FoU-området och att man vill stärka kopplingen mellan forskning och praktik på kulturområdet. I ett nationellt samarbete så utvecklar Region Skåne ett webbaserat analysverktyg. Här anges att ”Ett särskilt fokus kommer att läggas på gemensam analys och utveckling av kultur för barn och unga och unga vuxna 0-25 år” (s. 26).

Det talas också om det civila samhället och det finns en förhoppning om att samspelet mellan den offentliga och idéburna sektorn ska utvecklas så att demokratin stärks, delaktigheten ökar och utanförskapet minskar. ”Detta ska ske genom att synliggöra och stärka den idéburna sektorns självständiga och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare” (s. 27).

Under rubriken internationellt, interregional och interkulturellt samarbete framgår det att den europeiska dimensionen och samarbetet i Öresundsregionen ska vara ett väsentligt inslag i den skånska kulturpolitiken. ”Skånes unika position som en del av en transnationell region ska tillvaratas och utvecklas inom konstområdena och kulturlivet” (s. 27).

Villkor för konstnärligt skapande lyfts fram och en ambition som uttrycks i kulturplanen är att skapa bättre villkor för konstnärligt skapande vilket sägs vara en prioriterad uppgift för kulturpolitiken. Den sista aspekten i kulturplanen belyser god miljö och hållbar utveckling. Ambitionerna är ställda så att region Skåne ska bli en av de renaste storstadsregionerna i Europa och att alla i Skåne ska kunna leva ett gott liv i en god miljö. ”Ett effektivt miljöarbete bidrar till att skapa tillväxt, attraktionskraft, bärkraft och balans” (s. 28).

I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland görs hänvisningar till det regionala utvecklingsprogrammet (RUP) för region Gotland. Här framgår att ”Oavsett var man bor på Gotland – på landsbygden, i tätort eller i Visby ska kultur och upplevelser finnas tillgängligt inom rimligt avstånd” (s. 28). Ett övergripande mål för region Gotland är att befolkningen ska öka till minst 65 000 invånare år 2025. Befolkningsökningen sägs vara en förutsättning för att bredda arbetsmarknaden och säkerställa den offentliga servicen över hela ön. Vidare framkommer att hållbar tillväxt och sysselsättning är andra viktiga mål för Gotlands regionala utveckling och att kulturföretagare och professionella kulturproducenter redan idag är verksamma över hela ön. ”Gotland kan erbjuda besökare och gotlänningar högklassig kultur året runt – i form av upplevelser, design och produkter” (s. 28). Världsarvet Visby lyfts fram och här framgår att ”Stadsbild och bebyggelsemiljöer utgör en stor del av det som avses med begreppet kultur” (s. 28).

Förutom hänvisningar som görs till regionalt utvecklingsprogram (RUP) hänvisas också till Folkhälsopolitiskt program för Gotland 2009–2013 där kopplingar görs mellan människors hälsa, kulturupplevelser och aktivt kulturutövande. ”Kulturupplevelser stimulerar barns och ungas utveckling” (s. 28). I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland hänvisas också till det regionala Tillväxtprogrammet (RTP). I programmet pekas den kulturella och kreativa sektorn ut som en av de viktigaste näringarna för tillväxten på Gotland. De områden som omfattas är arkitektur, design, film och foto, konst, litteratur, media, mode, musik, måltid, scenkonst, turism och besöksnäring samt upplevelsebaserat lärande. I programmet framgår att filmer som spelas in på Gotland skapar tillväxt

och arbetstillfällen samt möjlighet att marknadsföra regionen som en kreativ plats. ”Dessutom har det effekter på besöksnäringen, det ser vi inte minst genom att Ingmar Bergman varit bosatt och verksam på Fårö och spelat in flera kända filmer på ön” (s. 29). I de kopplingar som görs till det regionala Tillväxtprogrammet (RTP) tar man upp kulturskaparnas situation och villkor. Här sägs att det saknas ett gemensamt forum för kulturproduktionen på Gotland. Det uttrycks en farhåga att om den samlade kulturproduktionen är osynlig så riskerar den att marginaliseras. Men det framgår också att det finns verksamhet som det ses positivt på. ”Ett synliggörande exempel är den karta som årligen tas fram till arrangemanget Öppna Ateljéer som omfattar nära hundra konstnärer och konsthantverkare över hela Gotland” (s. 30).

I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland ägnas ett kapitel åt att beskriva nuläget inom olika kulturområden. Dessa områden är Professionell Scenkonst, Ländansan, GotlandsMusiken och Länsteatern på Gotland. Kulturarv på Gotland som omfattar Landsarkivet, Gotlands läns Hemslöjdsförening samt Gotlands Museum. Under rubriken Samtidskonst på Gotland beskrivs Gotlands Konstmuseum. Den Konst- och kulturfrämjande verksamheten beskrivs, den regionala biblioteksverksamheten samt länsbibliotekets verksamhet. Under rubriken Filmön Gotland beskrivs film på Gotland och pedagogiskt Mediecentrum.

I kulturplanen kan vi läsa att den mest omfattande dansverksamheten på Gotland sker i undervisnings- och utbildningsform genom bland annat Kulturskolan samt inom projekt som genomförs inom grundskolan. Men det framgår också att professionell dansverksamhet upplevs som eftersatt. ”Professionell dansverksamhet är i nuläget eftersatt inom Region Gotland” (s. 33). Målgruppen för dansproduktion sägs vara vuxna, barn, ungdomar, skolor och uppsökande dansföreställningar. Inom region Gotland finns en danskonsulent anställd på halvtid. Danskonsulenterna samarbetar med fritidsgårdar, kulturskolan, föreningar och studieförbund samt fria aktörer. ”Dessutom görs särskilda satsningar på dans för funktionsnedsatta barn och unga samt projekt för att bredda intresset för folkdans” (s. 54).

Kulturplanen tar också upp musiken på Gotland. Här beskrivs bland annat den verksamhet som GotlandsMusiken arbetar med. Det framgår att GotlandsMusiken har fem fasta ensembler, blåsorkester, storband, jazzkvartett, blåsarkvintett och brassextett. Dessa ensembler gör ca 400 framträdande per år. Vidare framgår att det finns ett antal musikutbildningar och en aktiv kulturförening med namnet Roxy. ”Inte sällan sker musikverksamheten utanför Visby, något som ökar tillgängligheten och bidrar till att kulturen lever på hela ön” (s. 34). Region Gotland vill satsa på barn och ungdomar. ”Denna utveckling ska ske genom samarbete med skolan, Kulturskolan på Gotland och ungekulturhuset Fenix, där ungdomar med musikintresse ges möjlighet att möta professionella musiker” (s. 36).

I kulturplanen kan vi läsa att Länsteatern på Gotland är en av Sveriges 17 länsteatrar. Förutom Länsteatern på Gotland finns ett antal fria professionella teatergrupper däribland Unga Roma. Teateraktiviteter sker i skolan, i kulturskolan, genom rollspel och i studiecirkel. ”Wisby Strand, den nya kongresshallen har också blivit en populär scen för gästande evenemangsteater av olika slag” (s. 36).

Kulturarvet behandlas i kulturplanen, ett område inom kulturpolitiken som sägs engagera och berör ett stort antal aktörer och intressenter. I kulturplanen kan vi läsa att ”Gotlands natur- och kulturarvet saknar motstycke i Sverige” (s. 40). Världsarvet Visby med placering på UNESCO:s världsarvslista omnämns som den viktigaste och mest uppmärksammade kulturmiljön på Gotland. ”Den medeltida

stadsplanen, de bevarade byggnaderna, domkyrkan och kyrkoruinerna samt det välbevarade och oförvanskade intrycket av Visby ringmur är de bärande motiven för stadens status både som riksintresse och världsarv” (s. 40) och ”Världsarvet Hansestaden Visby intar en särställning genom sin placering på UNESCO:s lista över världsarv” (s. 41). Av kulturplanen framgår tankar om hur världsarvets betydelse kan överföras mellan generationer. Här beskrivs ett samarbete mellan Barn- och utbildningsförvaltningen och världsarvskontoret vid Gotlands kommun samt länsstyrelsen på Gotland vilket har gjort det möjligt att introducera världsarvet ute i skolorna. Detta har skett genom ett specialproducerat utbildningsmaterial samt en rad aktiviteter som utställningar, tävlingar och elevarbeten. ”Dessa insatser tillsammans med arrangemanget Världsarvsdagen för barn och ungdomar – ska förhoppningsvis bidra till att kunskaperna och intresset hos barn och unga för dessa frågor ska öka” (s. 41). Men farhågor finns också ”Samtidigt finns naturligtvis risken att det ursprungliga värdet urvattnas och platsen ”disneyfieras” (s. 41) och ”Det ställer nya krav på att hitta en balans mellan att bevara och bruka” (s. 42).

I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland konstateras att Arkivcentrum på Gotland är välbesökt. ”Arkivcentrum är en levande institution för lärande och kunskapsförmedling. Nästa steg i verksamheten är att arbeta ännu mera målinriktat mot skola och utbildning” (s. 44).

Vi kan också läsa att inom region Gotland finns Gotlands läns Hemslöjdsförening. Hemslöjdsföreningen är huvudman för läns hemslöjds konsulenternas verksamhet. ”Hemslöjds konsulenternas verksamhet spänner över tre områden: Näring, kulturarv och kunskapsförmedlande arbete, där barn och unga utgör en prioriterad målgrupp” (s. 44). Det framgår i regional Kulturplan (2011–2013) för region Gotland att initiativ har tagits av konsulenterna att starta ett Ungdomsting, slöjdklubbar för barn samt ett engagemang för Kultur i skolan. Vi kan även läsa i kulturplanen att ”Arbetet med barn och ungdomar är ganska tidskrävande och att det under det senaste årets nedskärningar har en del av detta arbete fått träda tillbaka” (s. 46). Det finns en ambition att fördjupa samarbetet med skolan och bidra med kompetensutveckling för lärare inom praktiskt/estetiska ämnen. Konsulenterna vill också fortsätta sitt engagemang inom Skapande skola samt utveckla slöjdklubbverksamheten med syfte om att nå barn utanför skolan. Nya klubbar planeras att inrikta sig mot både privata aktörer och att vända sig till pedagoger som redan arbetar med barn som till exempel fritidshem eller förskolor. ”Denna ambition är förstas beroende av skolans vilja och flexibilitet, samt de ekonomiska betingelserna” (s. 47).

Gotlands Museum är Gotlands största aktör inom kulturarvsområdet och har som sin vision att vara ett museum för alla oavsett ålder, kön eller funktionshinder, etnisk eller kulturell bakgrund. ”Museet strävar efter att vara en transparent kulturmötesplats med dialog och samverkan som ledord” (s. 48). I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland kan vi läsa att Gotlands Museums utställningsverksamhet kommer att omarbetas och helt anpassas till besökarnas krav och ny forskning. En ny museipedagog kommer att anställas med en central roll. ”Museet vill, med pedagogernas hjälp, särskilt utöka de ungas chans att uttrycka sig och på olika sätt ge synliga avtryck i verksamheten (s. 49).

I kulturplanen lyfts samtidskonsten på Gotland fram och det konstateras att det finns ett rikligt konstutbud vilket sägs hänga samman med en fråga om demokrati och tillgänglighet. Vid Gotlands Konstmuseum arbetar en konstintendent med särskilt uppdrag att arbeta med konsten, den samtida konsten och konstmuseets samling. ”Konstverksamheten ska vända sig till den prioriterade målgruppen barn och ungdom, men också till vuxna och gamla, samt individer med olika behov, kunskap och förutsättningar” (s. 52).

I kulturplanen finns rubriken "Konst- och kulturfrämjande verksamhet på Gotland". Här framgår att verksamheten är samlad under "Kulturkonsulentgruppen" som består av filmkonsulenter, danskonsulenter, konstkonsulenter, hård- och mjukslöjds konsulent samt barnbibliotekskonsulent. I kulturplanen framgår att "Konsulentgruppen" ska ha ett helikopterperspektiv på regionen och dess kulturliv samt sträva efter att regionen tillhandahåller professionellt utbud av god kvalitet som når alla barn och unga. Vidare framgår att "Fokus ska riktas på barns och ungas eget skapande, både i skola och på fritid" (s. 53) och "Exempel på konsulentgruppens gemensamma ansträngningar har varit bland annat barnkulturbokslut, Skapande skola, gemensamma utbuds- och inspirationsdagar" (s. 53).

Gotlands länsbibliotek bedriver biblioteksverksamhet på regional nivå. På Gotland finns tolv filialer av dessa är fem integrerade folk- och skolbibliotek därutöver finns det en bokbuss och en bokbil. I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland framgår att bibliotekens grund är yttrandefrihet och allas möjligheter att ta del av en mångfald information och kultur. Utmaningen under senare år sägs ha varit att nå de grupper som inte känner till eller känner sig hemma på biblioteket och erbjuda dem att vara delaktiga. "Särskilt barns och ungas rätt till och förmåga att orientera sig i litteratur och medier är viktig i kunskaps- och upplevelsesamhället" (s. 56). I kulturplanen görs hänvisningar till Medieplan 2010 för biblioteken på Gotland där medieförsörjningen på Gotland beskrivs. "Centrala utvecklingsområden för den gotländska regionala biblioteksverksamheten är barn och unga, rum och medier, digitala biblioteksmiljöer och mediesamarbete" (s. 58). I kulturplanen uppmärksammas också den nya skollagen som trätt i kraft 2010 och som anger att det ska finnas fungerande skolbibliotek för alla elever.

Den sista delen i regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland har rubriken Filmön Gotland. Filmön Gotland är ett nätverk med en rad aktörer som Gotlands Filmfond, Bergmancenter Fårö, Bergmangårdarna på Fårö, Folkhögskolan i Fårösund och Högskolan Gotland. I kulturplanen framkommer att "Gotland ligger, tack vare sin breda filmsatsning, i framkant vad gäller filmpedagogik och filmutbildning" (s. 60). Filmen beskrivs som en viktig kulturform för barn och unga. "Genom att använda mediepedagogik som ett verktyg för skolutveckling kan barn och unga ta del av ett brett och varierat utbud av film och andra medieprodukter samt vara delaktiga i ett skapande arbete med film och andra medier" (s. 60). Vi kan också läsa att "Genom växthusverksamhet och talangutveckling ges unga och nya filmare även utanför skolans värld möjlighet att växa vidare och verktyg för att komma in i en professionell verklighet" (s. 60).

I regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland presenteras pedagogiskt Mediecentrums vision.

År 2015 är Gotland ett nationellt och internationellt utbildningscentrum för rörlig bild. Filmön/utbildning har tillsammans har givit idé åt, samordnat och utvecklat ett koncept som innehåller vårt unika förhållningssätt till barn och ungdomar, pedagogik, jämställdhet och demokrati under ett livslångt lärande (s. 62).

I kulturplanen beskrivs även Pedagogiskt Mediecentrum på Gotlands arbetsområde vilket anges vara skolbio, mediepedagogik och fortbildning för lärare. Deras arbete sägs utgå ifrån devisen se och upplev, förstå och analysera samt producera själv dina rörliga bilder. För framtiden finns en förhoppning om mer resurser kring ungas skapande i skolor och på fritid samt fördjupade metoder för att ge barn och unga verktyg till kritisk granskning av den rörliga bilden.

I Hallands kulturplan (2011–2013), Program för utveckling av kulturen i Halland framkommer ett omfattande material där Region Hallands och den regionala kulturens organisering, kommunala prioriteringar samt ett antal sakområden presenteras. När det gäller organiseringen av den regionala kulturen framgår att regionens högsta beslutande organ är regionfullmäktige. Under regionfullmäktige finns två styrelser – regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsstyrelsen. Ett kulturutskott följer kulturpolitiken. Regionstyrelsen tecknar utvecklingsavtal som fördelar regionala och statliga anslag till de organisationer som verkställer den regionala kulturpolitiken i Halland. Dessa utvecklingsavtal följs upp och utvärderas av Region Halland, kommunerna och de berörda organisationerna. För att kunna genomföra kulturpolitiken inom Region Halland finns följande kulturfunktioner; Strategisk ledning och utveckling, uppföljning och utvärdering, Regionbiblioteket Halland, Musik i Halland, Dans i Halland, Kulturmiljö Halland, Slöjd i Halland, Film i Halland samt Konst i Halland.

Region Halland uttrycker en ambition om att skapa möjligheter för kommunerna att profilera sig inom särskilt prioriterade områden. ”De uppnår vi genom att se Hallands samlade kulturella tillgångar i ett gemensamt perspektiv” (s. 15). I Hallands kulturplan (2011–2013) beskrivs ett antal av dessa kommunala prioriteringar. Laholms kommun anger bland annat en upprustning av Laholms teater. Falkenbergs kommun lyfter fram dans, film och design. Halmstad kommun lyfter fram bildkonsten och den årliga internationella gatuteaterfestivalen. I kulturplanen anges att ”Konsten ska därför ha den mest framträdande rollen i kommunens kulturprofil” (s. 16). Kungsbacka kommun vill medverka i utvecklingen av Dans i Halland. ”Detta innebär att scenerna i Kungsbacka och Falkenberg blir centrala spelplatser för dansresidens och för nationella och internationella gästspel” (s. 16). Film i Halland kommer också att ha en arbetsplats i kommunen. Varbergs kommun prioriterar Varbergs fästning som en regional arena för konst, musik, dans och annan kultur. Hylte kommun lyfter fram två museer, Bonadsmuseet i Unnaryd och Elias Fries-museet i Femsjö.

En rubrik i Hallands kulturplan (2011–2013) är ”Kulturmiljöer blir nya arenor” (s. 18). Region Halland vill skapa möjligheter för lokala kulturinstitutioner och kulturhistoriska platser att bli attraktiva regionala arenor för konst, musik, teater och dans. Detta antas i kulturplanen att kunna uppnås genom samverkan mellan de kommuner där arenorna är belägna. Region Halland vill utveckla Tjolöholms slott som en arena för regional kulturverksamhet med syfte att skapa ökade arbetstillfällen för musiker, konstnärer och andra kulturutövare. Det framgår också att Region Halland har tecknat ett utvecklingsavtal med Varbergs kommun för att utveckla Varbergs fästning som en arena för regional kulturverksamhet. ”Utifrån utvecklingsavtalet kommer museet att utveckla samarbeten med aktörer inom kultursektorn och upplevelsenäringen, vilket väntas leda till ökade arbetstillfällen för musiker, konstnärer och andra kulturutövare ” (s. 19). Region Halland har även tecknat ett utvecklingsavtal med Falkenbergs kommun med ambitionen att utveckla Falkenbergs museum som en drivkraft och arena för form och design. I Laholms kommun finns ett Teckningsmuseum som är det enda fristående teckningsmuseet i Norden. I syfte att utveckla Teckningsmuseet som ett besöksmål och en arena för regional kulturverksamhet med inriktning på teckning och konst har ett utvecklingsavtal träffats mellan Region Halland och Laholms kommun. I region Hallands kulturplan (2011–2013) framgår också att Region Halland har ambition att medverka i arbetet med att vidareutveckla Radiostationen Grimeton till ett av Hallands främsta besöksmål. ”Radiostationen invigdes 1925 för trådlösa radioförbindelser och anläggningen ingick då i ett världsomspännande nät av långvågsstationer” (s. 21). Radiostationen fungerar ännu och ”den bjuder besökarna på en annorlunda upplevelse” (s. 21).

En annan del av Hallands kulturplan (2011–2013), program för utveckling av kulturen i Halland har rubriken ”Fria kulturskapares kompetenser blir en tillgång” (s. 23). Här konstateras att Region Halland ska skapa möjligheter för konstnärer, musiker, dansare, teatergrupper, filmare och andra fria

kulturskapare att bo och verka i regionen. Vidare framkommer att Halland har många kulturskapare såsom konstnärer, fotografer, musiker, teatergrupper och filmare som inte är institutionsanknutna utan ingår i den fria delen av Hallands kulturfär och att "[d]e ekonomiska förutsättningarna för fria kulturskapare i Halland är sådana att mycket få kan leva på sitt kulturutövande" (s. 23). I texten sägs att "[d]e representerar konstnärlig spets och internationella nätverk" (s. 23). I kulturplanen framgår en ambition att stärka de fria kulturskaparnas förutsättningar bland annat genom "att förstärka efterfrågan på kulturskaparnas tjänster, stimulera till arbetstillfällen, ge kulturskaparna möjligheter att förverkliga sina idéer och initiativ samt genom att underlätta för dem att möta publiken i Halland" (s. 23).

En omfattande del av Hallands kulturplan (2011–2013), program för utveckling av kulturen i Halland tar upp sakområdena Teater i Halland, Dans i Halland, Musik i Halland, Bild och form, Slöjd och konsthantverk, Kulturhistoria, Kulturmiljövård, Film i Halland, Regional biblioteksverksamhet, Arkiv, Civilsamhället, Handslag Halland, Riksteatern Halland, Hallands bildningsförbund, Förutsättningar för arrangörskap, Kultur i skolan samt Kulturella och kreativa näringar. Jag kommer här nedan att belysa samtliga dessa sakområden och ett urval av den information, ambitioner och utvecklingsmöjligheter som angetts under respektive rubrik. Urvalet har fokus på vad som skrivs om barn och unga.

I kulturplanen kan vi läsa att Region Halland vill skapa möjligheter för Teater Halland att söka nya uttryck, förstärka sin konstnärliga spets och kvalitet, möta sin publik i hela Halland samt att vara en del av samtidsdebatten. "Huvuduppdraget är att producera professionell teater, med tillhörande pedagogisk verksamhet, av hög kvalitet för barn, unga och vuxna i Halland" (s. 27). "Teater Halland ska också utgöra en pedagogisk resurs för kulturlivet" (s. 27). I kulturplanen framgår att uppdraget som pedagogisk resurs växer allt mer. "Anledningen är dels en ökad efterfrågan, dels det nya Skapande skola-uppdraget" (s. 30).

Av Region Hallands kulturplan (2011–2013), framgår att Region Halland ska skapa möjligheter för dansen i Halland att bli en attraktiv och vital del av den bästa livsplatsen och där publiken ska vara i fokus. Dans i Hallands verksamhet består av tre delar; basverksamhet, strukturutveckling och arrangörsutveckling. Här sägs att barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp och att arbetet med strukturutveckling har inneburit att det finns flera scener för dans i Halland. Arrangörsutvecklingen har som syfte att stödja och öka antalet arrangörer i Halland. I kulturplanen talas om en halländsk dansplattform som "ska ha hela regionen som arbetsfält" (s. 32). Kopplingar mellan en utvecklad dansplattform och en utveckling av upplevelseindustrin där Tjolöholms slott, Varbergs fästning och Teckningsmuseet i Laholm nämns som exempel.

I Region Hallands kulturplan (2011–2013) konstateras att Halland har ett rikt musikliv med ett omfattande utbud och att det finns många aktörer. "Musik Halland är en regional resurs för utveckling av musiklivet, med uppgift att erbjuda musikupplevelser av hög konstnärlig kvalitet på musikens alla områden" (s. 36). Region Halland vill bland annat verka för att musiker ska ha möjlighet att bo och verka i Halland. Ett viktigt inslag sägs vara att värna om det professionella musiklivet. Årligen genomförs ungefär 900 musikaktiviteter som ses av cirka 85 000 personer.

Vi kan också läsa i Hallands kulturplan (2011–2013) att Region Halland ska skapa möjligheter för Halland att sticka ut som en av Sveriges mest attraktiva konstregioner. Ett hundratal professionella konstnärer verkar i regionen men det är bara några som kan leva på sitt konstnärskap. "I fem av sex kommuner finns minst en offentligt driven utställningslokal och i alla kommuner finns privatägda gallerier" (s. 40). För att möjliggöra detta presenteras en ambition om att skapa ett regionalt resurscentrum för konst vid Hallands Konstmuseum, Resurscentrum Konst. Den tänkta uppgiften för

en konstpedagogisk verksamhet vid Resurscentrum Konst framgår av följande citat. ”En uppgift blir att stödja det lokala utvecklingsarbetet med Skapande skola” (s. 42). Av kulturplanen framgår att Hallands Konstmuseum tillika Läns museet i Halland ska vara ett nav för konst och konstliv i Halland och att samverka med konstföreningar, skolor, konstnärer och andra museer i Sverige och internationellt ska möjliggöra detta.

En del i Hallands kulturplan (2011–2013) har rubriken ”Slöjd och konsthantverk”. Här kan vi läsa att Region Halland ska skapa möjligheter för slöjd och konsthantverk att bidra till Halland bästa livsplatsen. ”Här ska hantverket vara en naturlig del av människors vardag, en möjlighet till arbete och försörjning, en meningsfull fritidssysselsättning, en hälsofrämjande aktivitet och något som ger spännande upplevelser” (s. 45). En ambition presenteras om att det utvecklingsarbete som sker ska stärka och förnya slöjden ur ett kultur-, närings-, och hållbarhetsperspektiv samt att öka barns och ungdomars intresse för utövande av olika slöjdtekniker. Tillgängligheten till slöjd och konstverk lyfts fram. ”Slöjden och konsthantverket görs tillgängligt på såväl fysiska platser som på Internet och i sociala medier” (s. 45). I kulturplanen anges ett antal utvecklingsmöjligheter, ett sådant är slöjd och hälsa som en del i ett hälsofrämjande arbete i regionen. Ett annat område är slöjd och konsthantverk som kulturell näring med en särskild utmaning att upptäcka begåvningar och utveckla talanger. ”Särskilt yngre slöjdare och konsthantverkare är i behov av råd och stöd i sin strävan att etablera sig och arbeta yrkesmässigt” (s. 48). En förhoppning uttrycks om att en särskild pedagogik ska leda till att nya slöjdklubbar bildas i Halland. ”En inriktning på barn och ungdomar är en förutsättning för att på sikt kunna stärka hantverkskompetens, trygga kulturarvet och stärka tillväxten i branschen” (48). Fortbildning till länets skolpedagoger kommer att erbjudas och ett nytt koncept ämnat för Skapande skola håller på att utvecklas där också en textilforskare ingår.

En annan ambition som framkommer i kulturplan för Halland (2011–2013) är att Region Halland ska skapa nya möjligheter för att förstärka kunskapen om och upplevelsen av Hallands historia både i ett samtids- och internationellt perspektiv. Läns museet i Varberg tillika Hallands kulturhistoriska museum har en framträdande roll i kulturplanen. ”Museets styrka är den utåtriktade verksamheten med dramatiserade visningar, event och evenemang, liksom pedagogiska satsningar. Barn och unga är en prioriterad målgrupp. Medeltidsdagar och Mickelsmäss är givna publiksuccéer” (s. 49). I kulturplanen presenteras en vision om en uppbyggnad av Historiecentrum Halland, en ombyggnad av Hallands kulturhistoriska museum för att kunna öka tillgängligheten för alla samt ett arbete med Varbergs fästning som en arena för en växande evenemangskultur. I visionen om ett Historiecentrum Halland finns också en ambition om att satsningen kan stärka skolans historieundervisning på alla nivåer och öka kunskapen om det egna närområdet vilket sägs vara eftersatt. En förhoppning finns också om att kunna presentera Hallands historia på nätet via en utvecklad webbpedagogik.

I Region Hallands kulturplan (2011–2013) uppmärksammas också kulturmiljövården. ”Region Halland ska skapa möjligheter för att stärka värden, användningen och utvecklingen av det halländska kulturarvet och kulturmiljöerna” (s. 53). Här framgår att Hallands kulturmiljöer ses som betydelsefulla för att öka regionens attraktivitet och till att bidra till de kulturella näringarnas konkurrenskraft. Här uttrycks den framtida inriktningen för kulturmiljöarbetet som ett arbete för hållbar utveckling ur miljömässigt, social och ekonomiskt perspektiv.

Film i Halland är en resurs för utveckling av film och medier. Av Region Hallands kulturplan (2011–2013) framgår att ”Region Halland ska skapa möjligheter för barn och unga att uttrycka sig inom film och media och att uppleva filmens olika yttringar” (s. 57). Det här vill man uppnå genom att skapa en regional mötesplats för film – växthus Filmhus Halland – med uppdraget att stärka film för barn och

unga och att utveckla film- och medieproduktion inom både konstnärlig verksamhet och inom upplevelseindustrin. I kulturplanen kan vi även läsa att alla sex halländska kommuner bedriver skolbioverksamhet och visningslokaler finns i bibliotek, kulturhus och hus för unga. Film i Hallands uppdrag är bland annat att stärka ungas filmskapande samt att stimulera projekt, utveckling, produktion, initiativ och visningsverksamhet särskilt för barn och unga. Det poängteras också i kulturplanen att en nulägesanalys visar att gränsen mellan film och nya medier har blivit flytande.

I Region Hallands kulturplan (2011–2013) talas om att biblioteken i Halland bildar en regional helhet, att det finns en utvecklad biblioteksstrategi, Biblioteksstrategi för Halland (2010–2020) och att region Halland ska skapa möjligheter så att biblioteksstrategin genomförs. Det här vill region Halland uppnå genom ett samspel mellan aktörer inom bibliotek, bildning, utbildning, kultur, barnhälsovård, äldreomsorg, folkhälsa och näringsliv.

Ett par sidor i Region Hallands kulturplan (2011–2013) ägnas åt Halländsk arkivverksamhet. ”Region Halland ska skapa möjligheter för arkiven att värna, vårda och använda det halländska kulturarvet” (s.66). Det här vill Region Halland uppnå genom att skapa en plan för att samla, bevara och tillgängliggöra de halländska enskilda arkiven samt genom pedagogisk samverkan med skolan.

Hallands bildningsförbunds utvecklingsmöjligheter behandlas i region Hallands kulturplan (2011–2013). Här uttrycks att bildningsförbundet kan medverka till att utveckla en professionell kulturell infrastruktur i Halland som kan användas i olika sammanhang vilket också har skett enligt kulturplanen. Ett antal stora produktioner omnämns som en julsaga, musikalen FETT och en större totalteater vid namn Panta Rei.

En annan del av Region Hallands kulturplan (2011–2013) har rubriken ”Förutsättningar för arrangörskap”. Här framkommer att engagemanget för kultur upplevs som stort inte minst bland unga människor och att det finns en publik som är villig att betala. ”Inkluderar man ipodar, datorer, Internet, TV med mera svarar det genomsnittliga svenska hushållet själv för 70 % av sina utgifter för kultur” (s. 78). I texten påtalas den digitala teknikens förändrade villkor för kulturarbetare. ”Region Halland och de fria kulturaktörerna ska hålla sig ajour med nya medier och inte minst med nya tankar om hur man för ut kvalitetskultur till publiken” (s. 78). Det anses vara självklart för biblioteken, kulturadministratörer, konstnärer, musiker och skådespelare ”att fundera över hur folk skapar, förmedlar och tar emot kultur i dagens Halland” (s. 79) och ”Vi lever i en värld där vi genom digital teknik har kommit närmare varandra” (s. 79).

Som konstaterats har kultur i skolan ett helt eget avsnitt i Region Hallands kulturplan (2011–2013). Här kan vi läsa att ”Region Halland ska skapa möjligheter för kulturen i skolan att vara ett kraftfullt instrument i barns och ungas utveckling och lärande. Kulturen kan därmed medverka i förverkligandet av skolans läroplaner” (s. 80). Ett antal utvecklingsmöjligheter anges och ett sådant belyser utbildning och pedagogik där det finns en ambition om att regionala kulturaktörer kan medverka i fortbildning både i och om estetiska läroprocesser för skolans personal. En annan utvecklingsmöjlighet har rubriken ”Kulturgaranti och samordning av gemensamma resurser”. Här poängteras behovet av tillgång till ett professionellt kulturutbud och möjlighet till att besöka halländska kulturmål. ”Innehållet i det regionala kulturutbudet för skolan behöver matchas både mot behoven i den moderna skolan och mot regionala kulturstrategier” (s. 81). Planer på en webbplats för kultur i skolan presenteras som en utvecklingsmöjlighet. En särskild avdelning planeras för att presentera regionala erbjudanden och för att möjliggöra en dialog med skolhuvudmännen om kulturen i skolan. Elevernas inflytande poängteras och ”Ett projekt bör genomföras för att finna vägar att ta tillvara elevernas egna önskemål och att

stärka deras inflytande när det gäller kultur i skolan” (s. 83). I kapitlet pekas på region Hallands förundersökning med titeln *Samordning av regionala insatser och resurser för kulturen i skolan*. Här lyfts den av Riksteatern Halland utarbetade så kallade Hallandsmodellen fram: ”Denna bygger på en garanti att alla skolever i grundskolan ska få tillgång till scenkonst, film, pedagogisk verksamhet, halländska kulturmiljöer och eget skapande under sin skoltid” (s. 83).

Hallands kulturplan (2011–2013) uppmärksammar även de kulturella och kreativa näringarna. Här framkommer att Region Halland genom att utveckla samarbetsformer för kulturinstitutioner, föreningsliv och företag samt att utveckla en plattform för gränsöverskridande samarbete mellan kultur och näringsliv kan bidra till en utveckling av näringen.

Slutligen kan också noteras att skrivningar om Halland som den bästa livsplatsen återkommer regelbundet i kulturplanens alla delar.

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) finns en rubrik som heter ”Nuläge”. Under denna rubrik belyser man en rad sakområden och aktörer inom kulturområdet. Här framgår att sedan regionen bildades har flera strukturförändringar genomförts för att bättre tillgodose medborgarnas behov men även verksamheternas utvecklingsmöjligheter. Som ett exempel anges Scenkonstinstitutionerna och här framkommer att den gamla länsteaterstrukturen har brutits upp och nya institutioner har bildats eller ombildats. Under huvudrubriken ”Nuläge” finns en underrubrik med titeln ”Främjandeverksamhet/konsulenter”. Här talas om en musikplan som tagits fram av Västra Götalandsregionen. Strukturen i planen sägs vara baserad på kommunernas behov, möjligheten att ytterligare stärka ungas eget skapande samt på möjligheterna att skapa fler arbetstillfällen för frilansande musiker. Under samma rubrik behandlas hemslojds konsulenter som arbetar med att utveckla och förnya slöjden som kultur och näring. ”De arbetar också med att förmedla kunskap särskilt till barn och unga” (s. 7). Generellt sägs att konsulenter i Göteborgs stad bland annat arbetar mot stadens skolor och samordnar aktörer inom branschen.

I Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2012) kan vi läsa att museernas samlingar är av nationell och internationell betydelse och att ett arbete pågår för att stärka samarbetet mellan universitetet och museerna i regionen. Det poängteras att läns museerna i landet även ur ett nationellt perspektiv har ansvar för kvalitativt utvecklingsarbete gällande bild- och formkonst. Det framgår av kulturplanen att dansen är en eftersatt kulturform när det gäller befintliga stöd och strukturer och att man målmedvetet försökt förbättra dansens villkor. ”Göteborgs Operans balettkompani har utvecklats till att vara ett av Europas mest eftertraktade kompanier och Regionteater Väst utvecklar ständigt dansen för barn och unga” (s. 8).

En annan del av innehållet under rubriken ”Nuläge” belyser film. Det helägda bolaget Film i Väst samproducerar hälften av alla svenska långfilmer varje år. Film i Väst har också som uppdrag att bidra till kompetensutveckling av alla filmarbetare i regionen samt att ”bedriva växthusverksamhet för unga filmare”. ”Filmkonsulenter på Kultur i Väst har i uppdrag att stärka barns och ungas möjligheter att arbeta med film genom att bland annat stötta kommunernas skolbioverksamhet och medieverkstäder, filmpedagogisk verksamhet, skolbiodagar etc” (s. 9).

Rubriken ”Unga vuxna” återfinns också i kulturplanen. Här framkommer att kulturpolitiken har bytt fokus. ”Mycket av kulturnämndens kulturpolitik har under senare år bytt fokus från FÖR och OM invånarna till ett tydligare AV och MED” (s. 9). En ungdomsstyrd ideell organisation ”KulturUngdom” sägs ha varit ett föredöme i arbetet med att ge kvinnor och män, flickor och pojkar

större möjligheter att aktivt delta och skapa själva. ”De arbetar behovsriktat vilket innebär att de är flexibla och verkar i takt med samtiden” (s. 9). Vidare framkommer att KulturUngdom har fått kulturnämndens uppdrag att stödja de 49 kommunernas ungdomsarbete samt att coach unga föreningar/nätverk i deras egna kulturprojekt och arrangemang. KulturUngdom är även en plattform för ungas projektidéer samt att de driver några regionala arenor såsom Musik Direkt (musiktävling för unga), ett filmprojekt kring mänskliga rättigheter något som har namnet K-märkt konst samt Ung Kultur Möts. Dessutom samverkar KulturUngdom med Kultur i Väst, Västarvet, samtliga studieförbund samt fritidsgårdarnas nätverk KEKS. KulturUngdom har också uppdrag att organisera Västra Götalandsregionens K-peng som är en snabb slant för ungas egna kulturprojekt och arrangemang.

Region Halland ger så kallade treåriga kulturstrategiska uppdrag. Beslutet om att formulera långsiktiga uppdrag togs 2009 och utformades utifrån tre effektmål och tre centrala kulturpolitiska begrepp tillgänglighet, regional roll samt delaktighet. Till dessa tillfördes ett konstnärligt kvalitetsmål och ett mål om att öka jämställdhet och mångfald. Upplysningar lämnas i kulturplanen om att kulturnämnden anger ramarna medan verksamheterna bestämmer innehåll och gestaltning. Den sista delen och före sammanfattningen under huvudrubriken Nuläge finns rubriken ”Kulturstrategiska uppdrag 2010–2012, treåriga”. Här ges en beskrivning av hur de kulturstrategiska uppdragen delas ut och vilka riktlinjer som utformats. ”De riktlinjer som angavs vid ansökningsförfarandet handlade om att bidra till ökad social hållbarhet, ökad sysselsättning, samarbete med civilsamhället samt att stärka barn och ungas uttrycksformer och delaktighet i kulturlivet” (s. 12).

I ett avsnitt i Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) har kulturfrågornas koppling till andra politikområden redovisats. Kapitlet har också rubriken ”Kulturfrågornas koppling till andra politikområden”. I den första delen av kapitlet behandlas arrangörsstödet till skolan. Den delen har underrubriken ”Skola”. Här framkommer att kulturnämnden i Västra Götalandsregionen erhåller ett arrangörsstöd för barn och unga genom förvaltningen Kultur i Väst. ”Detta fördelas mellan de 49 kommunerna via ett nyckeltal per individ mellan 3 och 19 år” (s. 12). Vidare framkommer att det regionala kravet för att en kommun ska kunna få ta del av stödet är att man har en politiskt förankrad barnkulturplan samt en kommunal barn- och ungdomskultursamordnare. ”Stödet kan användas till att subventionera kulturupplevelser eller barn och ungas eget skapande till 50 procent, resten står den lokala nivån för. Regionen bekostar alla kringkostnader” (s. 12). Här konstateras också att efterfrågan på stödet om barns och ungas eget skapande har ökat vilket sägs ligga helt i linje med den regionala ambitionen att skifta fokus från FÖR och OM till AV och MED.

Under samma underrubrik behandlas också ”Handlingsprogram om rätt att vara med”. Programmet fokuserar på barns och ungas rätt till delaktighet och möjligheter till att påverka. Ett av insatsområdena handlar om att utveckla kulturens pedagogiska roll och samspelet med skolans uppdrag i lärandet. ”Skapande skola – spela samman” är ett projekt inom programmets ram som syftar till att tillsammans med lärare/elever och kulturverksamheter utveckla kvaliteten i och metodiken för att nyttja de lokala, regionala och nationella kulturresurserna effektivare” (s. 13). Vidare framgår att ”... / regionen satsar två miljoner kronor per år under två år för att på ett forskningsbaserat och undersökande arbetssätt identifiera hinder och möjligheter för en integrerad, reguljär och långsiktig samverkan som skapar ett mervärde för eleverna utifrån skolans mål och uppdrag” (s. 13). Fokus i projektet ligger på kulturarv, arkitektur, design och bild.

Områdena folkhälsa, omsorg, fysisk tillgänglighet och empowerment har förts samman under samma rubrik. Avsnittet har också rubriken ”Folkhälsa, omsorg, fysisk tillgänglighet, empowerment”. I avsnittet framkommer att Kultur i Väst arbetar inom äldreomsorgen med musiken som bas och vidare påtalas att det finns en ambition om att kunna vara pådrivande inom forskning kring kulturens betydelse för hälsan. Hänvisning görs till centrum för kultur och hälsa vid Göteborgs universitet.

I mitten på sidan 16 i Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) återfinns rubriken ”Västra Götalandsregionen och Västra Götaland 2011–2012” med underrubriken ”Kulturskaparnas villkor och Nuläge – utveckling 2011–2012”. Här återupprepas viss information samtidigt som ny information tillkommer. Det framkommer att kulturnämnden avsätter årligen 22 miljoner kronor i strategiska uppdrag till de fria kulturaktörerna. Kommunerna i Västra Götalandsregionen behandlas i ett särskilt avsnitt. Här framgår att ”Vi har under den korta tid som stått till förfogande försökt få en bild av prioriterade och önskade utvecklingsområden i kommunerna. Någon kommunal entydig bild kan inte ges. Eftersom förutsättningarna för de 49 kommunerna ser mycket olika ut” (s. 18). En slutsats som dras är att de två av Västra Götalandsregionens antagna handlingsprogram som särskilt stärker flera önskade utvecklingsområden i kommunerna är ”Att näringsutveckla kultursektorn” och ”Natur och kulturturism”.

Referenser görs bakåt i tiden till 1998 och den dåvarande kulturpolitiska strategin och handlingsprogram. ”Det mest konkreta resultatet av detta program är att kulturförvaltningen nu är med i visionsarbetet Centrala Älvstaden, ett av norra Europas större stadsutvecklingsprogram” (s. 18). Vi kan också läsa att flera kommuner i regionen har börjat arbeta med kulturplanering på ett strategiskt sätt. Ett arbete med ett regionalt laboratorium (Cultural Planning Laboratory (CPL)) omnämns vars uppgift är att stödja de kommuner som valt att arbeta med metoden. Tio pilotkommuner har påbörjat processen där metoden ska ses som ett verktyg i samhällsplaneringen där konst, kreativitet, civilsamhälle och innovationsförmåga sätts i centrum för lång och hållbar utveckling. Det framkommer vidare att ett dialogforum med namnet ”Kultur som förändrar” har genomförts med representation av de 49 ingående kommunerna i regionen där barns behov lyftes fram som ett prioriterat område och ett område som kommunerna uttryckte att de ville samarbeta kring. ”Där föddes iden om ’Kulturplaneterna’ ” (s. 19). Här framgår att genom att identifiera lediga lokaler (exempelvis en stängd teater eller fritidsgårdar på sommaren), lokala och professionella kulturarbetare, samt lyfta fram olika stödsystem skulle barn som befinner sig i någon form av utsatthet få möjlighet till meningsfull verksamhet. ”Genom ’kulturplaneterna’ skapades även nya möjligheter för kulturarbetare att försörja sig på” (s. 19).

Av texterna framgår också att det finns barnkultursamordnare inom kommunerna och att kultur i skolan ses som ett viktigt område vilket medför att föreliggande kulturplan kommer att kompletteras med en ansökan om nationella medel i Skapande skola inför 2012. I samtal med Kulturrådet har framförts att de regionala insatserna bland annat kommer att omfatta ”Strategier för att öka elevers inflytande över sitt lärande och kulturen som verktyg i lärandet” (s. 19). Ett större projekt inom ett av handlingsprogrammen inom Västra Götalandsregionen ”Rätt att vara med” fokuserar på hur skola och närsamhället bättre kan samverka i lärande.

I kulturplanen konstateras att flera av Västra Götalands scenkonstinstitutioner har nationell och internationell lyskraft ”Det är här nya konstnärliga uttryck prövas och det mest intressanta produceras” (s. 20). Kvalitén och professionalismen på produktioner för barn och unga sägs vara stor. Under rubriken ”Natur- och kulturarv” framgår att ”En av de viktigaste frågorna är digitalisering och tillgänglighet till hela det kulturella arbetet” (s. 22). I texten sägs att Västra Götalandsregionen har

varit en pionjär på området och har i samarbete med Historiska museet och Riksantikvarieämbetet utvecklat K-samsök. Av texten framgår att planerade insatser inom området under 2011–2012 är att ”Utveckla museernas arbete av och med barn och unga” (s. 22).

En del av Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) behandlar bild och form samt gjorda prioriteringar under rubrikerna ”Bild och form” samt ”Regionala och lokala prioriteringar bild och form”. Under rubriken ”Regionala och lokala prioriteringar bild och form” återfinns underrubriken ”Mänskliga rättigheter inom kulturarv/bild och form”. Här talas om Röhsska museets projekt ”Kristallklara konstellationer” där museet arbetar tillsammans med ungdomar med invandrarbakgrund och glasblåsare i Småland. En nysatsning av Göteborgs stadsmuseum på barnens museum omnämns samt den regionala mångkulturskonsulentens arbete och ”Västarvets ”Kan själv” ett deltagandeprojekt med barn från 0-3 år” (s. 23).

I Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) har konst- och kulturfrämjande verksamhet, inklusive hemslöjd och film slagits samman under ett avsnitt med samma rubrik. Här anges att Kultur i Väst är arbetsgivare för konsulenter inom konst, dans, mångkultur, regional biblioteksverksamhet samt musik inom det regionala musikuppdraget, arkitektur och barn och unga. ”Västra Götalands hemslöjds konsulenter arbetar för att öka intresset och kunskapen om hemslöjden i länet” (s. 24). Det framgår bland annat att de genomför slöjdedarutbildningar för att öka barns och ungas möjlighet till slöjdande och arbetar också med att stärka hemslöjden som näring. Under denna rubrik framkommer också att Göteborgs kommun som enda enskilda kommun i landet får nationellt stöd för sina konsulenter och att de genom sitt arbete har stärkt barns och ungas möjlighet att på olika sätt möta dans och konst.

KulturUngdoms verksamhet sägs vara efterfrågad av kommunerna och att deras arbete med att synliggöra och konkretisera ungas initiativ anses som viktigt. ”Filmkonsulenterna bedriver idag ett strategiskt och långsiktigt arbete kring skolbio och ungas eget skapande med regionens 49 kommuner” (s. 24). Av Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) framgår att konsulenterna har utvecklat en plantskola för unga filmare och att en strategigrupp har bildats med andra aktörer som arbetar med barn och ungas eget filmskapande. Vi kan läsa att Riksteatern Västra Götaland också arbetar med aktiviteter för barn och unga.

Regionens biblioteksverksamhet behandlas även den i kulturplanen. Den regionala biblioteksverksamheten som drivs genom Kultur i Väst anses som betydelsefull utifrån ett kommunalt utvecklingsperspektiv. Här talas bland annat om barnens Bibliotek. Även i detta kapitel görs kopplingar mot mänskliga rättigheter, det avsnittet har också rubriken ”Mänskliga rättigheter inom främjandeverksamhet”. Under denna rubrik talas om en dansfestival för barn och unga (Sattelit) som drivs av danskonsulenterna i Göteborg Stad. Mångkulturskonsulentens metod ”Kultur i exil” beskrivs som ett sätt att synliggöra den interkulturella föreningsverksamheten i kommunal miljö och danskontorets och danskonsulenternas metodarbete kring ”Community Dance” presenteras som ett exempel på hur mänskliga rättigheter kan utvecklas i de regionala främjandeverksamheterna.

Under rubriken ”Regionala föreningsarkiv” konstateras att de regionala föreningsarkiven har en betydande uppgift i det kulturpolitiska arbetet och deltar tillsammans med andra uppdragstagare i strategiskt och praktiskt arbete. Under rubriken ”Övrigt” framkommer bland annat att arrangörsstödet för barn och unga förstärks och att allas rätt till kulturupplevelser och eget skapande i och med detta förstärks. I detta sammanhang nämns också KulturUngdoms K-peng.

I slutet av Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) presenteras och beskrivs en rad utvecklingsområden som regionen vill diskutera i samverkan med den nationella nivån. Dessa områden är; Filmens framtidsformer, Trappan, Dansområdet, Musik Direkt, Kulturarvsområdet, Den samtida musiken, El Sistema, Interkulturell pedagogik, En plattform för ungas delaktighet, En nationell plattform för arkitektur med fokus på barn och ungas deltagande, Ett tidskriftscentrum samt Bild- och formområdet. Västra Götalandsregionen sägs bland annat vilja utveckla dansen med argument att dansen är ett område som engagerar många i regionen. ”Både den unga generationen och grupper med olika etnisk bakgrund brukar dansen till att stärka de sociala sambanden och utveckla former inom den egna kulturens möjligheter att utvecklas” (s. 27). Av Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) framgår att barn- och ungdomsperspektivet skall prioriteras och att idéer kring nästkommande generationers möjligheter att delta och påverka kommer att stärkas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Det framkommer också en ambition om att utveckla kopplingen mellan dans och folkhälsa som ett nytt strategiskt område och nya satsningar kring dans och funktionsnedsättning utlovas.

KulturUngdom nämns genomgående i kulturplanen denna gång i samband med identifierade utvecklingsområden och som en samarbetspartner till Musik Direkt. ”Kulturungdom har ambitionen att utveckla Musik Direkt tillsammans med länsmusikaktörer till att bli en progressiv plattform för gränsöverskridande nationellt och internationellt samarbete AV och MED unga musikintresserade” (s. 28). Av texten framgår att Musik Direkt vill stärka möjligheten till delaktighet i samtliga delar av projektet genom att t ex lyfta fram det unga arrangörsledet som anses utföra en viktig del av det unga musiklivet i Sverige. En ambition som uttrycks är att få fler tjejer att stanna kvar i sitt musicerande. Vi kan också läsa att KulturUngdoms ambition är att genom samarbeten, bredda och profilera Musik Direkt med fokus på tillgänglighet, mångfald och jämställdhet.

Av Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) framgår att regionen vill utveckla El Sistema som är ett socialt och musikaliskt projekt med rötterna från Venezuela. Grundtanken är att genom den klassiska musiken ge barn alternativ till vardagen och det framgår att modellen ska prövas i Hammarkullen utanför Göteborg. Västra Götaland vill utveckla modellen för att stärka regionens mångåriga arbete med barn och unga med ett tydligt budskap om kulturens potential för att växa som människa. ”Modellen stärker integrationen, motverkar social snedrekrytering och ger en bred bas för rekrytering av orkestermusiker i framtiden” (s. 29).

Främlingsfientligheten breder ut sig i Europa konstateras det i Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013). Västra Götalandsregionen vill utveckla interkulturell pedagogik och ett nätverk kring interkulturell pedagogik har bildats i Västra Götaland. ”Alla krafter, inklusive kulturen och dessa aktörer, måste förenas kring kunskapsbildningen kring hur man skapar en inkluderande pedagogik och hur konsten kan bidra till lärandet och interkulturell dialog” (s. 29).

Vi kan läsa att Svensk kulturpolitik under många år har prioriterat ungas rätt till deltagande. ”Västra Götalandsregionen vill utveckla en starkare plattform för kunskapsöverföring och metodutveckling med fokus på ungas delaktighet” (s. 30). I texten sägs inte hur detta ska ske men hänvisningar görs till KulturUngdoms nätverk som betydelsefullt och det framgår också att regionen vill utveckla en nationell plattform för arkitektur med fokus på barn och ungdomars deltagande.

I Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) konstateras det att i Västra Götaland finns en omfattande kulturtidskriftsproduktion ofta med unga som saknar motstycke i Sverige. Ett 35-tal tidskrifter är kopplade till Medieverkstan i Göteborg där Tidskriftsverkstan ingår.

Västra Götalandsregionens kulturplan (2011–2013) innehåller också två tillägg, det ena har rubriken ”Regional biblioteksverksamhet” och den andra ”Hemslöjdsfrämjande verksamheten”. Centrala nyckelvärden i den regionala biblioteksverksamheten i Västra Götaland sägs vara ordet, språket och litteraturen och verksamheten sägs syfta till lokal utveckling men också till individuell utveckling och personliga upplevelser. Några prioriteringar görs och dessa är samlade under delrubriken ”Planerade insatser, främjande verksamhet inklusive bibliotek och film” och här framkommer ambitioner om att fortsätta att utveckla metoder och pedagogisk verksamhet, satsningar på Barnens bibliotek vidare finns tankar på att belysa mångkulturalism och hälsa. Film pedagogisk verksamhet prioriteras också bland annat genom skolbiodagar i fyra kommuner, fortbildning för skolledare samt nätverksträffar med bl a skolbioverksamhet.

Det andra tillägget i kulturplanen omfattar Hemslöjdsfrämjande verksamhet varvid det framkommer att hemslöjdskonsulenterna i Västra Götaland ska öka intresset för kunskapen om hemslöjd i hela regionen. I Västarvet arbetar sju hemslöjdskonsulenter. Vi får veta att Hemslöjdskonsulenterna i Västra Götaland arbetar föredömligt med barn och unga. ”Hemslöjden är en tillgång i en pedagogik där handens och hjärnans kunskap utvecklas tillsammans” (tilläggsbilaga 8.10). Här framgår också att studiedagar för barngrupper och fortbildning för lärare och andra pedagoger som arbetar med barn och ungdomar arrangeras kontinuerligt. Konkreta mål anges som att genomföra pedagogisk verksamhet för minst 500 barn år 2011 och att i samarbete med läns hemslöjdsföreningarna starta nya slöjdklubbar.

Identifierade grupper och/eller grupper av individer

I de olika kulturplanerna ingående i denna rapport har en mängd grupper och/eller grupper av individer omnämnts i olika sammanhang. Jag kommer här nedan att ge exempel på hur dessa grupper eller grupper av individer omskrivs och beskrivs i kulturplanerna. En viss överlappning kan förekomma då individer/eller grupper av individer också omnämns under andra rubriker som under rubrikerna Kulturpolitiska mål och Kulturpolitiska sakområden.

Regional Kulturplan (2011–2013) för och Norrbotten samt komplettering för 2012

I Kulturplan (2011–2013) för Norrbotten finns en ambition om att det ska bli enklare att delta i kulturlivet var man än bor eller befinner sig. ”Tillgänglighet innebär dessutom att kulturen ska vara tillgänglig för alla i Norrbotten, även för alla med någon form av funktionshinder” (s. 7). Av Norrbottens kulturplan framkommer att ”Barn och ungdomar ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet” (s. 7). Genomgående i kulturplanen och inom varje område finns rubriken barn och unga medtagen och en ambition uttrycks om att dessa ska prioriteras i verksamheten.

Ambitioner om att stärka de fem nationella minoriteterna sverigefinnar, tornedalingar, romer, judar och samer framgår vid ett flertal tillfällen i kulturplanen vilket följande citat visar: ”De prioriterade områdena är: Insatser för att stärka de nationella minoriteternas kulturliv i Norrbotten” (s. 7). Lite längre fram i kulturplanen talas om ”Nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv” (s. 28) och på ett annat ställe i kulturplanen konstateras att vi arbetar för öppenhet och tolerans. ”Av naturliga skäl är för Norrbotten ett av de prioriterade kulturpolitiska områdena de nationella minoriteterna” (s. 38).

En annan grupp av individer som omnämns är turisterna. Turisterna omnämns som viktiga för utvecklingen av kulturen i länet. ”Konsten lockar också mängder av turister till våra utställningar av

olika slag tillsammans med kulturmiljöer och kulturarv och är viktig för utveckling av länets profil” (s. 10).

Regional kulturplan för Skåne (2011–2012)

I början av regional kulturplan för Skåne (2011–2012) talas om att det lokala kulturlivet kan säkerställa att medborgarna får möjlighet att organisera sig utifrån sina egna intressen och därigenom får möjlighet att möta olika kulturella uttryck. Det talas om barns och ungas rätt till kultur. ”Kanske kan det ökade samspelet mellan de kulturpolitiska nivåerna i Skåne också utveckla samspelet mellan kulturskolorna i Skåne och därigenom öka deras genomslag och bidrag till barns och ungas rätt till kultur?” (s. 2). Prioriteringen av barn och unga återkommer då och då i kulturplanen. ”Den konstfrämjande verksamheten ska arbeta med informationsspridning, nätverk, omvärldsanalyser och rapporter samt stödja och utveckla det konstpedagogiska arbetet i regionen och rikta en del av arbetet mot målgruppen barn och unga” (s. 40). I kulturplanen kan vi läsa att kulturen ses som en del av vård och hälsa. ”Målgruppen för kultur i vården är främst äldre inom kommunerna särskilda boenden, psykiskt sjuka samt barn och unga på sjukhus” (s. 44). Vi kan också läsa att ”Målgruppen för kulturpedagogiken är lärare och andra pedagoger som har barn och unga som sin målgrupp” (s. 46).

I kulturplanen konstateras att den regionala samverkan kring de kulturpolitiska prioriteringarna syftar till att utveckla kulturen i Skåne genom att bland annat stärka medborgarperspektivet i den nationella och regionala kulturpolitiken genom att öka kommunernas inflytande. Ibland talas om alla medborgare, ibland om dialogen med medborgarna. ”Malmö Museer, organisatoriskt en förvaltning i Malmö stad. Är det största museet i Skåne och strävar efter att vara en attraktiv kunskapskälla och mötesplats för alla medborgare i Skåne” (s. 38). Skånes Hembygdsförbund är en ideell paraplyorganisation för den skånska hembygdsrörelsen med 104 medlemsföreningar och deras uppgift presenteras vara ”att vårda och utveckla det lokala kulturarvet samt göra det tillgängligt för alla” (s. 39). I samband med bibliotekens roll talas om allas tillgång ”för delaktighet och allas tillgång till information, lärande, litteratur och kulturupplevelser” (s. 19).

Skånes mångkulturella invånare prioriteras ”Den kulturella mångfalden i Skåne ska tas tillvara som en resurs för att utveckla regionen” (s. 27). Det framgår i kulturplanen att genom närheten till Danmark och övriga Europa öppnar sig en stor arbetsmarknad. ”Kulturklimatet och närheten till kontinenten lockar kulturarbetare från hela landet att bosätta sig i regionen” (s. 47) och ”Genom närheten till Köpenhamn öppnas en stor arbetsmarknad för skånska kulturarbetare” (s. 47).

Regional Kulturplan (2011–2013) region Gotland

Av kulturplan för Gotland talas om att ”alla” som bor och verkar på Gotland samt barn och unga på Gotland är en prioriterad målgrupp. ”På Gotland ska alla, med barn och unga som särskilt prioriterad målgrupp, ha tillgång till ett stimulerande kulturutbud som bidrar till att utveckla individ och samhälle på demokratisk grund” (s. 4). Det talas även om tillgänglighet. ”Tillgång till rum för kultur ska vara tillgängliga för alla / ... ” (s.10). Lite då och då nämns att barn och unga är en prioriterad grupp som till exempel inom den hemslöjdsfrämjande verksamheten ”Barn och ungdom har länge utgjort en prioriterad målgrupp” (s. 45).

Besöksnäringen på Gotland omsätter 1,7 miljarder årligen (inklusive resor). 800 000 besökare kommer till ön varje år varav 500 000 under tre sommarmånader. Medeltidsveckan lockar årligen – under en vecka – 40 000 besökare och den omsätter 124 miljoner kronor (2009). Det är lätt att konstatera att

Ingmar Bergman som var bosatt och verksam på Fårö under lång tid har stärkt attraktionskraften till regionen. I kulturplanen omnämns bland annat Bergmanveckan och Stiftelsen Bergmancenter på Fårö och deras verksamhet.

Gotlands Museum strävar efter att vara en transparent kulturmötesplats med dialog och samverkan som ledord. ”Oavsett ålder, kön, eller funktionshinder, etnisk eller kulturell bakgrund ska museets besökare få goda upplevelser med möjlighet till reflexion och kreativitet” (s. 48). Inom biblioteksväsendet på Gotland talas om att ”Utmaningen under senare år är att nå de grupper som inte känner till eller känner sig hemma på biblioteken, att erbjuda allas möjligheter till delaktighet i samhällsutvecklingen” (s. 56). I detta sammanhang nämns också barns och ungas rätt till och förmåga att orientera sig i litteratur och medier.

Region Hallands kulturplan (2011–2013)

Region Halland har en utvecklingsplan för att öka barns och ungas möjligheter att ta del av kulturella tillgångar i hela Halland. Ett syfte med planen är att förbättra skolelevs möjligheter att besöka kulturplatser som speglar Hallands historia.

Ett annat syfte är att varje halländsk elev efter genomgången grundskola ska ha ökade kunskaper om Hallands kulturliv och kulturarv. Varje elev ska också ha utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och ha fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturbud (s. 22).

Planen omfattar bland annat Bonadsmuseet i Unnaryd, Elias Friesmuseet i Femsjö samt Hembygdsgården Lindekullen i Hylte kommun.

Teater Halland arbetar ofta i grundskolan och gymnasiet utifrån speciella teman. ”Under 2010 har satsningar gjorts på genus- och HBT-relaterade frågeställningar” (s. 27). Teatern arbetar med pedagogiska verkstäder och föreläsningar knutna till teman och föreställningar i repertoaren. ”Vad gäller genus-, mångfald-, och tillgänglighetsteman arbetar teatern kontinuerligt med dessa frågor” (s. 31). Vidare framgår att Teater Halland arbetar med projekt ritade till ungdomar. Som exempel nämns ett projekt i samarbete mellan internationella och svenska scenkonstnärer, världsarvet radiostationen Grimeton och ett danskt världsarv. Genom projektet lär halländska och danska barn känna den lokala historien och det lokala kulturarvet. Ett årligt återkommande ungdomsutbyte med en fransk teatergrupp omnämns också. Fokus på samarbetet har legat på hur det är att vara ung kvinna i Europa i dag.

Teater Halland vill också utveckla kontakter för teatern och halländska skolor med UNESCO:s skolnätverk ASPNET samt en internationell organisation och nätverk, Life-Link. Teater Halland vill samarbeta med ungdomar och kulturinstitutionerna i Halland för att arrangera och vara spelplats för en årlig ungunderfestival samt fortsätta och utveckla ett påbörjat samarbete med arbetsförmedlingen och studieförbunden om insatser för arbetslösa och marginaliserade grupper inom bland annat omsorg och psykiatrisk vård.

I Region Hallands kulturplan talas också om att verka över generationsgränserna och att vara en del i folkbildningen.

Teater Halland vill föra folkbildningsverksamheten vidare genom föreställningar och föreläsningsserier, och också utveckla nya former för diskussion och idédebatt med publiken. Detta kan ske genom att skapa möten mellan barn, vuxna och aktörer där

dessa på ett jämbördigt sätt över generationsgränserna kan diskutera frågeställningar i samtiden (s. 31).

När det gäller Dans i Halland framkommer i Region Hallands kulturplan (2011–2013) att de internationella kontakterna behöver utvecklas för att de ska nå målen med den halländska dansverksamheten. För att möjliggöra detta nämns som exempel ”IETM, en sammanslutning för teaterhus över hela världen, och med EU-projektet Modul dance, som syftar till att knyta samman aktörer i olika länder” (s. 33).

Musik i Halland erbjuder konserter för speciella målgrupper som vårdtagare inom äldreomsorgen och under temat Musik i vården har ungefär 170 konserter genomförts. Andra målgrupper som nämns är pensionärsföreningar, föreläsningföreningar och hembygdsföreningar. Här framkommer också av Region Hallands kulturplan (2011–2013) att ”Region Halland har ett kulturpolitiskt ansvar för att professionella och konstnärligt kvalitativ kultur och musik är tillgänglig för alla” (s. 39).

I kulturplan för Region Halland (2011–2013) framgår att kulturlivet bör få en ökad roll i högskoleutbildningen och därför har ett samarbete utvecklats mellan lärarutbildning, kulturkonsulenter och kulturinstitutioner. Målet är att ge lärarstudenter en första introduktion i de estetiska lärprocesserna. Under rubriken ”Vidgade vyer” framkommer en strävan efter att skaffa erfarenheter av det nya som sker i vår omvärld. En ansökan till EU har lämnats in som syftar till att öka kunskapen om och intresset för Öresunds-, Kattegatt- och Skagerackområdet gemensamma kulturarv. En förhoppning om ett utökat samarbete med Västra Götalandsregionen och Region Skåne uttrycks också.

Film i Halland ingår som en del av kulturplan för Region Halland (2011–2013). I kulturplanen beskrivs Film i Hallands geografiska läge mellan Film i Skåne och Film i Väst som intressant. I kulturplanen framgår att Film i Halland ansluter sig till de mål och principer som finns i European Charter for Media Literacy som är ett uttalande från Europeiska kommissionen från 2007 om stöd och utveckling av mediekunnighet i Europa. ”I linje med detta stödjer Film i Halland principen att alla, oavsett ålder, ska ha möjlighet att inom både formell och informell utbildning utveckla de förmågor och kunskaper som behövs för att öka nöjet, förståelsen och utforskningen av olika medier” (s. 59). Vidare framgår att Film i Halland medvetet arbetar för en ökad jämställdhet och mångfald och vill därför förstärka insatserna för att öka kvinnorepresentationen inom branschen. ”En social, etnisk och kulturell mångfald ska speglas i verksamheten” (s. 60). Film i Hallands uppgift och ambition uttrycks vara att ”... / hjälpa barn och ungdomar att lära sig att uttrycka sig med rörliga bilder, så att de får möjlighet till kvalitativa filmupplevelser och till att fördjupa sina kunskaper om film” (s. 60).

Av Region Hallands kulturplan (2011–2013) framkommer att den regionala biblioteksverksamheten särskilt ska uppmärksamma vissa grupper, exempelvis barn och unga, funktionshindrade och alla som har behov av medier på andra språk än svenska. Det ses som en uppgift att tillgängliggöra innehållet i medier och se till att möten mellan människor och berättelser kommer till stånd. ”Bibliotekens grund är yttrandefrihet och allas möjligheter att ta del av en mångfald av information och kultur” (s. 61). Det framgår att ”Biblioteken är viktiga för demokratin, de möjliggör livslångt lärande och samhällsengagemang” (s. 61). Ett antal utvecklingsmöjligheter presenteras. Dessa utvecklingsmöjligheter kopplas mot den framtagna Biblioteksstrategi för Halland (2010–2020). Här kan vi läsa att barns och ungas tillgång till litteratur och digitalt material för personlig utveckling prioriteras. Vi kan också läsa om andra prioriteringar. ”Viktiga områden att förstärka är elevers tillgång till skolbibliotekstjänster, funktionshindrades tillgång till medier samt tillgång till litteratur på andra språk än svenska” (s. 63). I Region Hallands kulturplan (2011–2013) refereras till

folkhälsoforskning som visat på att barns och vuxnas hälsa påverkas av vilken delaktighet de känner i samhället och av om de upplever en känsla av sammanhang. Här menar man att Biblioteken fyller en uppgift genom att göra tekniken tillgänglig och genom att bidra till ökad informationskompetens. Vi kan också läsa att ”Alla är inte digitalt delaktiga” (s. 64) och att ”Detta utgör ett stort demokratiskt problem när myndigheter, organisationer och företag gör sin information tillgänglig enbart digital” (s. 64). Fortsättningsvis att ”En pedagogisk insats behövs därför för att minska det digitala utanförskapet. Detta är inte en generationsfråga – det förekommer i alla åldrar – men är störst bland äldre, lågutbildade, låginkomsttagare och kvinnor (s.64). Hallands Arkivförbund (HAF) har som ambition att tillgängliggöra sitt innehåll. ”Inte minst för skolorna är detta angeläget, att de kan använda arkiven som en pedagogisk resurs” (s. 67).

En sida av Region Hallands kulturplan (2011–2013) har rubriken *Civilsamhället – delaktighet och arrangörskap*. Här framgår att;

Region Halland ska skapa nya möjligheter för bildningsorganisationer och ideella föreningar att medverka till att Halland blir en ledande region dels för arrangörsutveckling, dels för civilsamhällets delaktighet i den regionala kulturverksamheten. Ny publik ska sökas på nya platser (s. 68).

Men det är fler aktörer som anges för att visionen som citerats här ovan ska kunna uppnås. Hallands bildningsförbund och Riksteatern Halland utses som drivkrafter i samverkan med Musik i Halland, teater- och musikföreningar, bygdegårdsföreningar, hembygdsföreningar, föreläsningsföreningar ”och – särskilt med – nya arrangörsföreningar som utvecklas för barn och unga. Företag ska vara medarrangörer” (s. 68). En del av kulturplanen har rubriken ”Handslag Halland – en samverkansmodell för ideella kultursektorn” (s. 70) och i en rapport med samma namn konstateras att ”Samverkansmodellen ger Halland en unik kulturell infrastruktur” (s. 71).

Av Region Hallands kulturplan (2011–2013) framgår att Riksteatern Halland har som ambition att förutom professionell teater till barn och ungdomar i grundskolan också verka för att alla invånare i Halland ska ha tillgång till god teater. Ett antal utvecklingsmöjligheter anges i kulturplanen för Riksteatern Halland. Ett område som behandlas är kultur som redskap för att skapa hälsa bland hallänningar och att öka tillgängligheten till kulturupplevelsers spridning via arbetsplatser. ”På området kultur i vården bör en utveckling ske så att vårdtagare i Halland ska kunna ta del av hela scenkonsten” (s. 73). Entreprenörskap och det fria kulturlivet lyfts fram som en utvecklingsmöjlighet och en vilja att stimulera och hjälpa kreativa människor till innovation inom scenkonsten. ”Det är också viktigt att stimulera ungt arrangörskap och ungt entreprenörskap exempelvis genom ett internationellt utbytesprogram för unga halländska kulturaktörer” (s. 74). Kultur i skolan lyfts också fram som en arena med utvecklingsmöjligheter. Riksteatern Halland vill initiera regionala möten med elever för att förstå hur deras delaktighet inom kulturområdet kan öka. Det finns till exempel en ambition om att främja samarbeten som gäller Skapande skola. ”Riksteatern Halland vill ha en framträdande roll i arbetet med att skapa en arena för att integrera kulturen i skolan” (s 73) och ”För att nå framgång när det gäller att integrera kulturen i skolan är det viktigt att eleverna får ge sina synpunkter” (s. 73). Satsningen Skapade skola anses ge goda möjligheter att öka kulturinslaget i den halländska skolan med motivet att de kommunala och regionala resurserna kan komplettera varandra.

Hallands bildningsförbunds utvecklingsmöjligheter behandlas i kulturplan för Region Halland (2011–2013). Här poängteras igen visionen om att underlätta för kulturarbetare att bo och verka i Halland. ”Särskilt viktigt är detta för unga kulturarbetares utveckling” (s. 76). Här talas om att stötta unga begåvningar och om växthus för halländsk scenkonst. De talas också om de 74 hembygdsföreningarna

och deras 24 000 medlemmar som en resurs för skolan genom en påbörjad digitalisering och en ökad tillgänglighet och attraktivitet av föreningarnas bilder och arkiv. Här omnämns också kulturens möjlighet att främja det friska och att motverka eller fördröja åldersrelaterade sjukdomar.

I Region Hallands kulturplan (2011–2013) talas också om att *vända riktning*. Med detta avses en ambition om att Hallands läge mellan storregionerna Skåne och Västra Götaland måste utnyttjas till Hallands fördel. Det framgår att det är vanligt att kulturevenemang i Göteborg, Helsingborg och Malmö besöks av boende i Halland. Det är något som man vill ändra på med bland annat framträdande i Halland av nationell och internationellt turnerande kultur. Arbetet med att skapa långsiktiga internationella kultursamarbeten mellan kulturarbetare från Halland och kollegor från andra länder är ett prioriterat område. ”Det gäller även samarbeten mellan halländska kulturarbetare med svensk bakgrund och de som har annan etnisk bakgrund” (s. 79).

Regional kulturplan (2011–2012) för Västra Götalandsregionen

Av underlag till regional kulturplan (2011–2012) för Västra Götalandsregionen framgår att regionen under tio år har genomfört en omstrukturering för att ”tillgodose kvinnors och mäns, pojkars och flickors behov och möjlighet att delta i kulturella aktiviteter” (s. 1). Det framkommer vidare att likställighetsprincipen tillämpas: ”[A]lla ska ha lika möjlighet att ta del av kulturutbudet samt att medverka och delta i kulturlivet på lika villkor i Västra Götaland” (s. 1). Det talas även om strukturförbättringar som har genomförts för att ”bättre tillgodose medborgarnas behov” (s. 6). Det framkommer också på många olika ställen i kulturplanen att barn och unga är en prioriterad grupp. Inom främjande verksamheten talas om ”att stärka ungas eget skapande” (s. 7).

I kulturplanen konstateras att Västra Götalandsregionen under de senaste åren arbetet målmedvetet för att förbättra dansens villkor. ”Dansbyrån, en resurs för de fria dansarna, har ett kulturstrategiskt uppdrag liksom Danskompaniet SPINN, som är Sveriges första helt integrerade danskompani med medlemmar både med och utan funktionshinder” (s. 8). Andra organisationer som har ett strategiskt uppdrag är ”Share Music (integrerad blandad verksamhet) och Very Special Arts (konstnärer med funktionshinder” (s. 16). Av kulturplanen framgår att kulturstrategiska uppdrag även kan handla om stöd till föreningar som organiserar ”våra nya svenskars kulturkompetens och som särskilt behöver synliggöras och hitta nya nätverk” (s. 16).

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) framgår också att kulturnämnden ger stöd till Göteborgs filmfestival som sägs vara en av Europas största publika filmfestivaler. Vi kan läsa att Göteborg Stad har ett särskilt utvecklat kulturstöd som syftar till att främja ett mångsidigt kulturliv i staden. ”Stödet ska bidra till förnyelse av konstnärliga uttryck och/eller produktionsformer, ett rikt utbud för barn och ungdom, kulturell mångfald samt att nå nya publikgrupper. Vi kan också läsa att KulturUngdom arbetar ”föredömligt med de horisontella perspektiven jämställdhet, internationalisering, mångfald och tillgänglighet” (s. 9).

Verksamheten för kompetensutveckling vid Trappan vänder sig till kulturskapare inom scen-, ton-, film och TV-området. Trappans verksamhet ses som viktig vilket följande citat visar. ”Trappans verksamhet är av stor betydelse för kulturskaparnas möjlighet att verka i Västra Götaland” (s. 10).

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) beskrivs ett projekt som har namnet ”Städer som sticker ut” där 12 av Skaraborgs kommuner ingår och har fokus på kultur som motor. Projektet leds av föreningen TILLT och har knutits till EU-projektet Creative City Challenge

som i sin tur syftar till att stärka de kreativa näringarnas roll i främjandet av lokal och regional samhällsutveckling i Nordsjöregionen. Förhoppningar ställs även på ett EU-projekt (KulturKraft Väst) som en möjlighet att bredda arbetsmarknaden för kulturskaparna i regionen.

När det gäller tillgänglighet till kultur för funktionsnedsatta personer driver Kultur i Väst en webbplats (www.tillganglig-kultur.nu) och när det gäller anpassad information finns enheten Centrum för tillgänglig information (CTI). Dessa producerar bland annat en taltidning och i Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) under huvudrubriken *Regionala och lokala prioriteringar scenkonst* och underrubriken *Mänskliga rättigheter inom scenkonstområdet* kan vi läsa att ”Tillgänglighetsfrågor är prioriterade hos alla de verksamheter som idag har statlig medfinansiering” (s. 21).

I kulturplanen konstateras att ”Nya satsningar kring dans och funktionsnedsättning utvecklas” tillsammans med kommunerna i regionen (s. 27). Som exempel nämns regionteater Västs projekt ID med tema kön och identitet, Folkteaterns textade föreställningar samt Göteborg Stadsteaters arbete med mänskliga rättigheter som i texten bedöms som föredömligt. ”Göteborgs Symfonikers samarbete med etniska minoriteter och radionätverk samt deras verksamhet i Hammarkullen som är ett exempel på hur interkulturella möten är möjliga” (s. 21). Kultur Västs mångkulturkonsulents arbete med de regionala institutionerna sägs vara ett ständigt pågående arbete och att en verktygslåda har tagits fram som ett hjälpmedel i detta arbete.

Sammanfattning regionernas kulturplaner

I de olika kulturplanerna framgår en rad identifierade sakområden såsom bild- och formkonst, teater, musik, dans, museiverksamhet, regionala arkiven, kulturmiljövård, film, hemslöjd, biblioteken, litteraturen, konsulentverksamhet samt kultur och hälsa.

Med utgångspunkt från föreliggande undersökning är det möjligt att dra slutsatsen att det inom samtliga regioner har gjorts en omfattande inventering av verksamma aktörer, dess innehåll och aktiviteter inom hela kulturområdet. Resultatet visar också att samtliga regioner har en hög ambition om att kulturen ska prioriteras och omfatta barn och unga.

- I flertalet av kulturplanerna prioriteras det processinriktade arbetssättet där en bred samverkan eftersträvas med regionernas kulturpolitiska aktörer.
- I Västra Götalandsregionens underlag talas om ledorden samarbete, mänskliga rättigheter, kulturell infrastruktur och kompetensförsörjning.
- I kulturplan för Norrbottens läns landsting talas om kulturplanen som en plan för hur kulturlivet i Norrbotten ska kunna utvecklas i en vidare mening.
- I flertalet av kulturplanerna återfinns en strävan efter att bygga en kulturell infrastruktur inom kulturområdet.
- Barn och ungas eget skapande och deltagande prioriteras genomgående i alla kulturplanerna. Region Halland behandlar samarbetet i ett eget kapitel i kulturplanen. Region Gotland talar om att göra Barnkulturbokslut.
- I samtliga kulturplaner talas om att kulturpolitikens mål är att nå alla medborgare, ett brett medborgarligt deltagande samt en förhoppning om en bred medborgardialog. Region Gotland talar också om att nå nya grupper och ny publik. Speciellt kulturplanen för Norrbotten och Gotland visar på en ambition om att kulturen ska nå ut till alla både i stad och i landsbygd

samt året runt. I Norrbottens kulturplan talas om de långa avstånden och befolkningsstrukturen som en speciell utmaning för tillgängligheten av kultur. Det skrivs också om insatser för att stärka minoriteternas kulturliv.

- I samtliga av kulturplanerna framgår att regionerna vill skapa möjlighet för konstnärer, musiker, dansare, teatergrupper, filmare och andra fria kulturskapare att bo och verka i regionerna.
- I flertalet av kulturplanerna framkommer att regionerna strävar efter att föra en kulturpolitik som ska bidra till ett öppet och demokratiskt samhälle präglat av humanistiska värderingar.
- FN:s Barnkonvention om de mänskliga rättigheterna omnämns i flera av kulturplanerna.
- Begreppet ”Bästa livsplatsen” återkommer kontinuerligt i Hallands kulturplan.
- Av Skånes kulturplan framgår att den kulturella mångfalden i Skåne ska tas tillvara som en resurs för regionen. Liknande skrivningar återfinns i Hallands kulturplan.
- I flertalet av kulturplanerna framkommer att kulturpolitiken ska utgöra ett bidrag i integrationsarbetet och på så sätt värna om alla människors lika värde.
- Tillgänglighet till kultur behandlas i alla kulturplaner. Här framgår att hänsyn ska tas till den särskilda situation eller de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning lever med.
- I alla kulturplaner framgår en ambition om att genomföra pedagogisk verksamhet för barn och unga inom olika kulturområden som dans, film, teater, musik.
- Skolbiblioteken, Skapande skola och musik- och kulturskolor anges i samtliga kulturplaner som strategiskt viktiga aktörer för att nå barn och unga.
- I samtliga kulturplaner kan vi läsa att de kulturella näringarna ses om en potential för att utveckla regionen. Kulturen ses som en viktig del i utvecklingen av turismen och besöksnäringen i regionerna.
- I flera av kulturplanerna ses kultur som en viktig del av medborgarnas hälsa.
- I samtliga kulturplaner behandlas de möjligheter som finns genom användning av Internet och ny teknik. I Hallands kulturplan kan vi läsa att vi lever i en värld där vi genom digital teknik har kommit närmare varandra. I andra kulturplaner talas om betydelse av den virtuella arenan, det talas också om att utveckla webbplatser för kultur i skolan.

Resultatdiskussion och analys

Granskningen och analysen av dokumenten i föreliggande rapport har skett genom textanalys. Analysen har utgått ifrån syftet och forskningsfrågorna för studien. Följande analysmodell har använts i studien.

Analysmodell

Analysenhet

Nivå

Kulturpolitiska grundantaganden/värderingar

Nationell och regional nivå

Kulturpolitiska mål

Nationell och regional nivå

Kulturpolitiska intentioner	Nationell och regional nivå
Kulturpolitiska aktörer	Nationell och regional nivå
Kulturpolitiska sakområden	Nationell och regional nivå
Identifierade grupper och/eller individer	Nationell och regional nivå

Här nedan följer en resultatdiskussion och analys av resultatet av undersökningen samt några ord om arbetets validitet och reliabilitet. Kapitlet är strukturerat med utgångspunkt ifrån forskningsfrågorna på samma sätt som övriga kapitel i denna rapport. I kapitlet diskuteras och analyseras både proposition (2009/10:3) samt de olika regionala kulturplanerna.

Följande underrubriker återfinns i kapitlet, Kulturpolitiska grundantaganden och värderingar, Kulturpolitiska mål, Kulturpolitiska intentioner, Kulturpolitiska aktörer, Kulturpolitiska sakområden samt Identifierade grupper och/eller individer.

Kulturpolitiska grundantaganden och värderingar

Johannisson (2010) talar om en uppdelning mellan ett estetiskt kulturbegrepp som har fokus på utövande och tillägnandet av de traditionella konsterna och ett antropologiskt kulturbegrepp som har fokus på människors totala livssituation. Denna undersökning visar att svensk kulturpolitik fortsättningsvis också används för att förmedla ett medborgarperspektiv där villkoren för människors deltagande i det estetiskt inriktade utbudet samt det egna kulturella utövande prioriterats.

I proposition (2009/10:3) framkommer ett antal grundvärderingar som regeringen gör. Regeringen menar att materiell och ekonomisk hänsyn behöver vägas mot djupare mänskliga, sociala och kulturella värden. Med ett sådant synsätt menar man kan kulturpolitiken bidra till att sprida och förankra en humanistisk människosyn i samhället.

I proposition (2009/10:3) talas om att främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Det talas om att värna alla människors lika värde. Genomgående anges också i propositionen att kulturpolitiken särskilt ska uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

I likhet med SOU (2009:16) kan jag konstatera att den tekniska utvecklingen, globaliseringen samt den etniska och kulturella mångfalden är en realitet i dagens Sverige som vi alla måste förhålla oss till. Detta uppmärksammas både i proposition (2009/10:3) samt i samtliga regioners kulturplaner och ett antal grundantaganden och värderingar görs också utifrån detta. Som exempel kan nämnas betydelsen av ny teknik för att öka tillgängligheten för kultur.

I några av de regionala kulturplanerna talas om att ett processinriktat arbetssätt har tillämpats där kommunerna och kulturlivets intressenter har samarbetat. Det talas också om värdet av att arbeta processinriktat ur ett demokratiskt perspektiv. Samtliga kulturplaner beskriver också pågående samarbeten och den mängd aktörer som omfattas av detta. Noteras kan att arbetet med Västra Götalandsregionens kulturplan har skett i samverkan med 49 kommuner och i dialog med ett stort antal aktörer. Skånes kulturplan har tagits fram i samtal med 33 kommuner, dess kulturliv och

civilsamhället. Hallands kulturplan har tagits fram i samverkan med regionens sex kommuner, kulturorganisationer, ideella organisationer och fria kulturskapare. Norrbottens läns landsting kulturplan har tagits fram tillsammans med de 14 kommuner som finns i länet.

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan anges ett antal ledord som viktiga för att stärka kulturområdet. Dessa är samarbete, mänskliga rättigheter, kulturell infrastruktur och kompetensförsörjning. Region Halland talar om visionen om den "Bästa livsplatsen" i sin kulturplan. Ett begrepp som också ständigt återkommer i texten och beskrivs som regionens utvecklingsstrategi. I Skånes kulturplan beskrivs region Skånes roll som utvecklingsaktör. Mitt intryck utifrån att ha textanalyserat regionernas kulturplaner är att dessa framtagna visioner, strategier eller handlingsplaner kan underlätta arbetet med att implementera kulturpolitiken.

I proposition (2009/10:3) säger sig regeringen ha minskat detaljstyrningen inom kulturområdet genom att ha minskat antalet mål, återrapporteringskraven och de så kallade särskilda uppdragen för myndigheter och övriga institutioner. De menar också att de har tydliggjort sina prioriteringar, det vill säga vad den regionala och lokala kulturpolitiken ska omfatta. Motivet till den minskade detaljstyrningen menar regeringen är att det stora engagemanget för kulturfrågor finns runt om i landet och att det bäst tas tillvara genom att den regionala och lokala nivån får ett tydligare inflytande över kulturpolitikens genomförande. Jag menar dock att det kan finnas en farhåga i att minska kravet på återrapportering och därmed en risk för att målet om en kulturpolitik för alla inte nås. Något som i en förlängning kan innebära att det uppstår ett demokratiskt underskott där inte alla har tillgång till kultur på ett likvärdigt sätt.

Huruvida de kulturpolitiska målen och ambitionerna uppfylls i de olika regionernas kulturplaner kan inte denna rapport ge besked om. Utfallet av detta beror på hur väl målen har implementeras och hur kända de kulturpolitiska målen är av utförarna, se Lipsky (1980) och Schierenbeck (2003). Måluppfyllelsen kan också förstås ur kulturproducentens perspektiv men även utifrån mottagarens eller medskaparens upplevelse. Viss vägledning av måluppfyllelsen av de kulturpolitiska målen kan erhållas genom utvärderingar där brukare och/eller medskapare av kulturella tjänster kan delge sina upplevelser av inflytande, delaktighet och tillgänglighet. Ur detta perspektiv kan de uttalande som regeringen gör i proposition (2009/10:3) tyckas motsägelsefullt där det framgår att kulturen och konstens innehåll inte ska och inte kan styras genom politiska beslut utan att samhället genom en väl genomförd kulturpolitik kan skapa förutsättningar för ett stärkt kulturliv som utvecklas och blomstrar på egna villkor. Utifrån resultatet av textanalysen av de olika kulturplanerna menar jag att förutsättningar för att skapa ett utvecklat kulturliv i hela landet i allra högsta grad är direkt eller indirekt avhängigt de politiska beslut som fattas och även en förutsättning för att vi ska uppnå de kulturpolitiska målen inom regionerna.

Noteras kan att kulturens betydelse för människors hälsa uppmärksammas i proposition (2009/10:3) och även i flera av de regionala kulturplanerna såsom region Halland och region Gotland. Sammanfattningsvis får dock inte området kultur och hälsa speciellt stor uppmärksamhet jämfört med andra områden, som musik, dans och teater vilket kan tyckas anmärkningsvärt.

Kulturpolitiska mål

Christensen, Laegreid, Roness, Røvik (2005) talar om en målförskjutning vilket inträffar när mål har blivit föråldrade till följd av starka samhällsförändringar. Formella och informella normer och värderingar träder fram och har betydelse för verksamheten i offentliga organisationer. I SOU (2010:11) fastslås att kulturpolitiken ska ta sin utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet. I

utredningen framkommer också att de gamla kulturpolitiska målen har blivit föråldrade. Sannerstedt (1997; 2001) menar att realistiskt är att kräva att målen är klara och precisa och att de inte ska komma i konflikt med varandra samt vara lätta att konkretisera.

I proposition (2009/10:3) kan vi läsa om de nya nationella kulturpolitiska målen. Där sägs att kulturen ska vara en dynamisk utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund och att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Genomgående i de olika regionala kulturplanerna prioriteras barn och unga. Detta återkommer inom samtliga områden som definierats som en del av kulturområdet. Vidare kan vi läsa i de nationella kulturpolitiska målen att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Med utgångspunkt från analysen av regionernas kulturplaner finns en viss tveksamhet om att dessa mål är tillräckligt klara och precisa för att kunna konkretiseras på regional och lokal nivå. Till exempel när kan vi säga att kulturen är en dynamisk och utmanande kraft? I avsaknad av definitioner av begrepp och ytterligare preciseringar av målen riskerar dessa att tolkas och förstås på olika sätt. Det finns ett behov av att vässa dessa verktyg.

I de olika regionala kulturplanerna förekommer ofta målbeskrivningar och det uttrycks ofta att insatser skall omfatta alla eller alla medborgare och det talas även om att möta medborgarnas behov. Ibland skrivs om att nå nya grupper som i region Gotlands kulturplan. Ibland görs tillägget i de olika kulturplanerna att kulturen ska vara tillgänglig för medborgare med någon form av funktionshinder eller om att insatser ska stärka de nationella minoriteternas kulturliv. I detta fall torde det vara lättare att uttala sig om måluppfyllelsen eftersom det handlar om en avgränsad grupp av individer.

I Norrbottens kulturplan talas om en åldrande befolkning och ett län med stora avstånd och om ett behov av en stabilare infrastruktur för att tillgodose de kulturpolitiska målen. I Gotlands kulturplan beskrivs ett ö-läge och det skrivs om ett litet befolkningsunderlag. Resultatet av textanalysen visar att varje region har sina speciella utmaningar. Innehållet i kulturplanen från region Norrbotten och region Gotland tyder dock på en medvetenhet om att dessa speciella förutsättningar råder inom regionerna. Texterna visar på en ambition och en vilja om att kulturen ska vara tillgänglig för alla, på landet och i staden samt på virtuella och mobila arenor året om.

Lagergren (2008), Nielsen (2010) och Johannisson (2006;2010) menar att det finns tecken på att kommunal kulturpolitik i allt större utsträckning har knutits samman med tillväxttänkande och ekonomi. De kulturplaner som jag har studerat visar också på att de olika regionerna gör en stark koppling mellan en utvecklad kultursektor och kultursektorns möjlighet till att bidra med tillväxt i regionen.

Kulturens betydelse och dess betydelse som utvecklingskraft för att utveckla regionens attraktivitet återkommer i samtliga regioners kulturplaner. I kulturplanerna konstateras att kommunerna ska medverka till att de kreativa och kulturella näringarna och företagsamheten kan utvecklas och spela den viktiga roll som förväntas av dem. I Gotlands kulturplan talas om att stärka och marknadsföra Gotlands attraktions- och konkurrenskraft. Det talas om Gotland – den magiska ön och om varumärket Gotland. Region Gotland har också inlett ett samarbete med Tillväxtverket för att göra det möjligt för potentiella företagare inom kulturella och kreativa näringar att utveckla sitt företagande på Gotland. I kulturplan för region Gotland sägs att en befolkningsökning är förutsättningen för att bredda arbetsmarknaden och säkerställa servicen över hela ön. Av kulturplanen framgår att hållbar tillväxt och sysselsättning är viktiga regionala mål. Att ordet hållbar används visar på en medvetenhet om att ursprungliga värden kan urholkas till förmån för expansion, kommersialisering och tillväxt. Men inte överraskande pekas ändå de kulturella- och kreativa näringarna ut som de viktigaste på Gotland. Det

finns en medvetenhet om vikten av sysselsättning året om samt att hela Gotland måste ta del av den utvecklingen.

I region Skånes kulturplan anges Näringsliv Skåne som en aktör med argumentet att kulturell tillväxt kan bli ekonomisk tillväxt och regionen har också stöd av den statliga myndigheten Tillväxtverket. I Skåne är samtliga 33 kommuner engagerade i ett projekt med arbetsnamnet Kulturnäring i Skåne. Projektet syftar till att möjliggöra för fler aktörer att bedriva kulturverksamhet som entreprenörer och näringsidkare. I Skånes kulturplan framgår att ambitionen är att låta kulturplanen beskriva hela det kulturpolitiska uppdraget i Skåne för att synliggöra de samlade nationella och regionala resurserna för att kunna utveckla Skåne som kulturregion. Med utgångspunkt av att det i Skånes fall omfattar hela 33 kommuner, dess kulturliv och civilsamhälle kan det tyckas vara en helt nödvändig strategi.

I kulturplan för Halland skriver man om kulturens och kreativitetens betydelse som utvecklingsfaktor och om att kulturentreprenörer har en nyckelroll i denna strävan. I Västra Götalandsregionens kulturplan talas om ett betydande hantverkskluster som har nära samarbete med näringslivet som exempel nämns textilområdet kring Borås. I Västragötalandsregionens kulturplan talas om ett EU-projekt vid namn Trappan som har ett kulturstrategiskt uppdrag att bredda arbetsmarkanden för kulturskapare. Inom Västragötalandsregionen finns också ett handlingsprogram för att näringsutveckla kultursektorn. I Norrbottens kulturplan uttrycks förväntningar om att konsten ska bidra till regional utveckling samt locka mängder av turister till länet likaså talas det om sponsring av teaterverksamhet och samarbete med näringslivet för att öka den regionala tillväxten. Dansverksamheten i Norrbotten ses även den som en tillgång för utvecklingen av de kulturella näringarna likaså sägs slöjd och konsthantverk, speciellt sameslöjden (Duodji) ha ett särskilt värde med koppling till den växande besöksnäringen.

Region Halland vill utveckla Tjolöholms slott för att skapa fler arbetstillfällen bland musiker, konstnärer och andra kulturutövare. Likaså beskrivs Varbergs fästning som en tillgång för upplevelsenäringen.

Flera av regionerna uttrycker en förhoppning om att konstnärer, musiker, dansare, teatergrupper, filmare och andra fria kulturskapare ska kunna bo och verka i regionen inte minst värnar regionerna om de unga kulturentreprenörerna.

Alla dessa exempel ligger helt i linje med de förväntningar som presenteras i proposition (2009/10:3). Där framgår det tydligt att det ses som positivt om det ekonomiska ansvaret för kulturen "... / delas mellan offentliga och privata finansiärer samt ideella krafter" (s. 13) med motivet att kulturens möjlighet till utveckling och oberoende på detta sätt skulle stärkas. Svensk kulturpolitik kan fortfarande sägas ha ett medborgarfokus men att det succesivt sker en glidning, en transformation mot en marknadsanpassning och mot en kommersialisering av kulturen.

Kulturpolitiska intentioner

I kulturproposition (2009/10:3) sägs att kulturpolitiken ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse samtidigt klargörs att innebörden av kvalitet inte ska bli föremål för politiska bedömningar. "Att kvalitet är centralt för kulturpolitiken innebär inte att dess innebörd ska bli föremål för politiska bedömningar" (s. 30). Motivets som regeringen anger för sitt ställningstagande är att vad som anses vara kvalitet varierar mellan tider och platser, genre till genre och mellan grupper och individer. Regeringen anser att kulturskaparna har en nyckelroll i den diskussion som ständigt pågår om vad som

är kvalitet inom kulturområdet. Det sistnämnda kan ses som självklart medan det däremot förefaller obegripligt att frågor om kvalitet skulle falla utanför den kulturpolitiska agendan.

I region Hallands kulturplan uttrycks en ambition om att region Halland ska bli "Bästa livsplatsen". I Hallands kulturplan används också begreppen spets och lyskraft. Det talas om "att sträva efter konstnärlig spets" (s. 9) men även om att "att nå konstnärlig lyskraft" (s. 32). I Hallands kulturplan skriver man också om att mångfald ska ses som en tillgång, att regionen ska dra nytta av individers olikheter för att gynna kreativiteten. Efter att ha studerat och analyserat region Hallands kulturplan är det rimligt att anta att det är en medveten strategi från region Halland att använda uttryck som spets och lyskraft för att visa på kvalitet och attraktionskraft. Det samma kan säkerligen också sägas om att använda begreppet "Bästa livsplatsen" som en övergripande vision som alla kan känna igen sig i och känna sig delaktiga i. Region Halland påpekar också på den tillgång som ett samhälle som präglas av mångfald är. Detta kan tyckas som en självklarhet men nog så viktig att poängtera i en kulturplan.

Norrbottnens län utgör ¼ av Sveriges yta och 2,8 % av landets befolkning är bosatta i länet. I Norrbottens kulturplan framgår en medvetenhet om att möta medborgarnas olika förutsättningar att ta del av kultur beroende på var i länet man bor. I Norrbottens läns kulturplan uttrycks en förhoppning om att kunna skapa en demokratisk diskussion vilket kan tolkas som ett sätt att ge förutsättningar för medborgarna att vara delaktiga och att ha inflytande. I kulturplanen poängteras att kulturyttringar av olika slag ska vara ett samhällets tryckmätare för kritik, innovativa tankar och det mest aktuella och provocativa allt med en förhoppning om att skapa en dialog med medborgarna. Här framkommer kulturens roll i samhället där kulturen ses som en kraft eller ett verktyg för att väcka känslor, skapa debatt och kanske också för att kunna förändra samhället.

I Norrbottens kulturplan uttrycks en intention om att etablera ett länsungdomsråd under 2012 för att ytterligare förstärka målet om barn och ungdomars delaktighet. I kulturplanen sägs inget om tillvägagångssättet vid tillsättandet av länsungdomsrådet. Den ursprungliga tanken med ungdomsråd och liknande former för ungas inflytande och delaktighet var och är ofta ett intresse från vuxensamhällets sida av att få kunskap om ungas syn på samhället och framtiden. Det finns också en förhoppning om att råden ska fungera som en plats för demokratisk fostran i allmänhet men även att unga ska socialiseras till ett partipolitiskt engagemang. I samtliga kulturplaner uttrycker texterna en ambition om att skapa möjligheter för ungas delaktighet och inflytande. Många gånger sker detta med hänvisning till barn och unga utan att beskriva närmare hur detta ska gå till, det vill säga vilka åldrar det gäller, i vilken omfattning samarbetet ska ske, hur delaktighet och inflytande ska garanteras och vem som är ansvarig för att samarbetet kommer till stånd.

Även om det är mycket värdefullt med ungdomsråd och liknande plattformar för ungas inflytande och delaktighet så finns kritiska invändningar mot dessa. Ljungberg och Norling (2001) menar att det ofta är de unga som är med i ungdomsråden som också är med i andra kommunala verksamheter för att öka ungas inflytande. Flertalet av dem är ofta aktiva och resursstarka föreningsdrivna ungdomar (Sörbom, 2003). Tidigare forskning Sörbom (2003) visar att det kan finnas en risk att ungdomsråden kan bli något av en kompisklubb dit de ungdomar som saknar de rätta kontakterna har svårigheter att få tillträde. De ungdomar som är engagerade i ungdomsråden har ofta själva valt det av eget intresse – de har inte blivit valda. Frågan om vem ungdomarna representerar kan vara problematisk – ibland kanske de endast representerar sig själva, det är viktigt att reflektera över vems röst som blir hörd. Ungdomsråden kan på många sätt bidra positivt till att öka ungdomars delaktighet och inflytande men det anses inte utgöra någon patentlösning på de problem som upplevs som ungdomars brist på politiskt engagemang (Sörbom, 2003).

Kulturpolitiska aktörer

I proposition (2009/10:3) omnämns en rad aktörer på kommunal, regional, statlig och övernationell nivå som delaktiga inom kulturområdet. EU och EU:s åtta nyckelkompetenser är en av de aktörer som omnämns samt UNESCO:s världsarvskonvention och UNESCO:s konvention om främjande av kulturell mångfald. Landets musik- och kulturskolor anses som betydelsefulla för utvecklingen av kultursektorn samt satsningen Skapande skola för att nå hållbara förutsättningar för samverkan mellan kulturlivet och skolan.

Kulturens finansiering behandlas också och här förutsätts en samverkan mellan andra politikområden, det civila samhället och med näringslivet. Det talas om bidrag och ersättningar vilket pekar på att det behövs stöd från andra aktörer än offentlig förvaltning för att kunna nå de kulturpolitiska målen. Christensen, Laegreid, Roness, Røvik (2005) anser att ett mål- och resultatstyrningssystem, idealiskt sett skall utgå från mål som formulerats av politiker och som i sin tur ska reflektera medborgarnas behov och önskemål. Detta verkställs därefter i en administrativ implementeringsprocess och återrapportering skall sedan visa huruvida målen är uppnådda. I proposition (2009/10:3) pekas Konstnärnämnden ut som en aktör som sägs vara av stor vikt som underlag för kulturpolitiska beslut och överväganden men även när förändringar görs av regelverk inom olika politikområden. Konstnärnämnden är en statlig myndighet under Kulturdepartementet. I texten framgår däremot inte hur återkopplingen är tänkt att ske från regionerna och kommunerna till Konstnärnämnden vilket kan komma att komplicera uppföljningen av de kulturpolitiska målen.

I de olika kulturplanerna omnämns också ett stort antal aktörer inom det kulturpolitiska området. I några kulturplaner framgår också att ett urval av aktörer har skett eftersom många regioner omfattar ett stort antal kommuner, alla kulturpolitiska aktörer kan inte omnämnas av tids- och utrymmesskäl. Relativt ofta görs kopplingar mot den målgrupp som verksamheten vänder sig till varvid barn och unga förekommer frekvent i texterna, detta gäller samtliga regionala kulturplaner. Men ibland lämnas endast en beskrivning av vem aktören är utan någon närmare koppling mot något av de kulturpolitiska målen.

I Norrbottens kulturplan omnämns de aktörer som är producenter av samisk kultur. Kopplingar görs också till den omfattande stadsomvandlingen som pågår inom malmfälten, vilket kan tolkas som att kulturen ses som en viktig del av de förändringar som pågår inte minst med tanke på diskussionerna om vad som ska bevaras för framtiden. Kulturmiljövården och betydelsen av de tre världsarven Laponia, Struves medianbåge samt Gammelstads kyrkstad belyses också. I kulturplanen nämns dock inget om hur den problematik som Rådelius (2002) beskriver i sin licentiatsuppsats om samförvaltning av ett naturområde. Rådelius (2002) frågar sig hur världsarvet Laponia ska kunna förvaltas hållbart och på ett sätt som accepteras av lokala och regionala intressen. De intressenter som åsyftas och de som gör anspråk på tillgängligheten till världsarvet är i detta fall samerna, turismentreprenörer och medborgarna. Jämförelsevis och angränsande till detta uttrycker Gotlands och Hallands kulturplaner liknande funderingar när det gäller världsarvet Visby och Varbergs fästning. I sin studie utgår Rådelius (2002) från teoribildning inom CPR-området ("common pool resource").

I Norrbottens kulturplan visas på många kreativa lösningar för att skapa tillgänglighet vad gäller biblioteksverksamhet. Exempel på detta är biblioteksverksamheten ute i länet som omfattas av en samnordisk bokbuss som har verksamhet i tre länder, fem kommuner och omfattar fyra språk. Totalt i länet finns sex mobila bibliotek och två specialbussar.

I kulturplanen beskrivs ett antal nationella kulturpolitiska satsningar. De nationella centrumbildningarna, Nationella institutet för dans i skolan samt Centrum för långsiktigt Digitalt Bevarande (LDB-centrum) beskrivs i kulturplanen, båda är etablerade vid Luleå tekniska universitet. Dessa satsningar är troligen ett uttryck för viljan att etablera statliga myndigheter/centrumbildningar runt om i landet, det vill säga ett resultat av någon form av utlokaliseringspolitik. Genomgående i kulturplanen kan vi också läsa att EU-medel samt till viss del även medel från Längmanska Företagarfonden har använts för att uppnå de kulturpolitiska målen i Norrbotten. Utan att kunna göra någon närmare analys så tyder det på att dessa medel har haft en viss betydelse för kulturlivet i Norrbotten, som exempelvis etableringen av Filmpool Nord's verksamhet.

Av region Skånes kulturplan framgår tydligt att kulturplanen omfattar ett stort antal kommuner, att Malmö som Sveriges tredje största stad omfattas av kulturplanen samt att regionen tillhör ett område i Sverige som kännetecknas av tillväxt. Malmös nya konsert-, kongress och hotellcentrum omnämns i kulturplanen samt det så kallade Mazettihuset där Riksteatern, Riksteatern Skåne med sina 24 lokala teaterföreningar, Teatercentrum Södra regionen och Danscentrum Syd förväntas bilda ett gemensamt arrangörscentrum. EU omnämns endast vid några få tillfällen varvid man kan få den uppfattningen att EU-medel har spelat en mindre roll för utvecklingen av kulturlivet i regionen. Området är tätbefolkat och är ett tillväxtområde.

En del av verksamheten i Skånes kulturplan presenteras i olika termer. Skåne sägs vara en av landets starkaste bildkonstregioner men med en viss självinsikt framkommer det också att verksamheten kan utvecklas ännu mer eftersom det i nuläget saknas en sammanhållen infrastruktur på området. Moderna Museet i Malmö sägs vara ett av Europas ledande museer för modern och samtida konst och det talas om världsklass vilket i sin tur skapar förväntningar hos besökaren om att kunna ta del av kultur av hög klass. Uttrycken som används skapar också en förväntan hos medborgarna i regionen och eventuella besökare om att kunna visa på kvalitet även i ett längre perspektiv. Kulturen i Lund sägs vara ett av världens äldsta friluftsmuseer och Malmö Museer det största museet i Skåne. Utbudet av kultur kan också förstås genom att Skånes Hembygdsförbund har 104 medlemsföreningar, att det finns 164 folkbibliotek och 9 bokbussar och inom Folkbildningen finns det 17 folkhögskolor.

Efterhand som aktörerna presenteras i kulturplanen finns också beskrivningar av hur verksamheten ska utvecklas för att kunna nå ut till barn och unga. Det talas om pedagogisk verksamhet, om Skånes kulturskolor, och om satsningen Skapande skola. Det framgår genomgående att barn och unga prioriteras inom de olika verksamhetsområdena. Ungdomsfestivalen Salto som når ut till ca 10 000 barn och unga omnämns och turnerande teater- och dansföreställningar som når ca 60 000 barn och unga per år. Sammanfattningsvis kan man säga att kulturplanen ger uttryck för att region Skåne är en region med en hög befolkningstäthet som i sin tur bidrar till ett brett utbud av kultur med ett stort antal verksamma kulturutövare och med många potentiella mottagare av kultur.

Men i region Skånes kulturplan uttrycks också i enstaka fall en del funderingar och tveksamheter. När det gäller satsningen Skapande skola framkommer en viss tveksamhet där man menar att utvecklingen av Skapande skola har medfört att arbetsmarknaden för fria grupper har minskat i region Skåne vilket i kulturplanen sägs stå i motsatsförhållande till avsikten med satsningen.

En utvärdering av satsningen Skapande skola som genomförs under innevarande år och som är beställd av Myndigheten för kulturanalys kan komma att ge besked om målen för satsningen är uppfyllda bland deltagande kommuner. Dessa mål är ofta aktivitetsmål eller resultatindikatorer som

aggregerats till politiska mål men för att det ska vara möjligt att uttala sig om måluppfyllelsen och för att ny kunskap ska utvecklas så måste de ha skett en återrapportering i systemet.

I de kulturplaner som studerats i denna rapport finns inget konkret angivet om hur en återrapportering i systemet kan komma att genomföras. Tvärtemot talas i proposition (2009/10:3) om minskade krav på återrapportering till departement och andra myndigheter.

I kulturplan för Gotland framgår tydligt den stora betydelsen av världsarvet Visby samt den verksamhet som är kopplad till Ingmar Bergman och hans gärningar. Sveriges första filmgymnasium med riksintag finns på Gotland, stiftelsen Bergmancenter på Fårö och ett kunskaps- och upplevelsecentrum som tar sin utgångspunkt ifrån Ingmar Bergmans konstnärliga gärning. Högskolan på Gotland erbjuder kurser om Ingmar Bergman. Det finns också ett antal aktörer som har kopplingar till filmindustrin. Noteras kan att förutom världsarvet Visby finns dessutom 100 medeltida kyrkor på Gotland.

I likhet med region Norrbotten finns det några nationella institutioner placerade på Gotland, dessa är Riksantikvarieämbetet, Riksutställningar samt Riksarkivet. Möjligtvis kan detta vara ett uttryck för viljan att utlokalisera en del kulturverksamhet till vissa delar av landet.

På Gotland finns det 15 folkbibliotek, en bokbuss och ett antal skol/undervisnings- och fackbibliotek. Kulturplanen vittnar om en rad aktörer inom kulturområdet som 15 museer varav Gotlands Museum har 160 000 besökare årligen, ett 40-tal körer, Gotlandsmusiken som gör ca 400 framträdanden per år och hembygdsrörelsen som har ett 80-tal föreningar engagerade. I kulturplan för region Gotland framkommer på flertal ställen att det finns en utmaning i att erbjuda kultur året om och över hela ön. Antalet aktörer som presenteras i kulturplanen kan ses som ett uttryck för detta.

I kulturplan för Halland presenteras de olika kommunerna ingående i regionen tillsammans med verksamma aktörer. Här lyfts olika områden fram som kommunerna vill profilera sig kring. Till exempel Läns museet i Varberg, i kulturplanen kallad Hallands kulturhistoriska museum och Varbergs fästning som är ett av Hallands största besöksmål och betraktas som ett nationellt kulturarv av hög klass. Andra kulturhistoriska platser som omskrivs är Tjolöholms slott, Halmstad slott och Radiostationen Grimeton. Perspektivet på barn och unga återkommer kontinuerligt i kulturplanen och regionen vill öka kulturplatsers tillgänglighet för barn och unga. Riksteatern Halland vill subventionera professionell teater till barn och ungdomar i grundskolan. Konst anses ha en stor potential och en unik tillgång för Halland som ”Den bästa livsplatsen”. I kulturplanen framgår en medveten satsning på tekniska lösningar med tanke på att så många barn och unga använder Internet regelbundet (Statens Medieråd, 2010). En webbportal har skapats, konstihalland.se, som samlar den halländska konsten med en ambition om att utveckla den ”Digitala salongen”.

Region Halland har skapat en struktur för satsningen ”Skapande skola” genom de handlingsplaner för kultur i skolan som varje kommun tar fram. Region Hallands arbete för barn och unga riktas i första hand mot skolan. Min bedömning är att initiativet att utarbeta handlingsplaner för samarbetet mellan skola och kultur kan bidra positivt till att implementera och genomföra satsningen ”Skapande skola”. I kulturplanen framkommer också att Film i Halland är engagerade i satsningen ”Skapande skola”.

Under begreppen Teater i Halland och Dans i Halland döljer sig en rad aktörer och målet är högt ställt i kulturplanen. Det talas om att dessa ska utvecklas till fullfjädrade producenter och arrangörer, allt för att leva upp till visionen om ”Den bästa livsplatsen”. Musik i Halland är också ett samlingsbegrepp för

de musiksatsningar som görs i regionen. Här framkommer att samtliga kommuner har musik- och kulturskolor. Innehållet i kulturplanen tyder på goda förutsättningar att uppnå de nationella målen och strategierna om professionell och konstnärligt kvalitativ musik och kultur tillgänglig för barn och unga. Det finns också en medvetenhet om att säkerställa kvalitén genom att införa en så kallad kulturgaranti.

Av naturliga skäl omfattas även Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan av en presentation av en mängd aktörer. En anledning är att i Västra Götalandsregionen återfinns Sveriges nästa största stad Göteborg. I regionen återfinns Göteborgs Stadsteaters barn och ungdomsscen, Backa teater som i kulturplanen sägs vara en av Sveriges mest framgångsrika teatrar på barn- och ungdomsområdet. Landets Nationalorkester Göteborgs Symfoniker som arbetar med barn och unga beskrivs i kulturplanen som en av Europas mest framgångsrika orkestrar. Dessutom sägs Tanums kommun vara Sveriges tredje mest konstnärliga området. Ett handlingsprogram för barn och ungdomars kultur finns framtagen och kulturstrategiska uppdrag delas ut inom ramen för de riktlinjer som framtagits inom handlingsprogrammet. Denna beskrivning med utarbetade handlingsplaner och strategiska uppdrag torde ge goda möjligheter till att erbjuda ungdomskultur av hög kvalitet. Det utvecklade samarbetet mellan universitet och högskolor (Göteborgs universitet, Högskolan i Skövde med flera) ger flera möjligheter till att möta kulturområdets behov av forskning och utveckling.

EU omnämns vid några få tillfällen i Västra Götalandsregionens kulturplan. I det ena fallet handlar det om ett treårigt projekt som handlar om att öka ungas rörlighet i Europa och i det andra fallet handlar det om det som har fått namnet ”KulturUndom. KulturUngdom har ett uppdrag som särskild samordnare för att ge unga tillgång till EU:s alla nätverk och projekt för att unga ska kunna engagera sig interkulturellt. Min bedömning utifrån de analyserade kulturplanerna är att en sådan satsning kan vara positiv för att bredda intresset bland unga så att de vågar ta steget att arbeta eller studera utomlands.

Under begreppet ”Västarvet” döljer sig ett stort antal föreningar aktiva kring olika kulturarvsfrågor. Avtal har tecknats med ett antal kommuner i regionen om ett utvecklingsarbete bland Västra Götalandsregionens museer däribland Göteborgs Stadsmuseum, Göteborgs Sjöfartsmuseum och Göteborgs Konstmuseum. Att samverka eller att teckna avtal kan bidra till en positiv utveckling inom regionen men även för att skapa en helhetssyn på kulturfrågorna. Av kulturplanen framgår en medvetenhet om behovet av att förbättra infrastrukturen inom kulturområdet för att nå målet om att alla medborgare skall ha möjlighet att ta del av ett varierat och brett kulturutbud. Efter att ha tagit del av Västra Götalandsregionens och övriga regioners kulturplaner känns det dock naturligt att ställa sig följdfrågan om hur en region med 49 eller 33 kommuner kan hitta former för att samla in data ofta på olika nivåer, systematisera och analysera dessa för att sedan utveckla ny kunskap som kan ligga till grund för att nya mål tas fram för att kultursektorn sedan ska kunna vidareutvecklas (Premfors, 1989).

Kulturpolitiska sakområden

I proposition (2009/10:3) anges en rad sakområden, till vart och ett av dessa områden framgår tydligt regeringens ambition av att barn- och ungdomsperspektivet särskilt ska beaktas. En hel del uppmärksamhet ägnas åt satsningen ”Skapande skola” och regeringen visar mycket tydligt viljan av att mer medel tillförs till satsningen. De kulturella och kreativa näringarna och dess bidrag till regionernas tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft poängteras av regeringen. I de regionala kulturplanerna förstärks bilden av att kultursektorn ses som en stark tillväxtsektor som prioriteras.

Begreppen hållbar utveckling eller hållbar tillväxt förekommer endast några enstaka gånger i propositionen vilket kan tyckas förvånansvärt med tanke på den svåra balansgång som det ofta kan innebära när många aktörer söker tillträde till värdefulla områden. Det nämns exempelvis i samband med kulturarvets och kulturmiljöns betydelse för att skapa goda livsmiljöer. När det gäller gestaltning av den gemensamma miljön, det offentliga rummet framgår av texten en förväntan av att stärka medborgarperspektivet genom ett ökat engagemang av boende och andra.

Ett annat sakområde som behandlas är museerna och deras roll. Regeringen föreslår organisatoriska förändringar vad avser museiverksamheten och delar också ut speciella uppdrag och/eller förtydligade uppdrag. Riksteatern, Riksställningar och Stiftelsen Svenska Rikskonserter vilka sedermera upphört med sin verksamhet behandlas också i propositionen. I proposition (2009/10:3) poängteras bibliotekens roll, det finns stora utvecklingsmöjligheter för de framtida biblioteken menar regeringen. Kungliga Bibliotekets uppdrag att svara för nationell överblick speglar regeringens strävan efter kunskap av biblioteksverksamhet ur ett nationellt perspektiv vilket kan sägas vara värdefullt för att möjliggöra att de kulturpolitiska målen uppnås.

Regeringen menar att det finns behov av en nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande inom kultursektorn. Det motiv som anges är att kunna möta den digitala utvecklingen och de nya möjligheter som detta innebär. En artikel i Dagens Nyheter den 21 februari 2012 belyser just detta och visar på nya utmaningar för Riksantikvarieämbetet som bland annat arbetar med att ta fram metoder för hur olika material ska bevaras. I denna specifika artikel gällde frågan hur man bäst bevarar plastföremål för framtiden eftersom dessa utsöndrar saltsyra som i sin tur bryter ner plasten.

Ytterligare några kulturpolitiska sakområden kan nämnas. Internationalisering och interkulturellt samarbete är en prioriterad uppgift för kulturpolitiken med ett antal vägledande principer där SIDA, Svenska Institutet, EU och UNESCO anges som viktiga samarbetspartners. En mindre del av proposition (2009/10:3) behandlar sambandet mellan att delta i kulturella verksamheter och hälsa vilket kan tyckas anmärkningsvärt eftersom flera undersökningar visar att det finns ett positivt samband mellan kultur och hälsa.

I regionernas kulturplaner har också en rad kulturpolitiska sakområden identifierats. Dessa sakområden sammanfaller i stort sett med de sakområden som presenterats i proposition (2009/10:3).

I Norrbottens kulturplan (2011–2013) har följande områden identifierats; bild- och formkonst, teater, musik, dans, museiverksamhet, regionala arkiven, kulturmiljövård, film, hemslöjd, biblioteken, litteraturen, konsulentverksamhet, kultur och hälsa, samt nationella minoriteter. Dessa sakområden återkommer även i de andra regionernas kulturplaner.

Att Norrbottens län omfattar ett stort geografiskt område beaktas genomgående i kulturplanen där det talas om att skapa aktiviteter i hela Norrbotten. Dans i Nord har den ambitionen och vill skapa aktiviteter runt om i länet. Likaså omnämns länets åldrande befolkning i kulturplanen och medvetna satsningar av kulturaktiviteter genomförs för att främja medborgarnas hälsa och välmående. I kulturplanen pekars också några områden ut som sägs vara i behov av förbättringsarbete. Det finns bland annat en oro över barns och ungas möjligheter att utveckla sitt skrivande. Produktionen av ungdomslitteratur på samiska och meänkieli sägs vara sparsam på Nordkalotten. Dessutom påtalas att skrivarläger, eller skrivargrupper på kommunal och länsnivå saknas helt. Ett antal konkreta förslag anges för att komma till rätta med detta som till exempel att göra en omfattande kartläggning av barns

och ungas faktiska möjligheter att kunna utveckla sitt skrivande, att genomföra projekt samt att diskutera möjligheten till att starta upp skrivarkurser. Några positiva resultat av ett kvalitetsarbete nämns också. Genom att ha öppnat Barnens Polarbibliotek, en mötesplats på webben, har barns och ungdomars möjlighet till läsande ökat. Att använda webben som mötesplats tycks ha varit framgångsrikt och i kulturplanen finns en önskan om att ytterligare kunna förstärka verksamheten. För att nå de kulturpolitiska målen anges ännu ett konkret förslag i kulturplanen vilket är behovet av att anställa en barn- och ungdomskonsult för kulturområdet. I Norrbottens kulturplan finns också en förhoppning om att skapa olika projekt inom kulturhistoria och inom konstområdet.

Som tidigare påtalats återkommer satsningen Skapande skola i samtliga regionala kulturplanen. I de olika kulturplanerna omnämns satsningen med Skapande skola ur olika perspektiv. Ibland talas de om satsningen direkt andra gånger är texten formulerad så att den mera indirekt omnämns. Viss kritik framförs också till exempel vill många kommuner i region Skåne se en helhetssyn på satsningen Skapande skola och menar att det finns behov av ett strategiskt samarbete på nationell, regional och lokal nivå.

Kultur i skolan har ett eget avsnitt i region Hallands kulturplan vilket tyder på att kultur för barn och unga är ett prioriterat område. Region Halland skriver om ett ökat intresse av kultur i och med satsningen av Skapande skola där Teater i Halland vill vara en resurs likaså Hallands Konstmuseum. Skapande skola ses som en resurs som kan leda till att slöjdklubbar bildas. Region Halland söker samverka med skolan vad avser att samla, bevara och tillgängliggöra de halländska enskilda arkiven. Ambitioner uttrycks om att kulturaktörer kan medverka i fortbildning av skolans personal. Väl medveten om de möjligheter som ny teknik ger talas det om den moderna skolan och om planer på en webbplats för kultur i skolan. Det talas även om att kunna presentera Hallands historia på Internet genom en väl utvecklad webbpedagogik. Den så kallade Hallandsmodellen som bygger på en garanti att alla skolelever i grundskolan ska få tillgång till scenkonst, film och eget skapande under sin skoltid kan vara en framgångsfaktor för att nå de kulturpolitiska målen med Skapande skola.

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) omnämns skolan på ett flertal ställen. Skolan omnämns i samband med att Film i Väst presenteras och det talas om skolbiodagar, filmpedagogisk verksamhet om växthusverksamhet för unga filmare. Eftersom Film i Väst producerar hälften av alla svenska långfilmer varje år torde det finnas goda chanser att stärka barn och ungas möjligheter att arbeta med film. Ett projekt med titeln ”Skapande skola – spela samman” beskrivs och det framgår också att regionen satsar hela två miljoner kronor per år under två år i ett samarbetsprojekt med skolan. Projektet handlar om kulturarv, arkitektur, design och bild. Vi kan läsa att en ny ansökan till Skapande skola kommer att göras under 2012 vilket tyder på att regionen ser positivt på satsningen. Ett arrangörsstöd delas ut för verksamhet med barn och unga. För att kunna ta del av stödet som fördelas via ett nyckeltal per individ mellan 3 och 19 år så måste kommunen ha en förankrad barnkulturplan samt en kommunal barn- och ungdomskultur samordnare. Efter att ha analyserat de olika kulturplanerna anser jag det som ett klokt sätt att strukturera kulturarbetet i de relativt stora regionerna och därigenom också förbättra möjligheterna för att kunna säkerställa kvalitén och måluppfyllelsen av de satsningar som görs inom kulturområdet.

Ibland förmedlar texterna att nedskärningar görs inom sektorn eller att andra sektorer prioriteras. Exempelvis vill region Gotland utveckla slöjdklubbsverksamhet med syfte att nå barn utanför skolan men skolans vilja och flexibilitet samt ekonomiska betingelser sägs kunna avgöra hur det faktiskt blir. Ungdomsstyrelsen (2011) har identifierat vilka konstformer unga ägnar sig åt på sin fritid. Att inte kunna prioritera slöjdverksamhet för unga kan tyckas kontraproduktivt eftersom de populäraste

kulturutövandeformerna och där mellan 30 och 46 procent av de unga är aktiva är just slöjd och hantverk och att slöjdande är aktiviteter där flickor dominerar.

I region Skåne utgörs 31 % av befolkningen av barn och unga mellan 0-25 år vilket också har uppmärksammats på olika sätt i kulturplanen. Det talas om Skånes unika position som en del av en transnationell region. Likaså påtalas att region Skåne med sina invånare rymmer många olika kulturarv men att arbetet med att göra kulturarvet tillgängligt och synligt behöver utvecklas. Men detta räcker inte, ambitionen är högt ställd, region Skåne vill initiera och stimulera mångfaldsarbetet inom samtliga kulturpolitiska ansvarsområden. Arbetet ses som ett demokratiskt åtagande och en fråga om medborgarnas delaktighet. Biblioteksverksamheten inom region Skåne får en speciell roll och en rad områden anges som man vill utveckla och speciellt uppmärksammas bibliotekens roll för demokrati och yttrandefrihet samt för delaktighet och allas tillgång till kultur.

Den farhåga som påtalas i kulturplan för region Skåne om att utvecklingen av Internet skulle skapa digitala klyftor kan nog sägas gälla en allt mindre grupp barn och unga eftersom tillgängligheten till Internet ökat genom Biblioteken, skolor, Internet Caféer och andra offentliga mötesplatser. I statistik från 2007 framgick att 95 % av Sveriges ungdomar i åldersgruppen 15-24 år hade tillgång till Internet i hemmet (Proposition, 2009/10:3).

Genom att ha analyserat region Gotlands kulturplan (2011–2013) framträder tre teman tydligt. Dessa är att oavsett var man bor på Gotland, på landsbygden, i tätort eller i Visby ska man ha tillgång till kultur och upplevelser. Det andra temat är filmön Gotland och dess betydelse för att skapa arbetstillfällen och för besöksnäringen. Filmön Gotland är ett nätverk med en rad aktiva inom filmbranschen och i kulturplanen beskrivs detta som att Gotland ligger i framkant vad gäller filmpedagogik och filmutbildning. Detta torde ge goda förutsättningar för barn och unga att kunna utvecklas på olika sätt med, i och av filmens värld. Det tredje temat är världsarvet Visby med den medeltida stadsplanen, de bevarade byggnaderna, domkyrkan och ringmuren. När det gäller världsarvet Visby framgår en medvetenhet i kulturplanen om hur viktigt det är att balansera mellan att bruka och bevara varvid ett samarbete har startats upp för att introducera världsarvet i skolorna.

Några områden nämns inom region Gotland som eftersatta som exempelvis den professionella dansen. I kulturplanen ges dock inga konkreta förslag för att åtgärda detta. Det sägs också att det saknas ett gemensamt forum för kulturproduktion på Gotland och en farhåga uttrycks om att den samlade kulturproduktionen är osynlig och därmed riskerar att marginaliseras. Inte heller i det här fallet anges några förslag på åtgärder. Inom region Gotland finns en ambition om att prioritera barn och unga i sitt arbete men det framgår att detta arbete är tidskrävande och att det skett nedskärningar som gjort att arbetet fått träda tillbaka. Det finns en önskan om att mer resurser tillförs kring ungas skapande i skolor och på fritiden.

I Hallands kulturplan (2011–2013) framgår hela organisationen för regionen och att utvecklingsavtal tecknas med de organisationer som verkställer kulturpolitiken. Att utvecklingsavtalet sedan följs upp och utvärderas gör att det finns skäl att tro att de offentliga riktlinjerna och programmen förverkligas på ett kvalitativt sätt, se även Premfors (1989) och Lipsky (1980). Efter att ha läst kulturplanen ett antal gånger och analyserat innehållet så kan jag konstatera att det finns ett visst värde i att, som i region Hallands fall, ta fram ett begrepp (Bästa livsplatsen) som kännetecknar regionen och vad som eftersträvas. Det som också tycks vara en lyckosam strategi är att låta varje kommun i regionen profilera sig inom sina särskilda prioriterade områden. En sådan profilering kan underlätta samarbetet i regionen, onödiga överlappningar kan undvikas, beslutande politiker kan få en uppfattning om hela

regionens arbete och kan därmed lättare göra strategiska satsningar samt att uppföljning och utvärdering av verksamheterna underlättas. Jag kan se en så kallad kvalitetsnurra framför mig där kulturpolitiska mål formuleras, kulturaktiviteter genomförs, arbetet analyseras huruvida uppsatta mål har uppnåtts varefter resultatet förs tillbaka upp på den politiska agendan. Se Sannerstedt (1997) och (2001). Ett konkret exempel på detta är när det skrivs om att biblioteken i Halland bildar en regional helhet och att det också finns en utvecklad biblioteksstrategi.

I Västra Götalandsregionens underlag till regional kulturplan (2011–2012) kan vi läsa att den tid som stått till förfogande för att arbeta med kulturplanen inte har varit tillräcklig och att någon entydig bild av de 49 ingående kommunerna inte heller kan ges. Förutom tidsperspektivet anges att förutsättningarna för de 49 kommunerna ser mycket olika ut. Efter att ha analyserat kulturplanen instämmer jag i detta. Kulturplanen ger ett ostrukturerat intryck där gammalt och nytt blandas vilket gör den svår att följa. Men jag vill understryka att det faktum att den ger intrycket av att ha arbetats fram under kort tid inte har med innehållet och ambitionen i kulturplanen att göra. I kulturplanen presenteras ett intressant paradigmskifte där kulturnämndens kulturpolitik under senare år bytt fokus från ”för och om” medborgarna till ett tydligare ”av och med” där delaktighet, inflytande och medskapande prioriteras. Regionen ger så kallade kulturstrategiska uppdrag och formulerar långsiktiga uppdrag. Det talas om effektmål och om konstnärliga kvalitetsmål vilket tyder på att det pågår ett visst systematiskt kvalitetsarbete i kommunen.

Kulturnämnden för Västra Götaland sägs exempelvis ha intentionen att i medelstillelning prioritera de institutioner eller de fria kulturliv som relaterar till genusaspekten, tillgänglighetsfrågorna och mångfaldsfrågorna.

En del förbättringsområden anges samtidigt med förslag till åtgärder. Dansen är ett område som sägs vara eftersatt. Dans och folkhälsa utlovas som ett nytt strategiskt område och nya satsningar kring dans och funktionsnedsättning planeras samt att dansens betydelse för olika etniska grupper har uppmärksammas.

Organisationen KulturUngdom lyfts fram vid flertal tillfällen i kulturplanen men har vad som kan tyckas fått ett alltför omfattande uppdrag vilket omfattar att stödja 49 kommuners ungdomsarbete. Dessutom förutsätts KulturUngdom att samverka med en rad aktörer och dessutom organisera satsningen K-peng.

Identifierade grupper och/eller individer

Barn och ungas behov och möjlighet att ta del av det kulturutbud som finns poängteras genomgående i proposition (2009/10:3). Vi kan läsa att barn och ungas rätt till kultur står högt på regeringens agenda och att det därför är angeläget att kulturpolitiken är utformad så att den även kan ta tillvara den unga generationens kunskaper, värderingar och kulturyttringar. Här avses kultur, med och av barn och unga. Regeringen ser även kulturpolitikens uppgift att motverka att människor känner sig exkluderade eller inte inbjudna att ta del av kulturlivet och menar att faktorer som ålder, sexuell läggning eller funktionsnedsättning inte får hindra människor att ta del i kulturlivet.

Genomgående i samtliga av de regionala kulturplanerna som har analyserats finns barn och unga med som en identifierad och prioriterad grupp. Den nationella kulturpolitiken kan därmed sägas vara synlig i den regionala och kommunala kulturpolitiken. Mycket ofta används ord som ”alla” ibland används begreppet ”alla medborgare” och någon gång talas om att ”stärka medborgarperspektivet”. I kulturplan

för Västra Götalandsregionen talas om att tillgodose kvinnors och mäns, pojks och flickor behov och möjlighet att delta i kulturella aktiviteter.

I Norrbottens läns kulturplan finns de fem nationella minoriteterna omskrivna och identifierade. I kulturplanen anges en ambition om att öka insatserna för att stärka deras kulturliv i Norrbotten. Vi kan ibland också läsa, som exempelvis i Skånes kulturplan, att målgruppen för kulturpolitiken är lärare och andra pedagoger som har barn och unga som sin målgrupp. Ett annat mål i region Skånes kulturplan är att ge lärarstudenter en första introduktion i de estetiska läroprocesserna. Inom region Halland talas på liknande sätt om att varje halländsk elev efter grundskolans slut ska ha ökade kunskaper om Hallands kulturliv och kulturarv. Regionen arbetar också i projektform med ungdomar från Danmark och Halland om deras lokala historia och kulturarv och inom teatern finns ett utbyte med franska ungdomar. Indirekt har aspekter på genus och HBT-relaterade frågeställningar identifierats och ett samarbete har utvecklats mellan grundskolan och gymnasiet i form av ett temaarbete. Vårdtagare inom äldreomsorgen är en annan grupp som har identifierats där Musik i Halland erbjuder konserter. Andra målgrupper som har identifierats är pensionärsföreningar, föreläsningsföreningar och hembygdsföreningar. Film i Halland vill arbeta för ökad jämställdhet och har en ambition om att öka representationen av kvinnor. Någon gång nämns ambitionen om att nå en ny publik eller nya publikgrupper, att stötta unga begåvningar och om växthus för att unga ska kunna växa och utvecklas. Personer med funktionsnedsättning är en annan identifierad och prioriterad grupp vilket också framgår av alla kulturplaner. I Västra Götalands kulturplan skrivs om våra nya svenskars kulturkompetens och att den särskilt behöver synliggöras och om att bilda nya nätverk vilket visar på en insikt om den etnisk och kulturell mångfaldens betydelse.

Validitet och reliabilitet

Begreppet validitet kan översättas med orden giltighet eller relevans. Med validitet menas ett mätinstruments förmåga att mäta det som man avser att mäta (Svenning, 1999). Forskarens arbete skall spegla den undersökta verkligheten på ett tillfredsställande sätt och en förutsättning för detta är att forskaren har använt sig av en rimlig metod. I denna rapport har metoden varit textanalys av offentliga dokument. Styrkan i textanalysen kan sägas vara att läsaren kan ta del av det analyserade materialet eftersom det är en offentlig handling och finns att tillgå i originaltext. Läsaren kan därmed själv bedöma innehållet i kulturplanerna och propositionen och de citat som valts ut. Bearbetnings- och analysfel är andra faktorer som kan ifrågasättas och om fel slutsatser dras från materialet (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001). Har jag då använt mig av en rimlig metod för att få svar på mina forskningsfrågor? Min bedömning är att textanalys är ett användbart verktyg för att analysera offentliga styrdokument och jag gör den bedömningen att både validiteten och reliabiliteten är god i den genomförda studien. När det gäller urvalet av kulturplaner har samtliga kulturplaner analyserats vilket gör att tillförlitligheten i materialet ökar och därmed också möjligheten att dra säkra slutsatser. Jag har också redogjort för genomförandet och bearbetningen av texterna i metodkapitlet allt för att öka arbetets trovärdighet.

Slutord

Ungdomsstyrelsens rapport visar att 40 procent av landstingen och regionerna saknar kulturstrategiska dokument för ungas fritid vid undersökningstillfället (Ungdomsstyrelsen, 2011). Genom analysen av de fem kulturplanerna i denna rapport finns en hel del fördelar som har kommit fram i arbetet av värdet av att ha en utarbetad kulturplan. Värdet kan sägas vara att kunna arbeta fortgående i en process med en mängd aktörer, att ha möjlighet att synliggöra hela kulturområdet i ett dokument och att sedan kunna göra prioriteringar med utgångspunkt från detta. Däremot visar resultatet att det finns en

brytpunkt och det är när regionerna blir för stora. Detta kan innebära att det uppstår svårigheter med att exempelvis kunna se hela regionens kulturarbete, att nå målen om processen stannar av eller tar för lång tid, när det saknas kontinuitet bland deltagarna och när arbetet inte blir blickbart. Detta kan i sin tur få till följd att kvaliteten i uppdraget försämras, det vill säga kulturplanen kan inte bli det styrdokument som det var tänkt att det skulle vara från början.

Förändringar inom informations- och kommunikationstekniken påverkar hela kulturområdet. Internet har medfört att medborgarperspektivet har stärkts och breddats inom kulturområdet men även inom andra områden vilket påverkar hela samhället. Utvecklingen har inneburit att människor tar del av, skapar och sprider kultur på ett helt annat sätt än tidigare. Internet kan sägas ha skapat nya rum för kulturupplevelser och nya möjligheter till eget deltagande och medskapande. Vi går mot en deltagarkultur vilket betyder att det idag är möjligt att vara medskapare av den kultur som man samtidigt konsumerar. Som exempel kan nämnas den virtuella estetiken, det vill säga konst som är skapad direkt för den virtuella miljön. Barn och unga är i allt högre grad själva kreatörer och medskapande på den digitala arenan.

Med nya möjligheter uppstår också nya krav och utmaningar. Det är viktigt att den framtida kulturpolitiken beaktar dessa förändringar och att den utformas så att den tar tillvara den unga generationens kunskaper, värderingar och kulturyttringar. De kulturplanerna som har analyserats i denna rapport vittnar också om en medvetenhet om detta.

Barns och ungdomars förutsättningar att ta del av kultur skiljer sig beroende på ålder, bostadsort, föräldrarnas utbildning, vid vilken skola barn och unga går i samt i vissa delar beroende på föräldrarnas ekonomi. Personer med någon typ av funktionsnedsättning ägnar sig i mindre utsträckning åt kulturella aktiviteter än genomsnittet av befolkningen. I samtliga kulturplaner har detta uppmärksammats och det talas om allas tillgänglighet till kultur. Det finns också en skillnad i kulturvanor mellan flickor och pojkar samt mellan barn och unga från storstäder och från mindre städer och orter. I samtliga kulturplaner prioriteras barn och ungas möjlighet att ta del av kultur oavsett bostadsort. Med tanke på Ungdomsstyrelsens rapport (2011) om att ungdomar ofta ägnar sin tid åt slöjd och hantverk är det glädjande att konstatera att samtliga regioner prioriterar barn och ungdomars möjlighet att ta del av slöjd och hantverk.

Många av regionerna bygger upp sin verksamhet på det som är unikt för regionen. Utmaningen för varje region skiljer sig åt beroende på regionens geografiska läge, befolkningstäthet, befolkningsstruktur, antalet kommuner i regionen samt behovet av extra stöd och stimulans genom extra medel. Kultur är inget stort politikområde. Statens utgifter för kultur är bara en dryg procent av statsbudgeten. ”Trots den blygsamma omfattningen är det ett rikt varierat verksamhetsfält som rymmer många olikartade offentliga åtaganden” (Ungdomsstyrelsen, 2011, s. 7).

Det är ingen tvekan om att ambitionerna är högt ställda i samtliga regioner i frågan om vad man vill åstadkomma. Regionerna har inspirerats och väglett av proposition (2009/10:3). Men vad som är politisk retorik och vad som faktiskt har genomförts och kommer att genomföras kan inte denna undersökning ge besked om. Som nästa steg föreslås en enkät- och intervjustudie som ger röst åt brukarna och skaparna av kultur och som kan ge svar på frågan om vi har en kulturpolitik för alla.

Referenser

- Alvesson, M., Sköldberg, K.(1994). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Beckman, S (red) & Månsson, S. (red). (2008). *Kultursverige 2009. Problemanalys och statistik*. Linköping: Linköpings universitet.
- Bengtsson, H. (2005, 2:a uppl.). ”Policyprocessen som teoretisk ram.” I Bengtsson, H. (red.) *Politik, lag och praktik: Implementeringen av LSS-reformen*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, G., Boréus, K. (2000). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Blomqvist, P., Rothstein, B. (2000). *Välfärdsstatens nya ansikte. Demokrati och marknadsreformer inom den offentliga sektorn*. Stockholm: Agora.
- Bogason, P. (1987). ”Institutioner og politologer.” I *Statsvetenskaplig Tidskrift* Årgång 90 Nr. 4 s. 287–298.
- Christensen, T., Laegreid, P., Roness, P., G., Røvik, K., A.(2005). Översättning: A, Ivarsson, Westerberg. *Organisationsteori för offentlig sektor*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri.
- Dagens Nyheter, (2012). ”Utmaning att bevara Star Wars-figurer till eftervärlden.” <http://www.dn.se/kultur-noje/utmaning-att-bevara-star-wars-figurer-till-eftervarlden?rm=print>. Hämtat (2012-03-21).
- Eriksson, L, T, Wiedersheim-Paul, F. (2001). *Att utreda forska och rapportera*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Gustavsson, B. (2004). (red). *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur.
- Hellspong, L. (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Johannisson, J. (2010). *Förändringar i kulturpolitikens geografi*. Statens Kulturråd. http://kulturradet.se/Documents/publikationer/2010/kulturpolitikens_geografi.pdf. Hämtat (2011-12-09).
- Johannisson, J. (2006). *Det lokala möter världen. Kulturpolitiskt förändringsarbete i 1990-talets Göteborg*. Göteborg: Valfrid.
- Lagergren, L. (2008). ”Öppen fritidsverksamhet – en kulturpolitisk relik?” I S. Beckman & S. Månsson (Red). *KulturSverige 2009*. Norrköping: SweCult, Linköpings Universitet.
- Lipsky, M. (1980). *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.

- Lindström, L. (2009). *Leisure activities and youth citizenship: What local councils tell about youths' leisure from the perspective of citizenship on their homepages?* Diss. Luleå: Luleå tekniska universitet, 2009. Luleå.
- Lindström, L. (2010). *Chilla, Softa och Samtala: Ungas utveckling av aktivt medborgarskap i tio svenska kommuner*. Vetenskaplig rapport. Luleå tekniska universitet.
http://pure.ltu.se/portal/files/4982920/SlutrapportChilla_Softa_Samtala20100818.pdf. Hämtat (2012-10-08).
- Lindström, L. (2011). *Ungas entreprenöriella förmågor. En studie genomförd vid fritidsgårdar och liknande mötesplatser i 23 svenska kommuner*. Vetenskaplig rapport. Luleå tekniska universitet.
http://pure.ltu.se/portal/files/33877635/Ungasentrepren_riellaf_rm_gorF_rstudie20111024.pdf. Hämtat (2012-10-08).
- Ljungberg, E., & Norling, A. (2001). "Ungdomsråd – socialisation och revolution på samma gång." I *SOU 2001:48*, Bilagor till betänkande av Kommundemokratikommittén. Stockholm: Fritzes.
- Lundqvist, L. (1998). *Demokratins väktare*. Lund: Studentlitteratur.
- Nielsen, T. (2010). "System för kreativitet: Hulstfredsfestivalens framgångshistoria full av misslyckanden." I L. Lindeborg & L. Lindkvist (Red.). *Kulturens kraft för regional utveckling*. Stockholm: SNS Förlag.
- Premfors, R. (1989). *Politisk orientering. Policyanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Regeringens Proposition. (2009/ 10:3). *Tid för kultur*. Stockholm: Regeringskansliet
- Rådelius, C. (2002). *Självstyre eller samförvaltning? Problem och möjligheter utifrån en studie av världsarvet Laponia*. Lic.avh. Luleå : Luleå tekniska univ., 2002. Luleå.
- Sannerstedt, A. (1997). "Implementering – hur politiska beslut genomförs i praktiken." I Rothstein, B.,(1997).(red). *Politik som organisation. Förvaltningspolitikens grundproblem*. Stockholm: SNS-Förlag.
- Schierenbeck, I. (2003). "Vem bryr sig om regelverket? Om frontlinjebyråkrater, handlingsutrymme och förvaltningsdemokratisk legitimitet." I Pierre, J & Rothstein, B *Välfärdsstat i otakt – Om politikens oväntade, oavsiktliga och oönskade effekter*. Malmö: Liber.
- SOU. (2009:16). *Betänkande av kulturutredningen*. Stockholm: Fritzes.
- SOU. (2010:11). *Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*. Delbetänkande av Kultursamverkansutredningen. Stockholm: Fritzes.
- Statens Medieråd. (2010). *Småungar & Medier 2010. Fakta om små barns användning och upplevelser av medier*.
http://www.statensmedierad.se/upload/Rapporter_pdf/Smaungar%20och%20Medier%202010.pdf. Hämtat (2012-01-23).

Svenning, C. (1999). *Metodboken. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Lund: Lorentz förlag.

Svensk författningssamling (SFS). (2010:1429). *Kommunallag* (1991:900).
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Kommunallag-1991900_sfs-1991-900/. Hämtat (2012-10-04).

Svensk författningssamling (SFS). (2011:124). *Förordning (2011:124) med instruktion för Myndigheten för kulturanalys*. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2011124-med-inst_sfs-2011-124/. Hämtat (2012-10-04). Stockholm: Kulturdepartementet.

Sörbom, A. (2003:8). *Den goda viljan. En studie av ungdomspolitik i nio kommuner*. Ungdomsstyrelsens skriftserie. Stockholm. Ungdomsstyrelsen.

Trondman, M & Lund, A. (2008). "Kan man idrotta kan man väl kultura – till kritiken av konstruktionen av statistiska kategorier". I S. Beckman & S. Månsson (red.). *Kultursverige 2009. Problemanalys och statistik*. Linköping: Linköpings universitet.

Ungdomsstyrelsen. (2011:1). *När, Var, Hur om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2011:1.

Till
Myndigheten för kulturanalys

Erik Peurell

Projektplan för studien
De kulturpolitiska målen

Lisbeth Lindström, Luleå Tekniska Universitet
Institutionen för Konst, Kommunikation och Lärande
Avdelningen för Pedagogik, Språk och Ämnesdidaktik
Lektor i Pedagogik med inriktning mot fritidsvetenskap

Inledning

Regeringen överlämnade sin kulturpolitiska proposition till riksdagen i september 2009 och i december samma år antogs den av riksdagen. I propositionen *Tid för kultur* anges ett antal prioriteringar som ska vägleda kulturpolitiken framöver. Det handlar bland annat om att stärka kulturens roll i samhället, beakta de förändringar som skett tack vare teknikutvecklingen och internationaliseringen samt att verka för att kulturen blir tillgänglig och angelägen för alla. I propositionen anges följande nationella kulturpolitiska mål. ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling” (Proposition, 2009/10:3, s. 26).

I propositionen anges det innehåll som kulturpolitiken ska ha för att ovanstående mål ska uppnås, här framgår att kulturpolitiken ska främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att främja allas möjlighet till att utveckla sina skapande förmågor. Kulturpolitiken ska också främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, den ska främja ett levande kulturarv så att det kan bevaras, används och utvecklas. Kulturpolitiken ska också främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. För att uppnå de nationella statliga kulturpolitiska målen skall kulturpolitiken särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

I och med att proposition antogs så beslutades också om en ny modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen införs successivt i hela landet och arbetet påbörjades under 2011. Modellen innebär att den regionala nivån får ansvar att fördela en stor del av de statliga medlen för kulturverksamhet i respektive län.

Ungdomsstyrelsen konstaterar att många unga i Sverige ägnar sig åt kulturutövande på sin fritid. De menar att sannolikt är kulturutövandet av större omfattning än vad politiker, tjänstemän, forskare och inte minst medborgare tänker sig (Ungdomsstyrelsen, 2011:1). En av slutsatserna i rapporten *När, Var, Hur – om ungas kultur* visar att den största posten för kommunerna är stöden till musik- och kulturskolorna. Vidare framkommer i rapporten att den offentliga medelstillelningen till barns och

ungas kultur visar att den övervägande delen av kulturmedlen inte går till ungas eget utövande och att betoningen av skolan som arena för kulturutövande riskerar att osynliggöra äldre ungdomars behov. Bidragen i föreliggande forskningsprojekt kan bidra till en fortsatt kunskapsutveckling och en fördjupad analys av den nationella kulturpolitiken.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med studien *De kulturpolitiska målen* är att beskriva och analysera de nationella och regionala kulturpolitiska målen med utgångspunkt från regeringens proposition (2009/10:3) *Tid för kultur* samt *kulturplaner* för Norrbottens läns landsting, Region Skåne, Region Gotland, Region Halland samt Västra Götalandsregionen.

För att uppnå syftet med studien söker jag svaret på följande forskningsfrågor:

1. Vilka mål, värderingar och intentioner ger styrdokument på nationell och regional nivå uttryck för inom den valda tidsperioden
2. Vilka sakområden, aktörer, grupper och individer framhålls i de valda texterna inom den valda tidsperioden

Avgränsning

Hur omfattande kulturutövandet kan sägas vara hänger samman med hur kultur definieras och vad som läggs i utövandebegreppet. Betydelsen av ordet kultur skiftar också över tid och hänger samman med samhällssyn och ideologiska utgångspunkter (Prop, 2009/10:3). En viktig fråga är om kultur för barn och unga ska förstås enbart utifrån kulturpolitiken eller om analysen ska omfatta andra politikområden. Politiska mål kring ungas kulturutövande formuleras genom en rad olika politikområden såsom utbildnings-, ungdoms-, fritids- och socialpolitik - både nationellt, regionalt och lokalt. Av tidsmässiga skäl har en avgränsning skett till att studera den kulturpolitiska propositionen *Tid för kultur* (Prop, 2009/10:3) samt *kulturplaner* från Norrbottens läns landsting, Region Skåne, Region Gotland, Region Halland samt Västra Götalandsregionen. Som bakgrundsmaterial kommer också SOU (2009:16) Betänkande av kulturutredningen och SOU (2010:11) *Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*. Delbetänkande av Kultursamverkansutredningen att beaktas i studien.

Metod, genomförande och analys

För att finna svaret på forskningsfrågorna och uppfylla syftet med studien kommer styrdokument på nationell och regional nivå att textanalyseras. Innehållsanalyser kan göras både kvalitativt och kvantitativt. I en kvantitativ innehållsanalys kan förekomsten av ord eller uttryck, metaforer, argument av en viss typ eller olika mönster i texten räknas. I den här studien kommer jag att göra en kvalitativ innehållsanalys genom att studera vad texten uttrycker, vilka intentioner som förmedlas och hur något värderas och framställs. Detta sker genom en innehållsanalys av meningsbärande ord, begrepp och/eller hela meningar, vilka åldrar och grupper som prioriteras, vilka aktörer som lyfts fram, vilka insatser som avses samt vilka konkreta mål som anges.

Policys beslutas och genomförs inom olika samhällsnivåer med olika aktörer som samspelar, både statliga, regionala, kommunala och privata. Ansvarsfördelningen kan vara oklar och resultaten inte sällan avvikande från det förväntade.

Arbetsgången i denna studie följer *policyprocessen*, den administrativa process som sker mellan beslut och implementering av offentliga mål och riktlinjer. Arbetet inleds med att samla in det empiriska materialet. Därefter påbörjas arbetet med att läsa, systematisera och bearbeta materialet. De bearbetade materialet kommer därefter att sammanställas och analyseras utifrån identifierade teman.

Uppskattad arbetstid: 160 timmar.

Luleå 30/11 2011

Lisbeth Lindström

Referenser

Proposition. (2009/10:3). *Tid för kultur*. Stockholm: Regeringskansliet

SOU. (2009:16). *Betänkande av kulturutredningen*. Stockholm: Fritzes.

SOU. (2010:11). *Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*.

Delbetänkande av Kultursamverkansutredningen. Stockholm: Fritzes.

Ungdomsstyrelsen (2011:1). *När, Var, Hur om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2011:1.